

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:

**ΟΙ ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΑΣΕΙΣ ΤΩΝ
ΠΑΙΔΙΩΝ ΤΟΥ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΥ ΑΠΕΝΑΝΤΙ
ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ**

ΟΝΟΜΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ: **ΚΑΛΟΦΟΡΙΔΗ ΜΑΡΙΑ** (Α.Μ 0215064)

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΜΑΓΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ**

2^{ος} ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: **ΠΑΝΤΑΖΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ**

Βόλος, 2019

Ευχαριστίες

Πρώτα από όλα θα ήθελα να ευχαριστήσω τον καθηγητή μου κύριο Κώστα Μάγο, ο οποίος εκτός από τη μεγάλη βοήθεια που μου πρόσφερε μέχρι και την ολοκλήρωση την παρούσας εργασίας, μου έμαθε την αξία της διαπολιτισμικότητας και της αποδοχής, αρετές που κάθε εκπαιδευτικός-παιδαγωγός πρέπει να κατέχει. Το ίδιο κατάφερε και ο κύριος Βασίλειος Πανταζής μέσα από τα δικά του μαθήματα και τον ευχαριστώ εξίσου.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω ιδιαίτερα τον κύριο Πασχάλη Δήμου που με δέχτηκε στο σχολείο του και με βοήθησε καθ' όλη τη διαδικασία συγγραφής της πτυχιακής μου εργασίας. Καταλυτικό παράγοντα είχε και το ορφανοτροφείο του Βόλου, συμπεριλαμβανομένου των παιδιών και της διοίκησης του, όπου χωρίς τη βοήθεια τους δε θα μπορούσε να πραγματοποιηθεί η παρούσα εργασία και τους ευχαριστώ πολύ.

Φυσικά ευχαριστώ πολύ την οικογένεια μου και όλους τους σημαντικούς ανθρώπους που με στήριξαν με κάθε τρόπο όλο αυτό το διάστημα.

Τέλος ένα ξεχωριστό ευχαριστώ σε έναν άνθρωπο που υποστήριξε πρώτος την ιδέα μου και με ώθησε στο να την υλοποιήσω. Στέλνοντάς μου θετική σκέψη από μακριά, μου έδινε δύναμη και τον ευχαριστώ πολύ.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Περίληψη	5
Εισαγωγή	6

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Κεφάλαιο 1^ο

1.Η ιστορία των ορφανοτροφείων	9
2.Έρευνες Spitz.....	10
2.1.Ανακλητική Κατάθλιψη.....	12
2.2.Ιδρυματισμός.....	16
2.3.Έρευνα Harlow.....	17
3.Η Αξία της οικογένειας.....	18
4.Οι επιπτώσεις της ιδρυματικής ζωής σε σωματικό και κοινωνικό επίπεδο.....	21
4.1.Οι γνωστικές επιπτώσεις των παιδιών που διέμεναν σε ορφανοτροφείο.....	23
5.Το ορφανοτροφείο του Βόλου	24
5.1.Περιγραφή χώρου του Ορφανοτροφείου Βόλου.....	26

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

Κεφάλαιο 2^ο

1.Στόχοι και ερωτήματα έρευνας	30
2.Συλλογή δεδομένων	31
3.Συμμετέχοντες	34

4.Ευρήματα έρευνας	36
A) Μαθησιακή επίδοση των παιδιών του ορφανοτροφείου του Βόλου.....	36
B) Κοινωνική συμπεριφορά των παιδιών του ορφανοτροφείου του Βόλου.....	52

Κεφάλαιο 3^ο

1.Συμπεράσματα.....	66
2.Σύγκριση ευρημάτων της έρευνας με αυτών του θεωρητικού πλαισίου.....	69
3.Περιορισμοί Έρευνας.....	71
Βιβλιογραφία.....	73
Ιστοσελίδες.....	74
Παράρτημα.....	75

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκεκριμένη έρευνα αποσκοπεί στη μελέτη και διερεύνηση διαφόρων συμπεριφορών και στάσεων που παρουσιάζουν τα παιδιά τα οποία διαμένουν σε ορφανοτροφείο, προς την εκπαίδευση αρχικά και έπειτα απέναντι στους συμμαθητές τους. Πρόκειται για μια ευάλωτη ομάδα ατόμων, που όπως παραθέεται παρακάτω, παρουσιάζει σχεδόν τις ίδιες συμπεριφορές σε γνωστικό και κοινωνικό επίπεδο. Αυτό ήταν ένα πολύ ισχυρό κίνητρο για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης μελέτης.

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε μέσω της ημι-δομημένης συνέντευξης, με τα παιδιά του ορφανοτροφείου Βόλου, με την υπεύθυνη του ορφανοτροφείου και τέλος με τους εκπαιδευτικούς και τον Διευθυντή του Δημοτικού σχολείου, στο οποίο φοιτούν εδώ και πολλά χρόνια τα παιδιά του ιδρύματος.

Μέσα από την έρευνα διαπιστώθηκε πως αυτά τα παιδιά, παρουσιάζουν πολλές κοινές ευαισθησίες σε μορφωτικό και γνωστικό επίπεδο, οι οποίες σαφώς χρήζουν ειδική μεταχείριση. Αυτή μπορεί να προέρχεται είτε μέσα από το ίδιο το ίδρυμα, είτε από τους εκπαιδευτικούς του σχολείου αυτών των παιδιών, οι οποίοι φάνηκε να κατέχουν σημαντικό ρόλο τόσο στη μόρφωση, όσο και στη ψυχολογία τους.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο τρόπος με τον οποίο μεγαλώνει ένα παιδί, είναι υψίστης σημασίας καθώς αυτό αποκτά χαρακτηριστικά που πιθανόν θα το ακολουθούν σε όλη του τη ζωή. Ο τρόπος που μεγαλώνουν τα παιδιά, συνδέεται άμεσα και με το περιβάλλον στο οποίο συμβαίνει αυτό. Υπάρχουν πολλά παιδιά όπου για διάφορους λόγους μεγαλώνουν μακριά από την οικογένεια τους ή εντός κάποιου ιδρύματος. Αυτό σημαίνει πως το κάθε ίδρυμα αναλαμβάνει μεγάλο ρόλο και ασκεί την αντίστοιχη επιρροή στην προσωπικότητα αλλά και ψυχολογία του κάθε παιδιού. Γι' αυτούς τους λόγους είναι πολύ σημαντικό τα ιδρύματα να στηρίζονται τόσο από το κράτος, όσο και από άλλους φορείς για την καλύτερη λειτουργία τους.

Το ίδρυμα, αυτό καθ' αυτό, ασκεί διαφορετική επιρροή σε κάθε ένα από τα παιδιά που διαμένουν σε αυτό. Αυτή η επιρροή έχει σαφώς αντίκτυπο και στην κοινωνική τους ζωή. Αυτός ακριβώς είναι και ο σκοπός της παρούσας έρευνας, να μελετηθεί το κατά πόσο η διαμονή κάποιων παιδιών σε ίδρυμα, τα επηρεάζει σε κοινωνικό και μαθησιακό επίπεδο.

Ο λόγος που επιλέχθηκε αυτό το θέμα είναι το γεγονός ότι ένα ίδρυμα μπορεί να προκαλέσει πολλές διαφορετικές συμπεριφορές σε διάφορους τομείς της ζωής κάποιου ανθρώπου και ειδικά σε ένα παιδί. Επιδιώκεται λοιπόν να διεξαχθούν οι ποικίλοι τρόποι που αντιμετωπίζουν οι άνθρωποι ένα τέτοιο γεγονός στη ζωή τους. Αυτό λοιπόν αποδείχθηκε και μέσα από αυτή την έρευνα. Παιδιά που διαμένουν στο ορφανοτροφείο του Βόλου, λειτουργούν διαφορετικά σε μαθησιακό και κοινωνικό επίπεδο.

Έχουν υπάρξει πολλές έρευνες στη διεθνή βιβλιογραφία που αφορούν τις επιπτώσεις στη ζωή ενός ανθρώπου που μπορεί να φέρει ο ιδρυματισμός, δηλαδή η μακροχρόνια διαμονή σε κάποιο ίδρυμα (Spitz, 1946), όπως επίσης και ο αποχωρισμός με την οικογένειά του και ειδικότερα με τη μητέρα του. Αυτές οι καταστάσεις προκαλούν πολλές φορές αναταραχή στη ψυχολογία αυτών των ατόμων είτε κατά τη βρεφική ηλικία, είτε και αργότερα, σε διάφορους τομείς της ζωής τους. Η συγκεκριμένη μελέτη εστιάζει αφενός στις αντιλήψεις των παιδιών που διαμένουν σε ορφανοτροφείο, απέναντι στην εκπαίδευση, όπου αυτό

σχετίζεται με την προσπάθεια που καταβάλουν στο χώρο του σχολείου και με την επίδοσή τους. Αφετέρου μελετήθηκε και το κατά πόσο έχουν κοινωνικοποιηθεί τα παιδιά του ορφανοτροφείου, εντός και εκτός αυτού.

Αυτά λοιπόν τα δύο ζητήματα κατέχουν σημαντικό ρόλο στη ζωή των ανθρώπων που μεγαλώνουν σε ίδρυμα και πολλές φορές η κοινωνική τους ζωή καθώς και η στάση τους απέναντι την εκπαίδευση, επηρεάζουν και τη μετέπειτα πορεία τους ως ενήλικες.

Η εργασία λοιπόν χωρίζεται σε δύο μέρη, στο θεωρητικό υπόβαθρο και στο ερευνητικό πλαίσιο. Στο πρώτο αναφέρονται έρευνες από τη διεθνή βιβλιογραφία που αφορούν τις επιπτώσεις που προκαλεί η διαμονή σε ίδρυμα, σε κοινωνικό, σωματικό και ψυχολογικό επίπεδο. Στο δεύτερο μέρος υπάρχει η έρευνα που πραγματοποιήθηκε με τα παιδιά από το ορφανοτροφείο Βόλου. Συγκεκριμένα αναλύονται οι συνεντεύξεις των παιδιών που αφορούν την κοινωνική τους ζωή και τις απόψεις τους προς την εκπαίδευση. Τέλος τα ευρήματα που προκύπτουν συγκρίνονται με αυτά που αναφέρθηκαν στο θεωρητικό υπόβαθρο.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΥΠΟΒΑΘΡΟ

Κεφάλαιο 1^ο

1. Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΩΝ

Η ανάγκη δημιουργίας χώρων φιλοξενίας παιδιών ξεκινάει από το 1729 στη Βόρεια Αμερική. Μέχρι τότε και συγκεκριμένα το 1916 αναφέρεται πως στην Αμερική «εθεάθησαν παιδιά να έχουν κομμένα μαλλιά, να κάθονται σε ξύλινα παγκάκια και να τρώνε από ένα μικρό πιάτο που πολλές φορές δεν περιείχε τίποτα» (Gates, 1994). Καθώς περνούσε ο καιρός κάποια από τα ορφανά παιδιά είτε εξακολουθούσαν να ζουν σε εγκαταλελειμμένα σπίτια, είτε μετακινούνταν σε γειτονικές πόλεις. Παρότι τα ορφανά παιδιά συνεχώς πληθύνονταν, δεν υπήρχαν ορφανοτροφεία.

Έπειτα από μεταναστεύσεις και αστικοποιήσεις, αυτός ο αριθμός αυξανόταν συνεχώς, ώσπου το 1830, τα πρώτα 23 ιδιωτικά άσυλα έλαβαν χώρα. Μέχρι και το 1850 η Αμερική είχε 27 ιδιωτικά, αλλά και δημόσια πλέον ορφανοτροφεία. Η εμφάνιση το Εμφύλιου πολέμου αύξησε κατακόρυφα τον αριθμό των ορφανών και άστεγων παιδιών, ενώ παράλληλα είχαν ξεκινήσει και οι εργασίες για το χτίσιμο φυλακών και νοσοκομείων που απαιτούσε ιδιαίτερη προσοχή. Σύμφωνα λοιπόν με τον Gates (1994), διάφορες πόλεις της Αμερικής έλαβαν δράση φιλοξενώντας όσο πιο πολλά παιδιά μπορούσαν, αναφέροντας πως μερικά από αυτά απαιτούσαν από τα παιδιά να συμπεριφέρονται με απόλυτο σεβασμό και πειθαρχία, τόσο θύμιζαν στρατόπεδα.

Όσον αφορά την καθημερινότητα των παιδιών, μέσα από διοικητικούς φορείς παρατηρήθηκαν πολλά από αυτά να δουλεύουν μέχρι και 9 ώρες τη μέρα, διαθέτοντας μόνο μία ώρα μέσα στη μέρα για το σχολείο και αυτό πολλές φορές συνέβαινε κατά τις βραδινές ώρες.

Παρόλη την κατάσταση, το 1890 άρχισε η ανάκαμψη, καθώς άρχιζαν να χτίζονται ορφανοτροφεία που ήταν πιο προσιτά και ενέπνεαν μία οικειότητα. Παράλληλα με αυτή την εξέλιξη, ήρθαν και άλλες σημαντικές αλλαγές όπως η υιοθέτηση παιδιών. Ένα είδος υιοθέτησης ήταν να δίνουν χρήματα σε γυναίκες για να αναλάβουν κάποιο παιδί και να το πάρουν στο σπίτι τους. Η ιδέα λοιπόν αυτή άρχισε να ακμάζει και έτσι πριν το 1930 δημιουργήθηκε το «ορφανό τρένο» (Gates, 1994 ο.π), όπου μετέφερε περίπου 200.000 ορφανά παιδιά από

τις Ανατολικές πόλεις για υιοθέτηση. Το σημαντικό ήταν πως δεν προορίζονταν για κάποιου είδους εργασία. Αυτό είναι αξιόλογο καθώς κατά την διάρκεια δύσκολων χρόνων ιδίως οικονομικά, η παιδικότητα άρχισε να κυριαρχεί ως προτεραιότητα. Έτσι μέχρι και τη δεκαετία το '70 τα περισσότερα και κυρίως τα πιο παλιά ορφανοτροφεία, τέθηκαν εκτός λειτουργίας.

Όλα αυτά τα γεγονότα λοιπόν, κυρίως χάρη στους χειρισμούς των κρατών με τα περισσότερα ορφανά παιδιά ενόψει πολέμου, συνέβαλαν ώστε να υπάρχει και να εξελίσσεται μέχρι και σήμερα ο θεσμός του ορφανοτροφείου. Υπήρξαν πολύ σημαντικά ερεθίσματα από εκείνες τις δύσκολες δεκαετίες και αυτό μπορεί να είναι μια πολύ καλή αφορμή για τα σύγχρονα ορφανοτροφεία και άσυλα παιδιών ώστε να παρέχουν τις καλύτερες δυνατές ανέσεις και ευκαιρίες σε κάθε ορφανό και άστεγο παιδί (Gates, 1994).

2. ΕΡΕΥΝΕΣ ΤΟΥ SPITZ

Οι έρευνες που αφορούν τις επιπτώσεις στη ψυχολογία των παιδιών που διαμένουν σε ιδρύματα έχουν ως αφετηρία τη θεωρία του Spitz (1965). Ο Spitz (1965) μελέτησε τη ψυχολογία των βρεφών που είχαν βιώσει πρώιμο αποχωρισμό από τη μητέρα τους μέσω των αντιδράσεων και των συμπεριφορών τους (Χριστοφορίδου, 2012). Οι δύο κεντρικές έννοιες που ανέπτυξε ο Spitz (1965) ήταν η «Ανακλητική κατάθλιψη» (Anaclitic Depression) η οποία αφορά το συναισθηματισμό των βρεφών λόγω της μερικής αποστέρησης με τη μητέρα τους και ο «Ιδρυματισμός» (Hospitalism), που αναφέρεται στην «ολική συναισθηματική αποστέρηση» (Χριστοφορίδου, 2012). Πρόκειται για δύο διαφορετικές έννοιες, οι οποίες όμως συνδέονται μεταξύ τους.

Ο Spitz (1965, ο.π), έχει πραγματοποιήσει πολλές έρευνες μέσα από τις οποίες και εξήγαγε τους δύο ορισμούς (Hospitalism & Anaclitic Depression. Spitz, 1965), αλλά και που επιβεβαίωναν συνεχώς την αξία τόσο της ανάγκης για φροντίδα που έχει ένα παιδί, όσο και τη σχέση Μητέρα-παιδί. Μια από αυτές τις έρευνες λοιπόν έγινε το 1940 και όπως αναφέρεται «ήταν η πρώτη που έδειξε πιο συστηματικά ότι η κοινωνική αλληλεπίδραση με ανθρώπους είναι ιδιαίτερα σημαντική για την ανάπτυξη των παιδιών»

http://thebrain.mcgill.ca/flash/capsules/histoire_bleu06.html). Στο πείραμα αυτό συμμετείχαν 2 ομάδες παιδιών τα οποία ηλικιακά βρισκόντουσαν μέχρι και τα πρώτα χρόνια της ζωής τους. Η πρώτη ομάδα μεγάλωνε σε ίδρυμα, γεγονός που σημαίνει ότι λόγω της πρώιμης ηλικίας τους δεν είχαν ιδιαίτερη επαφή ούτε με ενήλικες, αλλά ούτε και με τα υπόλοιπα βρέφη. Υπήρχε μόνο μια νοσοκόμα η οποία ήταν υπεύθυνη για τη φροντίδα 7 βρεφών. Η άλλη ομάδα βρεφών μεγάλωνε σε ένα μέρος της φυλακής και δεχόντουσαν φροντίδα από τις μητέρες τους που διέμεναν εκεί. Επιπλέον αυτή η ομάδα είχε επαφή και με το προσωπικό της φυλακής αλλά και μεταξύ τους καθώς συνυπήρχαν πολλές φορές στον ίδιο χώρο, έχοντας έτσι τη δυνατότητα να αλληλεπιδράσουν (http://thebrain.mcgill.ca/flash/capsules/histoire_bleu06.html).

Αυτό που παρατηρήθηκε είναι ότι μέχρι την ηλικία των 4 μηνών τα βρέφη των δύο ομάδων δεν παρουσίαζαν κάποια διαφορά ούτε στο συναισθηματισμό τους, αλλά ούτε και στο χαρακτήρα τους. Το μόνο που σημειώθηκε ήταν πως μερικές φορές, τα βρέφη του ορφανοτροφείου, απέδιδαν καλύτερες σε ορισμένες “δοκιμασίες”. Όταν όμως έφτασαν στην ηλικία του ενός έτους, αυτή η κατάσταση αντιστράφηκε και τα βρέφη στις φυλακές σημείωναν ταχύτερη και καλύτερη κινητική καθώς και σωματική ανάπτυξη. Μερικά από τα χαρακτηριστικά που παρατηρήθηκαν σε αυτά τα παιδιά ήταν ότι συμπεριφερόντουσαν περίεργα, ότι δεν έπαιζαν όπως αρμόζει στα παιδιά αυτών των ηλικιών και επίσης ήταν επιρρεπείς σε λοιμώξεις. Αυτά η κατάσταση συνεχιζόταν και εξελισσόταν κατά τον ίδιο τρόπο μέχρι που τα παιδιά έφτασαν στην ηλικία των 2 και 3 χρόνων. Τα παιδιά της δεύτερης ομάδας που μεγάλωναν στις φυλακές, αλλά παρόλα αυτά δεχόντουσαν τη μητρική φροντίδα, σημείωσαν φυσιολογική ανάπτυξη σε κινητικό, σωματικό και νοητικό επίπεδο. Πιο συγκεκριμένα μίλησαν και περπάτησαν χωρίς να έχουν κάποια παράκλιση από τα φυσιολογικά πλαίσια. Αναφέρεται ότι δεν παρουσίαζαν κάποια διαφορά από τα παιδιά που είναι μεγαλωμένα μέσα στην οικογένεια, σε φυσιολογικά περιβάλλοντα. Αντίθετα, από τα 26 παιδιά που διέμεναν στο ορφανοτροφείο, τα 2 από αυτά εμφάνισαν μια εξελικτική αναπτυξιακή πορεία χωρίς όμως να φτάσουν το επίπεδο των παιδιών της άλλης ομάδας (http://thebrain.mcgill.ca/flash/capsules/histoire_bleu06.html).

Αυτή είναι μια από τις έρευνες που αποδεικνύει πόσο σημαντικό ρόλο στην ανάπτυξη του παιδιού, ψυχικά και σωματικά, έχει η επαφή του με έναν “φορέα φροντίδας”, είτε αυτός είναι μια νοσοκόμα, πόσο μάλλον η μητέρα του ίδιου του παιδιού.

2.1.ΑΝΑΚΛΗΤΙΚΗ ΚΑΤΑΘΛΙΨΗ

Ο Spitz εστίασε πολλές από τις μελέτες του, στην ανάπτυξη των παιδιών που έχουν βιώσει τον αποχωρισμό με τη μητέρα τους, όντας ακόμα σε βρεφική ηλικία. Τα αποτελέσματα που διεξήγαγε, τον οδήγησε στη δημιουργία του όρου «Ανακλητική Κατάθλιψη», όπου σύμφωνα με τον Spitz « Η Ανακλητική Κατάθλιψη περιγράφηκε αρχικά ως ψυχιατρική διαταραχή σε παιδική ηλικία που προκύπτει από τη στέρηση της μητέρας στο δεύτερο ήμισυ του πρώτου έτους της ζωής» (Spitz, 1946). Όπως αναφέρθηκε, αυτός όρος αφορά το συναισθηματισμό των παιδιών βρεφικής ηλικία, λόγω της μερικής αποστέρησης με τη μητέρα τους (Χριστοφορίδου, 2012).

Ο Spitz έχει πραγματοποιήσει πολλές έρευνες προκειμένου να προβεί σε συμπεράσματα για τα παιδιά με Ανακλητική Κατάθλιψη. Μια από αυτές, τον οδήγησαν σε πιο γενικά, αλλά βασικά συμπεράσματα για τα συμπτώματα που παρουσιάζουν αυτά τα παιδιά. Πιο συγκεκριμένα ο Spitz (1965, ο.π) μελέτησε μια ομάδα που συμπεριλάμβανε 123 βρέφη τα οποία διέμεναν σε νοσοκομειακό ίδρυμα. Τα 19 από αυτά, τα οποία βρισκόντουσαν στην ηλικία του ενάμισι έτους και δεν είχαν εμφανίσει ποτέ κάποιο πρόβλημα υγείας ή διαταραχή, παρουσίασαν ορισμένα κοινά συμπτώματα. Αυτά ήταν έντονο κλάμα, απώλεια βάρους και ιδιαίτερη ευαισθησία στα κρυολογήματα. Επίσης όσον αφορά τη ψυχολογία τους, έδειχναν δυσκολία κατά την αλληλεπίδραση με άλλους ανθρώπους με αποτέλεσμα να εμφανίζουν «σταδιακή απόσυρση από το περιβάλλον τους» (Χριστοφορίδου, 2012). Τέλος η έντονη αϋπνία που παρουσίαζαν σε συνδυασμό με όλα τα παραπάνω συμπτώματα οδήγησαν στην «αποξένωσή» τους από τα υπόλοιπα βρέφη, καθώς δημιουργούσαν τεράστια αναστάτωση. Αυτά λοιπόν τα συμπτώματα, μετά το πέρας τριών μηνών, επιδεινώθηκαν και αυτό που παρατηρήθηκε από τον Spitz (1965, ο.π) ήταν πως

τόσο οι αλλαγές στο σώμα τους, όσο και στο πρόσωπό τους – και ιδιαίτερα οι εκφράσεις τους-, παρέπεμπαν στην εικόνα ενός ενήλικα με κατάθλιψη (Χριστοφορίδου, 2012, ο.π).

Σύμφωνα με τον Spitz (1965), σημαντική προϋπόθεση προκειμένου ένα παιδί να εμφανίσει ανακλητική κατάθλιψη, είναι να έχει προλάβει να δημιουργήσει ένα δεσμό με τη μητέρα του, πριν τον αποχωρισμό (Χριστοφορίδου, 2012). Αυτό αποτελεί ένα κομβικό και βασικό παράλληλα στοιχείο στη θεωρία του Spitz (1965, ο.π) για την ανακλητική κατάθλιψη και αυτή του η «προϋπόθεση» έχει σχολιαστεί από διάφορους ψυχολόγους, όπως από τον Orlandi (1949), ο οποίος έθεσε το ερώτημα, αν δεν είχε δημιουργηθεί το πρώτο διάστημα της ζωής του βρέφους, αυτός ο δεσμός μητέρας – παιδιού, αν αυτό θα αντιδρούσε με τον ίδιο τρόπο (Orlandi, ο.π). Από την άλλη ο Casler (1961), σε δική του βιβλιογραφία, επισημάνει τη σημασία της διαφοροποίησης μεταξύ των περιπτώσεων που υπήρξε αποχωρισμός της μητέρας ενώ είχε προηγηθεί η δημιουργία δεσμού με το παιδί, με αυτού του αποχωρισμού που δεν πρόλαβε να υπάρξει δεσμός.

Όπως είναι λοιπόν φανερό, η σχέση μητέρας – παιδιού, κατέχει ιδιαίτερο ρόλο στη ψυχολογία των βρεφών καθώς όπως αναλύθηκε παραπάνω η αποχωρισμός της μητέρας μπορεί να οδηγήσει το παιδί στο σύνδρομο της ανακλητικής κατάθλιψης. Όμως δεν εμφανίζουν αυτό το σύνδρομο μόνο τα βρέφη που έχουν δημιουργήσει το πρώτο διάστημα της ζωής τους, δεσμό με την μητέρα τους. Και η ολική απουσία της μητέρας, καθώς και η έλλειψη φροντίδας από ένα συγκεκριμένο άτομο προς τα βρέφη μπορεί να προκαλέσει ανακλητική κατάθλιψη.

Σύμφωνα με τον Spitz (1946) μια τέτοια περίπτωση ήταν αυτή του George. Πρόκειται για ένα βρέφος που γεννήθηκε σε ένα νοσοκομείο στην Αμερική και από την αρχή δεν παρουσίασε καμία ανωμαλία στην υγεία του, ούτε τη σωματική, είτε τη ψυχική. Στον πρώτο μήνα της ζωής του, εμφάνισε κάποια συμπτώματα τα οποία ταιριάζουν με αυτά των παιδιών με ανακλητική κατάθλιψη. Συγκεκριμένα, ο George εμφάνισε ένα συνεχές «ανήσυχο κλάμα» (Spitz, 1946) και απαιτούσε την προσοχή των άλλων πολύ συχνά σε σχέση με τα υπόλοιπα βρέφη (Spitz, ο.π). Αντίθετα τις στιγμές που ήταν ντροπαλός, έδειχνε

την επιθυμία απόσυρσης από το περιβάλλον, καθώς δεν ήθελε κανένας να τον κρατάει, αλλά να κάθεται κάτω. Προκειμένου να υπάρξει κάποια αλλαγή στη συμπεριφορά του, οι νοσοκόμες τον μετέφεραν σε ένα άλλο δωμάτιο όπου υπήρχαν βρέφη ηλικίας 2-6 μηνών. Παρόλα αυτά δε σημειώθηκε κάποια αλλαγή, πόσο μάλλον βελτίωση. Σε ηλικία τριών μηνών η ανάγκη και η απαίτηση του George για προσοχή αυξανόταν και όπως αναφέρει συγκεκριμένα ο Spitz (1946), πλέον αυτή του η απαίτηση γινόταν σε τέτοιο βαθμό που την χαρακτήριζαν «άρρωστη», όπως επίσης και ο τρόπος που έκλαιγε χαρακτηρίστηκε ως «θυμωμένο κλάμα». (Spitz,ο.π). Ο George επικοινωνούσε με του ανθρώπους γύρω του από την ηλικία των τεσσάρων μηνών μέχρι και των έξι, χαμογελώντας. Αυτό ήταν ένα σύμπτωμα που μελέτησε ο Spitz (1946), καθώς αυτό που παρατηρήθηκε ήταν πως είτε προς τους μελετητές, είτε προς το προσωπικό του νοσοκομείου, με το οποίο ο George είχε καθημερινή επαφή, χαμογελούσε συνεχώς. Αυτό που παραξένεψε τον Spitz (1946) ήταν πως όταν κοιτούσε ένα ανθρώπινο πρόσωπο σε μια φωτογραφία, δεν ανταποκρινόταν με τον ίδιο τρόπο. Σε συνέχεια της έρευνάς του για την ανακλητική κατάθλιψη, ο George σε ηλικία έξι μηνών μεταφέρθηκε σε ένα δωμάτιο με τα μεγαλύτερα βρέφη που διέμεναν στο νοσοκομείο που ήταν από έξι μηνών και άνω. Σημειώθηκε σημαντική αλλαγή στη συμπεριφορά του, καθώς παρατήρησαν πως πλέον αισθανόταν μια περίεργη αναταραχή και άγχος (Spitz, 1946). Αυτό το έδειχνε πολύ έντονα στη συναναστροφή του με άλλους ανθρώπους. Είχε αρχίσει να απομακρύνεται ανησυχητικά από το περιβάλλον και συγκεκριμένα όταν ερχόταν σε επαφή με τους ερευνητές που δεν είχε καθημερινή τριβή μαζί τους, αντιδρούσε με κλάμα και «ουρλιάζοντας» (Spitz,ο.π). Αντίθετα, στο προσωπικό του νοσοκομείου και συγκεκριμένα με δύο νοσοκόμες, οι οποίες είχαν αναλάβει τη φροντίδα του George, όχι μόνο δεν αντιδρούσε αρνητικά, αλλά μπορούσαν κιόλας να τον πάρουν αγκαλιά, πράγμα που το βρέφος με δυσκολία επέτρεπε στους άλλους.

Όλα αυτά τα συμπτώματα που παρουσίαζε ο George οδήγησαν στο συμπέρασμα, στην ηλικία των εννέα μηνών, ότι πάσχει από ανακλητική κατάθλιψη. Σε γενικές γραμμές, το έντονα κλάμα, η απαίτηση για προσοχή προς αυτόν, η ανεξήγητη ανησυχία του και τέλος η απόσυρσή του από το κοινωνικό

περιβάλλον, ήταν αυτά που επιβεβαίωσαν τον Spitz (1946). Πέντε μήνες αργότερα ο George θύμιζε έναν ενήλικα με κατάθλιψη, καθώς το μόνο που έκανε ήταν να κάθεται συνεχώς σε μια συγκεκριμένη στάση μέσα στην κούνια του και να φαίνεται απαθής ως προς οποιοδήποτε ερέθισμα. Αυτή η κατάσταση ξεκίνησε να ανακάμπτει όταν ο George σταδιακά έδειχνε να αποδέχεται ένα άλλος βρέφος ως «συγκάτοικό» του, το οποίο παρουσίαζε φυσιολογική πορεία σε ψυχολογικό, σωματικό και κινητικό επίπεδο. Το αναπάντεχο ήταν πως με τον καιρό ο George αλληλεπιδρούσε με το βρέφος ανταλλάσσοντας σε πρώτο στάδιο παιχνίδια. Έπειτα η παρουσία του βρέφους αποσπούσε την προσοχή του George από τις νοσοκόμες που είχε αναπτύξει σχέση εξάρτησης μαζί τους. Πλέον σε ηλικία περίπου δεκαεφτά μηνών ο George σημείωσε μια ταχύτατη κινητική και κοινωνική ανάπτυξη, καθώς περπάτησε μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα, ενώ όπως αναφέρει και ο Spitz (1946), έδειχνε πλέον να ευχαρισιέται τη συναναστροφή με τους ενήλικες.

Τα συμπεράσματα που διεξήγαγε ο Spitz (1946), ήταν πως όλα αυτά τα συμπτώματα αντιστοιχούν στο σύνδρομο της ανακλητικής κατάθλιψης που παρουσιάζουν τα βρέφη. Αυτό που σημειώνει όμως, είναι πως σαφώς η πρώιμη επαφή του βρέφους με τη μητέρα και η δημιουργία δεσμού μεταξύ τους πριν τον αποχωρισμό είναι πολύ σημαντικό, όχι όμως απαραίτητο. Ο George αποτελεί παράδειγμα όπου μπορεί να υπάρξει ανακλητική κατάθλιψη λόγω της στέρησης μητρικής φροντίδας. Οι εξηγήσεις που δίνονται για αυτό είναι ότι τα συμπτώματα της ανακλητικής κατάθλιψης μπορεί να οφείλονταν εν μέρει και στον χαρακτήρα του George. Από την άλλη όμως υπάρχει και η περίπτωση, τα βρέφη που δεν έχουν αναπτύξει ιδιαίτερο δεσμό με τη μητέρα τους, να παρουσιάσουν ανακλητική κατάθλιψη γιατί είχαν δεχτεί έστω και σε μικρό βαθμό, μια «καλή μητρική φροντίδα» (Spitz, 1946). Αντίθετα τα υπόλοιπα βρέφη που είχαν γνωρίσει μια «κακή μητρική φροντίδα», δεν έπασχαν από ανακλητική κατάθλιψη (Spitz, ο.π).

2.2.ΙΔΡΥΜΑΤΙΣΜΟΣ

Όπως προαναφέρθηκε, ο Spitz μελετώντας τα βρέφη με «Ανακλητική Κατάθλιψη», διεξήγαγε και τον όρο «Ιδρυματισμό». Το ένα αποτελεί συνέχεια το άλλου και ο ορισμός που δίνει ο Spitz (1945) για την έννοια του «Ιδρυματισμού» είναι πως «πρόκειται για μια πάθηση λόγω της μακροχρόνιας διαμονής σε κάποιο ίδρυμα ή νοσοκομείο και του δυσμενούς περιβάλλοντος εκεί» (Spitz, 1945, ο.π). Αυτός ο όρος χρησιμοποιείται για να συγκεκριμενοποιήσει τα αρνητικά αποτελέσματα που μπορεί να προκαλέσει η διαμονή ενός υγιούς βρέφους σε κάποιο ίδρυμα, κυρίως από ψυχιατρικής πλευράς (Spitz, 1945).

Ο Spitz μελέτησε παιδιά κάτω του ενός έτους που διέμεναν σε ίδρυμα και τα σύγκρινε με αυτά που είχαν οικογένεια και έμενα με την οικογένειά τους. Μέσα από τις παρατηρήσεις του κατέληξε στο ότι η συναισθηματική αλληλεπίδραση κατέχει σημαντικό ρόλο στην υγιή σωματική και σωματική ανάπτυξη των βρεφών, αυτή η αμοιβαία ανταλλαγή συναισθημάτων συμβαίνει ανάμεσα στο παιδί και στη μητέρα ή σε κάποιον που έχει αναλάβει αυτόν το ρόλο και τέλος η στέρηση αυτής της αλληλεπίδρασης μπορεί να προκαλέσει προβλήματα στη συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη του παιδιού (Spitz, 1945, ο.π).

Ο ερευνητής το 1965 πραγματοποίησε ένα πείραμα όπου έλαβαν μέρος 91 βρέφη τα οποία διέμεναν σε ίδρυμα και όλα είχαν αποχωριστεί τη μητέρα τους σε ηλικία τριών μηνών (Χριστοφορίδου, 2012). Τους πρώτους μήνες τα βρέφη ακολουθούσαν μια κοινή πορεία καθώς όλα παρουσίαζαν τα ίδια συμπτώματα ανακλητικής κατάθλιψης. Στη συνέχεια όμως τα παρουσίασαν συμπτώματα όπως «παθητικότητα, ανέκφραστο πρόσωπο και καθυστερημένη κινητική ανάπτυξη» (Χριστοφορίδου, 2012, ο.π). Επίσης εκτός από την πολύ αργή κινητική ανάπτυξη παρατηρήθηκε και καθυστέρηση στην ομιλία (Χριστοφορίδου, 2012, ο.π). Όλα αυτά οδήγησαν τον Spitz (1945), στη δημιουργία του όρου «Ιδρυματισμός».

Αυτό που υποστηρίζει ο Spitz (1945), είναι ότι όλα αυτά τα συμπτώματα προκαλούνται από τον αποχωρισμό με τη μητέρα και τη συναισθηματική στέρηση που αισθάνονται στη διάρκεια του αποχωρισμού (Χριστοφορίδου, 2012).

Ένας ακόμη ερευνητής που μελέτησε τα παιδιά που διέμεναν σε κάποια είδους ίδρυμα ή που είχαν στερηθεί τη μητρική φροντίδα, ήταν ο Lawson Lowrey (1940). Στην έρευνά του συμμετείχαν 28 παιδιά, όπου τα 9 από αυτά σημείωσαν ορισμένες συμπεριφορές όπως επιθετικότητα, καθυστέρηση στην ομιλία, απαιτητική συμπεριφορά, γενικότερη ευαισθησία, διατροφικές διαταραχές, ήταν ντροπαλά και παρουσίαζαν έντονη αρνητικότητα και εγωισμό, έντονο κλάμα και πρήξιμο δαχτύλων Lawson Lowrey (1940). Μέσα από αυτές του τις παρατηρήσεις, αυτό που υποστήριξε ήταν πως αυτά τα παιδιά οδηγήθηκαν σε αυτές τις συμπεριφορές διότι διέμεναν σε ένα ίδρυμα και αυτό παρέπεμπε σε μια είδους απομόνωση.

2.3.ΕΡΕΥΝΑ HARLOW

Ο Harlow το 1950, όντας επηρεασμένος από τις έρευνες του Spitz που αφορούσαν τη σχέση μητέρας - παιδιού και τις συνέπειες αυτής, διεξήγαγε μια έρευνα στην οποία μελέτησε τη συμπεριφορά των πιθήκων, έχοντας στερηθεί πλήρως τη μητρική φροντίδα και την οποιαδήποτε συναναστροφή με άλλους πιθήκους. Μέσω αυτής προσπάθησε να συγκρίνει τις συμπεριφορές των πιθήκων με αυτών των βρεφών, όπου όπως απέδειξε ήταν ίδιες.

Στόχος του πειράματος ήταν οι πίθηκοι που γεννιόντουσαν να απομακρύνονται την ίδια στιγμή, όχι μόνο από τη μητέρα τους, αλλά και από όλους τους υπόλοιπους, δηλαδή απομονώνονταν. Σε αυτό το σημείο ο Harlow εξέταζε αν ήταν υγιή τα μωρά, προκειμένου να βεβαιωθεί ότι σε περίπτωση που εμφάνιζαν αργότερα, κατά την απομόνωσή τους κάποια δυσλειτουργία, αυτό οφείλονταν στην κατάσταση την οποία βίωναν και όχι σε φυσικά αίτια. Ακολούθησε λοιπόν την ίδια τακτική, όπως γινόταν και στα πειράματα του Spitz με τα βρέφη (Frank, 2008). Αυτή η απομόνωση διαρκούσε από 3 έως 12 μήνες. Όταν τοποθετήθηκαν λοιπόν οι απομονωμένοι πίθηκοι στο κλουβί μαζί με τους υπόλοιπους, εμφάνισαν διάφορες ανωμαλίες στην κοινωνική τους συμπεριφορά, καθώς στη σωματική τους υγεία δεν αντιμετώπιζαν κάποιο πρόβλημα. Αυτό που παρατηρήθηκε ήταν πως πιπίζαν τα δάχτυλα των χεριών και των ποδιών και κουνιόντουσαν συνεχώς μπροστά και πίσω. Αυτά τα

στοιχεία θύμιζαν τη συμπεριφορά των αυτιστικών παιδιών (http://thebrain.mcgill.ca/flash/capsules/histoire_bleu06.html). Εκτός αυτών, δεν επικοινωνούσαν, δεν έπαιζαν με τους υπόλοιπους πιθήκους και δεν εμφάνιζαν καμία σεξουαλική επιθυμία (Frank, 2008).

Με αυτή του την έρευνα ο Harlow ήθελε να αποδείξει ότι η στέρηση της μητέρα και η απομόνωση των μικρών παιδιών – όταν τα βρέφη διαμένουν σε ιδρύματα ή νοσοκομεία- πιθανόν προκαλούν αρνητικές συνέπειες στη ψυχολογία τους (Frank, 2008, ο.π). Την ίδια άποψη με τον Harlow, έχει και ο Bowlby, ο οποίος κιόλας σχολίασε πως ο Harlow ήταν εμφανώς επηρεασμένος από τις έρευνες του Spitz (Frank, 2008, ο.π). Συγκεκριμένα αυτό που πίστευε ο Bowlby, ήταν πως ο δεσμός των παιδιών με κάποιον και ιδιαίτερα με τη μητέρα τους, κατείχε σπουδαίο ρόλο στη ζωή τους καθώς τα επηρέαζε σημαντικά ψυχολογικά. Τόνιζε έντονα την αξία του δεσμού μητέρας- παιδιού και επισήμανε πως πρόκειται για ένα διαφορετικό δεσμό από εκείνους που μπορεί να δημιουργούσαν με άλλους ανθρώπους. Επίσης μεγάλη έμφαση στην έρευνα του, έδωσε στα αποτελέσματα αυτής της αποστέρησης, τα οποία ήταν η εγκληματικότητα, η μειωμένη νοημοσύνη, η αυξημένη επιθετικότητα, η κατάθλιψη και οι ψυχικές παθήσεις. Όσον αφορά το τελευταίο, οι ψυχικές παθήσεις δεν καθιστούν τα παιδιά ανίκανα να δημιουργήσουν αισθήματα προς άλλους ανθρώπους. Αυτό που συμβαίνει είναι ότι προβαίνουν σε πράξεις που δεν μπορούν να λάβουν υπόψη τις συνέπειές τους, δηλαδή «δεν παρουσιάζουν κάποια ένοχη συμπεριφορά» (Bowlby, 1953). Τέλος ο Bowlby (1951), χαρακτήρισε «άχρηστη» τη μητρική φροντίδα όταν δίνεται μετά τα 2,5 χρόνια καθώς κάποια παιδιά, προλαβαίνουν να αναπτύξουν διάφορα ψυχολογικά προβλήματα λόγω της μητρικής αποστέρησης ακόμα και σε ηλικία 12 μηνών (Bowlby, 1951).

3.Η ΑΞΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΣ

Η παρούσα έρευνα μελετά τα παιδιά που διαμένουν σε ορφανοτροφείο και συνεπώς τις συνέπειες που μπορεί να προκαλέσει αυτή η κατάσταση στην προσωπική και την κοινωνική τους ζωή. Μέσα από διάφορες μελέτες φαίνεται πως η έλλειψη της μητρικής φροντίδας και της οικογένειας, μπορεί να

επηρεάσουν το παιδί τόσο ψυχολογικά, όσο και γνωστικά για κάποιο χρονικό διάστημα. Σημαντικό λοιπόν ρόλο κατέχει η οικογένεια, τόσο στην ατομική αλλά και στη κοινωνική ζωή ενός ατόμου. (Μουσούρου, 1999).

Πιο συγκεκριμένα, η οικογένεια από κοινωνιολογικής πλευράς, είναι μια μορφή μικρής κοινωνίας. Αποτελείται από ξεχωριστά άτομα, που όλα μαζί τελούν ένα κοινωνικό έργο, που στοχεύει στην καλή λειτουργία της οικογένειας. Όπως αναφέρει και η Μουσούρου (1999), αποτελεί μια «γέφυρα» μεταξύ του δημόσιου και ατομικού βίου. Η κοινωνική πλευρά της οικογένειας βασίζεται στο ότι αυτή αποσκοπεί στην οργάνωση ενός συλλογικού βίου, όπου αυτό επιτυγχάνεται μέσω των ατόμων που την αποτελούν και το κάθε άτομα ξεχωριστά φέρει τις δικές του αξίες και συνήθειες. Από την άλλη πλευρά, η οικογένεια θεωρείται και ως ένας ιδιωτικός θεσμός, διότι αποτελείται από άτομα ξεχωριστά μεταξύ τους, που το καθένα φέρει τις δικές τους αξίες και συνήθειες (Μουσούρου, 1998).

Ένας πιο γενικός ορισμός για την έννοια της οικογένειας, είναι αυτός που έχει δοθεί από τον κοινωνιολόγο Murdock όπως αναφέρεται στην έρευνα της Χριστοφορίδου (2012, 17). Ειδικότερα αναφέρει ότι πρόκειται για μια κοινωνική ομάδα, που διαμένει σε κοινό μέρος, υπάρχει «οικονομική συνεργασία» μεταξύ τους και «αναπαραγωγική δραστηριότητα» (Χριστοφορίδου, 2012). Όσον αφορά τα άτομα, αποτελείται από ενήλικους των δύο φύλων, οι οποίοι έχουν μια «κοινωνικά αποδεκτή σεξουαλική σχέση» και από παιδιά βιολογικά ή υιοθετημένα (Χριστοφορίδου, 2012).

Παρόλα αυτά διάφοροι ερευνητές, ψυχολόγοι και κοινωνιολόγοι, έχουν δώσει το δικό τους ορισμό στην έννοια της «οικογένειας». Μέσα από όλους αυτούς συμπεραίνεται ότι η οικογένεια μπορεί να υφίσταται μέσα από διάφορες μορφές, όπου αυτές συχνότερα σχετίζονται με τους ενήλικες που αποτελούν τον πυρήνα της και στη συνέχεια ο τρόπος που λειτουργεί μια οικογένεια, κυρίως σε οικονομικό επίπεδο.

Ο πιο «διαδεδομένος» τύπος οικογένειας είναι αυτός της «πύρινης» η οποία αποτελείται από το τρίπτυχο Μητέρα- Πατέρα- Παιδί, ή όπως αναφέρει και η Μουσούρου (1998) για αυτό, είναι το πλέον θεσμοποιημένο σχήμα το πρότυπο

σχήμα της οικογένειας στην κοινωνία. Πιο συγκεκριμένα, αυτή η πρότυπη οικογένεια είναι βασισμένη στο γάμο (Μουσούρου, 1998) και συνήθως αποτελείται από δύο γονείς ή έναν και από το παιδί. Εκτός από τους βιολογικούς δεσμούς που ενώνουν μια οικογένεια, υπάρχουν και οι δεσμοί του νόμου, όπως στην περίπτωση ενός υιοθετημένου παιδιού (Χριστοφορίδου, 2012). Σύμφωνα με τη Μουσούρου (1998), αυτή η μορφή της οικογένειας, τις περισσότερες φορές, έχει μια παρσονική δομή δηλαδή οι ρόλοι μέσα σε αυτήν έχουν μοιραστεί με βάση το φύλο και την ηλικία. Πιο συγκεκριμένα σύμφωνα με τον Parsons (Χριστοφορίδου, 2012, ο.π), ο πατέρας είναι αυτός όπου θα αναλάβει να παρέχει οικονομικούς πόρους μέσα στην οικογένεια και η μητέρα αναλαμβάνει τις περισσότερες φορές εξ ολοκλήρου το νοικοκυριό και την ανατροφή των παιδιών της οικογένειας.

Δεδομένου ότι διανύουμε μια εποχή η οποία προβάλλει πολλά και διαφορετικά πρότυπα τα οποία μεταβάλλονται συνεχώς, αυτό επηρεάζει σαφώς τον τρόπο που συγκροτείται και λειτουργεί μια οικογένεια. Οι ρόλοι εναλλάσσονται μεταξύ των δύο ενηλίκων, από τους οποίους έχει δημιουργηθεί η οικογένεια, με αποτέλεσμα να διαφοροποιείται αυτό το παραδοσιακό πρότυπο της οικογένειας τόσο ως προς τα άτομα που την αποτελούν, όσο και ως προς τις ευθύνες που αναλαμβάνει το κάθε μέλος της.

Με βάση λοιπόν το παραπάνω, προκύπτει ότι υπάρχουν πλέον διάφορες μορφές οικογένειας όπου το κοινό τους χαρακτηριστικό είναι οι μεταξύ τους βιολογικοί δεσμοί. Όμως σύμφωνα με την έρευνα της Παπαδιώτη (Χριστοφορίδου, 2012, ο.π), τα άτομα που προέρχονταν από μια οικογένεια με διαφορετική δομή από αυτήν της πρότυπης που αναφέρει η Μουσούρου (1998), ακόμα και τα άτομα που μεγάλωσαν σε ίδρυμα, αναφέρουν πως για αυτούς οικογένεια είναι όπου υφίστανται συναισθηματικοί δεσμοί μεταξύ κάποιων ανθρώπων.

Είναι λοιπόν φανερό πως παρόλο τις αλλαγές που δέχεται η σύγχρονη κοινωνία ως προς το θεσμό της οικογένειας, αυτό που δε μεταβάλλεται είναι η αξία της. Με όποιον τρόπο κι αν συγκροτείται μια οικογένεια, όποια μέλη και αν την αποτελούν, αυτό που πλέον την ορίζει δεν είναι απόλυτα οι βιολογικοί

δεσμοί, αλλά τα συναισθήματα που υπάρχουν μεταξύ των μελών της. Τέλος διάφορες έρευνες, όπως αναφέρθηκαν και παραπάνω, έχουν επισημάνει πόσο σημαντικό ρόλο κατέχει η οικογένεια στη ζωή ενός ανθρώπου. Δεδομένου το οικογενειακό κλίμα μέσα στο οποίο έχει μεγαλώσει, αυτό επιφέρει και τις ανάλογες συνέπειες, θετικές είτε αρνητικές, στη ζωή του.

4.ΟΙ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΗΣ ΙΔΡΥΜΑΤΙΚΗΣ ΖΩΗΣ ΣΕ ΣΩΜΑΤΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΕΠΙΠΕΔΟ

Μέσα από ποικίλες έρευνες που έχουν μελετήσει συμπεριφορές παιδιών, έχει διεξαχθεί το συμπέρασμα ότι τα παιδιά που μεγάλωσαν σε δυσμενές περιβάλλον παρουσιάζουν τα περισσότερα προβλήματα σε διάφορους τομείς. Δυσμενές περιβάλλον μπορεί να είναι αυτό της οικογένειας, όπου εξαιτίας διαφόρων αιτιών, διαταράσσετε και βλάπτετε η προσωπικότητα του παιδιού. Εκτός όμως από τα οικογενειακά περιβάλλοντα, υπάρχουν και άλλες συνθήκες που μπορεί να έχουν οδηγήσει στη σύγχυση της προσωπικότητας ενός ατόμου. Μία από αυτές είναι η περίπτωση που το παιδί έχει ανατραφεί σε κάποιο ίδρυμα. Μάλιστα τα παιδιά που έχουν φιλοξενηθεί σε ίδρυμα, έχουν αρκετές πιθανότητες να παρουσιάσουν κάποιου είδος ανωμαλία στην κοινωνική τους συμπεριφορά (Hodges and Tizard, 1989a; Rutter, et al., 2007) και αυτές διαμορφώνονται συνήθως ανάλογα με το χρόνο παραμονής τους εκεί (Χρυσικός, 2002).

Σχετική έρευνα της Βορριά (1998), αποδεικνύει τη σημαντικότητα της ανατροφής ενός παιδιού στα πλαίσια μιας οικογένειας. Πιο συγκεκριμένα μελετήθηκε μια ομάδα που αποτελούταν από 41 παιδιά τα οποία είχαν δοθεί σε θετές οικογένειες και μεγάλωσαν τουλάχιστον για 2 χρόνια υπό τη φροντίδα δύο γονέων και εντός νοικοκυριού. Αντίθετα υπήρξε και μια ομάδα παιδιών που διέμεναν σε ίδρυμα και τα αποτελέσματα της έρευνας έκαναν φανερά τα προβλήματα και τις ανωμαλίες που μπορεί να προξενήσει η έλλειψη οικογενειακής θαλπωρής σε ένα παιδί. (Vorría, 1998). Οι ανωμαλίες αυτές κατά κύριο λόγο προκαλούνται σε κοινωνικό ή γνωστικό επίπεδο. Υπάρχουν όμως και

έρευνες που έχουν αποδείξει πως τα παιδιά που έχουν στερηθεί την οικογενειακή- μητρική φροντίδα και έχουν μεγαλώσει σε ίδρυμα, σε σύγκριση με τους συνομηλικούς τους που ζουν μέσα σε μια οικογένεια, παρουσιάζουν μια επιβραδυνόμενη φυσική ανάπτυξη (Van IJzendoorn, Bakermans-Kranenburg, & Juffer, 2007). Ειδικότερα, αυτό που καταγράφηκε ήταν πως λόγω της συναισθηματικής έλλειψης που παρουσίαζαν τα παιδιά του ιδρύματος και της ψυχικής διαταραχής που είχαν υποστεί εξαιτίας της οικογενειακής στέρησης, είχαν πιο αργή σωματική ανάπτυξη. Κυρίως υπήρχε καθυστερημένη αύξηση του ύψους, βάρους και της περιφέρειας του κεφαλιού και αυτά ήταν αποτέλεσμα της αρνητικής επίδρασης της θεσμικής φροντίδας (Sonuga-Barke, Schlotz & Rutter, 2010).

Παρόλα αυτά, ποικίλες ιδιαιτερότητες έχουν σημειωθεί και στην κοινωνική συμπεριφορά αυτών των παιδιών. Όπως αναφέρει και η Βορριά (2014), δύο βασικά στοιχεία που παρατηρήθηκαν, ήταν η έλλειψη προσοχής και η υπερκινητικότητα. Αυτά τα χαρακτηριστικά γίνονταν αντιληπτά τόσο σε κάθε κοινωνική τους συναναστροφή, αλλά ακόμα περισσότερο στα πλαίσια του σχολείου. Ειδικότερα η έλλειψη προσοχής και η υπερκινητικότητα, υποστηρίζεται από κάποιους συγγραφείς ότι σχετίζεται με την πρώιμη εισαγωγή σε κάποιο ίδρυμα (Kreppner, et al., 2001; van IJzendoorn, et al., 2011), ή ακόμα είναι μια αντίδραση του εγκεφάλου λόγω της αρνητικότητας του παιδιού να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα και πιο συγκεκριμένα, σε ένα ίδρυμα (Vorgia, 2014).

Οι συνέπειες στην κοινωνική συμπεριφορά των παιδιών που διαμένουν σε ίδρυμα διαφέρουν από την έρευνα που ήδη αναφέρθηκε. Ειδικότερα στην έρευνα που πραγματοποίησε ο Zeanah και οι συνεργάτες του (2009), έλαβαν υπόψη τρεις κατηγορίες παιδιών. Αυτών που μεγαλώνουν με τους βιολογικούς τους γονείς, αυτών που έχουν δοθεί σε θετές οικογένειες και των παιδιών που διαμένουν σε ίδρυμα. Μεταξύ λοιπόν αυτών των ομάδων, διαπιστώθηκε ότι τα παιδιά που είναι μεγαλωμένα σε ιδρύματα είναι πιο επιρρεπή τόσο σε εξωτερικές διαταραχές που αφορούν την κοινωνική τους συμπεριφορά, όσο και σε θέματα του εαυτού τους. Το τελευταίο σχετίζεται περισσότερο με τα

αποτελέσματα που μπορεί να προκληθεί από την εσωστρέφεια που έχουν πολλά από αυτά τα παιδιά, όπως είναι οι διαταραχές άγχους (Vorria, 2014).

Τα ευρήματα από την έρευνα του Rutter (1981) προσθέτουν και άλλες πληροφορίες για τα χαρακτηριστικά στην κοινωνική συμπεριφορά ενός παιδιού που δεν έχει αναπτύξει ποτέ κάποιον συναισθηματικό δεσμό, όπως είναι τα παιδιά που μεγαλώνουν στα ιδρύματα. Η προσκόλληση σε κάποιο συγκεκριμένο άτομα, η επιδίωξη διάσπαση προσοχής από τους ανθρώπους γύρω του και η ανυπακοή σε κανόνες είναι κάποια από αυτά τα χαρακτηριστικά. Μεγαλώνοντας παρατηρήθηκε ότι ένα τέτοιο παιδί μπορεί να παρουσιάσει αντικοινωνική συμπεριφορά και αυτό δυσκολεύει τη δημιουργία φιλίας και διαφόρων δεσμών με άλλους ανθρώπους. Τέλος παρατηρήθηκαν διαταραχές στο ψυχισμό αυτών των παιδιών, αλλά και στο γλωσσικό τους επίπεδο. Φυσικά όμως όλα αυτά μπορούν να ξεπεραστούν καθώς το παιδί μεγαλώνει (McLeod, 2007).

4.1.ΟΙ ΓΝΩΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΠΑΙΔΙΩΝ ΠΟΥ ΔΙΕΜΕΝΑΝ ΣΕ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟ

Οι διαταραχές της κοινωνικής συμπεριφοράς των παιδιών που διέμεναν σε ίδρυμα, σχετίζονται σε μεγάλο βαθμό και με τη συμπεριφορά τους στα πλαίσια του σχολείου, αφού όπως αναφέρθηκε παραπάνω, η διάσπαση προσοχής και η υπερκινητικότητα παρατηρούνται έντονα στα εκπαιδευτικά περιβάλλοντα. Όμως η έλλειψη δημιουργίας δεσμού με ένα άτομο και η διαμονή σε κάποιο ίδρυμα –μέσα στο οποίο υπάρχει στέρηση πνευματικών ερεθισμάτων-, μπορούν επίσης να δημιουργήσουν επιβραδυμένη ανάπτυξη και σε νοητικό - γνωστικό επίπεδο. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι αυτό που αναφέρθηκε στην έρευνα του Rutter (1981), που αφορά σε κάποιες περιπτώσεις την καθυστερημένη ανάπτυξη της γλώσσας (McLeod, 2007).

Μέσα από τις διάφορες μελέτες έχει σημειωθεί ότι παρατηρείται διαφορά σε κοινωνικό και γνωστικό επίπεδο, ανάμεσα στα παιδιά που διαμένουν σε ίδρυμα και σε αυτά που έχουν υιοθετηθεί.

Η έρευνα του Goldfarb (1945a, 1955) αποτελεί μια από αυτές. Σύγκρινε 15 παιδιά που είχαν δοθεί από βρεφική ηλικία σε θετές οικογένειες και παιδιά που μεγάλωσαν σε ίδρυμα. Αυτό που βρήκε ήταν πως τα παιδιά του ιδρύματος παρουσίαζαν σαφώς μια καθυστερημένη νοητική ανάπτυξη σε σύγκριση με τα παιδιά της άλλης ομάδας και αυτό που σημείωσε ήταν πως τα παιδιά όσο πιο νωρίς υιοθετούνται τόσο καλύτερη νοητική ανάπτυξη θα έχουν. Οι Tizard και Joseph (1970), μελετώντας ξανά δύο τέτοιες ομάδες παιδιών ηλικίας 2 ετών παρατήρησαν ότι τα παιδιά που εξακολουθούσαν να μένουν στο ίδρυμα είχαν ελάχιστα χαμηλότερο IQ και καθυστερημένη γλωσσική ανάπτυξη από τα παιδιά που είχαν υιοθετηθεί (McLean, 2003). Το ίδιο παρατήρησε και ο Dennis (1973), που μελέτησε παιδιά που είχαν υιοθετηθεί πριν τα 2 πρώτα χρόνια της ζωής τους και παιδιά που είχαν υιοθετηθεί μετά τον δεύτερο έτος. Το IQ της πρώτης ομάδας ήταν υψηλότερο από αυτό της δεύτερης.

Μια ακόμα τέτοιου είδους έρευνα είναι αυτή του Rutter και των συνεργατών του (1998), όπου αντικείμενο μελέτης ήταν ακόμη μικρότερα παιδιά και συγκεκριμένα ηλικίας 6 μηνών. Αυτά λοιπόν που υιοθετήθηκαν πριν τους έξι μήνες είχαν μια φυσιολογική γνωστική και νοητική ανάπτυξη σε αντίθεση με τα βρέφη που υιοθετήθηκαν μετά τους έξι μήνες. Ο Rutter υποστήριξε πως θα υπάρξει βελτίωση των παιδιών της δεύτερης ομάδας, αλλά πιθανόν δε θα είναι απόλυτη (Κωνσταντινίδου, 2018).

Γίνεται λοιπόν φανερό πως οι συνέπειες σε κοινωνικό, γνωστικό και νοητικό επίπεδο είναι ανάλογες με το χρόνο διαμονής στο ίδρυμα (Χρυσικός, 2002).

5. ΤΟ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟ ΤΟΥ ΒΟΛΟΥ

Στο Βόλο εδώ και πολλές δεκαετίες λειτουργεί το «Ορφανοτροφείο Βόλου», το οποίο μέσα από σκληρή δουλειά, πολλών ετών, προσπαθεί καθημερινά να προσφέρει ένα οικείο περιβάλλον σε παιδιά ορφανά, σε παιδιά εγκαταλελειμμένα και σε άλλα που οι οικογένειές τους δεν είναι σε θέση να τα συντηρήσουν. Μέσω μιας καθημερινής βιοπάλης πολλών φορέων και ανθρώπων, το Ορφανοτροφείο Βόλου, έχει καταφέρει να δημιουργήσει ένα αρμονικό περιβάλλον και έπειτα συνύπαρξη όλων αυτών των παιδιών.

Επιπλέον, τους δίνονται διάφορες δυνατότητες εξέλιξης γνωστικά και κοινωνικά.

Το όνομα «Ορφανοτροφείου Βόλου» καθιερώθηκε το 1973. Πριν γίνει αυτό, είχαν προηγηθεί πολλές δράσεις φιλανθρωπίας και μεγάλες προσπάθειες προκειμένου να στηθεί αυτό το ίδρυμα. Η ιστορία αυτού του κτιρίου ξεκινάει το 1904, όταν να χτίζεται προκειμένου να λειτουργήσει ως Πτωχοκομείο, με σκοπό να διαμένουν εκεί γέροντες. Το κτίριο αυτό χτιζόταν δίπλα από την εκκλησία του Αγίου Παντελεήμονα, ενώ και αυτή άρχισε να ξαναχτίζεται παράλληλα.

Το 1909 άρχισαν να φιλοξενούνται οι πρώτοι γέροντες, οι οποίοι σταδιακά αυξάνονταν. Προκειμένου να μείνουν στο Πτωχοκομείο, χρειαζόνταν κάποιο αντάλλαγμα. Το συνηθέστερο ήταν, όσοι από αυτούς διέθεταν ακίνητες περιουσίες, να δίνουν ένα ποσό των εσόδων τους στο ίδρυμα (Μουστάνη, 2015, 29). Κατά την περίοδο ερχομών των προσφύγων σημειώθηκαν μεγάλα ποσοστά τόσο γερόντων, όσο και παιδιών με αποτέλεσμα τα πρώτα ορφανά να εισέλθουν στο Πτωχοκομείο το Μάρτιο του 1911 (Μουστάνη, 2015, 31), καθιστώντας έτσι απαραίτητη τη δημιουργία μιας νέας πτέρυγας ώστε να φιλοξενηθούν. Συγκεκριμένα ήταν αγόρια από 8-12 ετών. Ο αριθμός των τροφίμων στο ίδρυμα -το οποίο ήταν και το μόνο στη Θεσσαλία- εξακολουθούσε να αυξάνεται εξαιτίας των Βαλκανικών και του Ά Παγκοσμίου Πολέμου (Μουστάνη, 2015, 31). Καθώς λοιπόν υπερίσχυαν τα παιδιά και για διάφορους άλλους λόγους, το 1920 τα γεγονότα οδήγησαν στο κλείσιμο του Πτωχοκομείου, χωρίς όμως να "πετάξει" όλους τους γέροντες έξω και χωρίς να υπάρξει απόλυτη απαγόρευση εισόδου άλλων, διότι οι μεταναστεύσεις βρισκόντουσαν ακόμα στο ζενίθ. Αυτή η κατάσταση όμως σταδιακά εξασθενούσε και στη θέση των γερόντων ερχόντουσαν ορφανά κορίτσια όπου η εισαγωγή τους στο ίδρυμα ξεκίνησε το 1919 (Μουστάνη, 2015, 32).

Υπάρχουν καταγεγραμμένες οι συνθήκες διαβίωσης των παιδιών για πολλά χρόνια. Πολύ ενδιαφέρουσες είναι επίσης οι συμπεριφορές τους εκείνα τα χρόνια και πως αυτές έχουν διαφοροποιηθεί μέχρι σήμερα. Σημαντικό γεγονός, είναι οι δυνατότητες που δίνονταν εκείνα τα χρόνια στα παιδιά στο σχολικό κι επαγγελματικό χώρο. Επίσης δεδομένου των τότε εποχών όπου υπήρχαν

διάφορες αρρώστιες που μεταφέρονταν λόγω των μεταναστεύσεων και άλλες που ήταν δύσκολο να καταπολεμηθούν, κύριο μέλημα του ιδρύματος ήταν η ιατρική περίθαλψη των παιδιών και η όσο δυνατόν καλύτερη διαβίωσή τους σε αυτό. Καταλυτικοί συντελεστές σε αυτό αποτελούσαν οι πρόεδροι υγείας, ο Γ. Κούτσικος αρχικά και στη συνέχεια το 1930, πήρε τη θέση του ο Αθ. Φιλιππάκης και σημειωτέων εκείνη την περίοδο φιλοξενούνταν 130, όπου είναι ένας εξαιρετικά μεγάλος αριθμός, (Μουστάνη, 2015, 43).

Το ίδρυμα λειτουργούσε μέσω μιας πολύ καλά οργανωμένης διοίκησης, που όσο περνούσαν τα χρόνια, επέφερε όλο και περισσότερες αλλαγές σε αυτό ανεξαιρέτως τον τεράστιο αριθμό παιδιών τα τελευταία χρόνια. Δεδομένου των αναγκών που αυξανόντουσαν, το 1973 αποφασίζεται η υποχρεωτική σύσταση ιδρυμάτων από τα Φιλανθρωπικά Σωματεία, που θα παρείχαν οργανωμένη περίθαλψη σε άπορες ομάδες ανθρώπων. Έτσι συστήνεται από την *Φιλοπτώχου Αδελφότητας Βόλου* το φιλανθρωπικό ίδρυμα με την επωνυμία «Ορφανοτροφείο Βόλου».

5.1.Περιγραφή χώρου του Ορφανοτροφείου Βόλου

Η διαδικασία συλλογής δεδομένων της παρούσας έρευνας πραγματοποιήθηκε στο χώρο του ορφανοτροφείου Βόλου. Θεωρώ σημαντικό να μεταφέρω αυτόν το χώρο που αντίκρισα διότι ανάλογα με το περιβάλλον που μεγαλώνει ένα παιδί, λαμβάνει και τα ανάλογα ερεθίσματα.

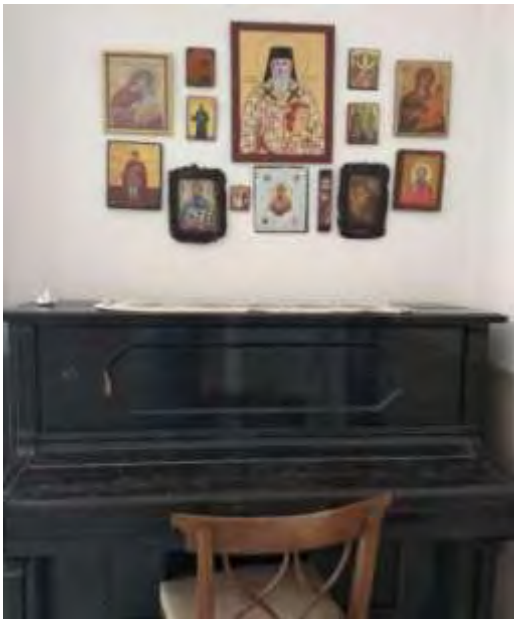
Πίσω από αυτό το κτίριο υπάρχει μια μεγάλη ιστορία η οποία όπως προαναφέρθηκε ξεκινάει από το 1894, όπου συγκροτείται από τη Φιλοπτώχου Αδελφότητας Βόλου (ΦΑΒ), με σκοπό τη φιλοξενία και περίθαλψη απόρων μελών το σωματείου (Μουστάνη, 2015). Πιο περιληπτικά, το 1908 ακολουθεί η ανέγερση του κτιρίου και πλέον γίνεται άσυλο φτωχών καθώς χτίστηκε και η εκκλησία του Αγίου Παντελεήμονα. Τέλος το 1911 κατασκευάζεται και μια ακόμη πτέρυγα στο κτίριο για τα ορφανά παιδιά, ενώ το 1973 μετατρέπεται αποκλειστικά σε ίδρυμα φιλοξενίας παιδιών. Από το 2006 τα ορφανοτροφείο του Βόλου στεγάζεται σε νέες κτιριακές εγκαταστάσεις στον ίδιο χώρο με το παλιό κτίριο.

Πιο συγκεκριμένα κατά την είσοδο στο ορφανοτροφείο υπάρχει μια μεγάλη αυλή που οδηγεί στο εσωτερικό. Εκεί εκτός από τα γραφεία των υπεύθυνων, στη μία άκρη του διαδρόμου, υπάρχει και ο πλέον ανακαινισμένος χώρος μελέτης των παιδιών. Πρόκειται για ένα φωτεινό, πολύχρωμο και μεγάλο δωμάτιο με μερικά τραπέζια όπου στις άκρες υπάρχουν δύο μεγάλες βιβλιοθήκες. Η μία περιέχει πολλών ειδών βιβλία, ενώ η άλλη διάφορα παιχνίδια. Στην άλλη άκρη υπάρχει ένα καθιστικό που εκεί περνάνε πολύ από το χρόνο τους τα παιδιά παίζοντας και συζητώντας. Εκεί μέσα βρίσκεται και ένα πιάνο το οποίο υπάρχει εκεί από τη δεκαετία του 1940. Το εντυπωσιακό σε αυτό το σημείο του ιδρύματος είναι πως υπάρχει μια πόρτα που οδηγεί σε ένα μικρό αλλά πολύ όμορφο και περιποιημένο αμφιθέατρο, που χρησιμοποιείται για διάφορες θεατρικές παραστάσεις και δρώμενα. Έπειτα ακολουθεί η πολύχρωμη και ευρύχωρη κουζίνα και τραπεζαρία όπου εκεί τα παιδιά λαμβάνουν τα γεύματά τους. επιπλέον σε αυτόν το χώρο υπάρχουν και έξι ηλεκτρονικοί υπολογιστές όπου είναι διαθέσιμοι για να τους χρησιμοποιούν τα παιδιά. Τέλος περιηγήθηκα στο χώρο που τα παιδιά εισέρχονται στα δωμάτιά τους. Εκεί υπάρχουν ξανά βιβλιοθήκες με διάφορα βιβλία διαθέσιμα για τα παιδιά. Τελευταίο μέρος του εσωτερικού κτιρίου ήταν τα δωμάτια των παιδιών. Ειδικότερα υπάρχουν 12 δωμάτια, όπου στο καθένα διαμένουν περίπου 2 παιδιά. Είναι φωτεινά και αρκετά ευρύχωρα. Εκτός από τα κρεβάτια διαθέτουν γραφεία και βιβλιοθήκες οι οποίες είναι γεμάτες με βιβλία και παιχνίδια των παιδιών.

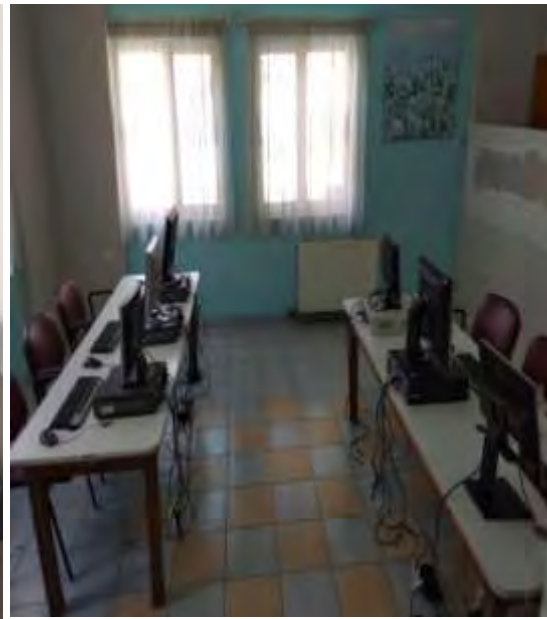
Επίσης μέρος του ορφανοτροφείου θεωρείται και η εκκλησία του Αγίου Παντελεήμονα αφού η πίσω αυλή του ιδρύματος οδηγεί στο προαύλιο της εκκλησίας.

Σαφώς υπάρχουν ικανοποιητικές εγκαταστάσεις και αίθουσες εντός του ιδρύματος και το προσωπικό όπως μου εξομολογήθηκε μοχθεί καθημερινά για τη διατήρηση αυτών. Όπως φάνηκε, το ίδρυμα προσπαθεί να δώσει στα παιδιά διάφορα ερεθίσματα είτε μέσω των βιβλίων, είτε των υπολογιστών. Φυσικά και το αμφιθέατρο μπορεί να προκαλέσει σημαντικό ερέθισμα για την ενασχόληση με κάποιου είδους τέχνη, όπως ήδη αυτό συμβαίνει με μερικά παιδιά. Από την άλλη όμως υπάρχουν και διάφορες ελλείψεις, όπου αυτές έχουν οικονομικό

υπόβαθρο και σχετίζονται με διάφορα προϊόντα ή με την καλύτερη διατήρηση κάποιων χώρων του ορφανοτροφείου.

(**Εικ.1** Το πιάνο από το 1940)

(**Εικ.2** Αίθουσα Ηλεκτρονικών υπολογιστών)

(**Εικ.3** Το αμφιθέατρο εντός του Ορφανοτροφείου)

Ερευνητικό μέρος

Κεφάλαιο 2^ο

1.Στόχοι και ερωτήματα έρευνας

Μια επίσκεψή μου στο Ορφανοτροφείο του Βόλου για φιλανθρωπικό έργο, στάθηκε αφορμή για τη δημιουργία του θέματος αυτής της εργασίας. Παρακολουθώντας όλα αυτά τα παιδιά διαφορετικών ηλικιών να συνυπάρχουν στον ίδιο χώρο, δεδομένου ότι το καθένα έχει διαφορετικές ανάγκες και χαρακτήρα αναρωτήθηκα πως η διαμονή τους εκεί τους επηρεάζει τόσο στην εκπαίδευσή τους, όσο και στην κοινωνική τους συμπεριφορά. Επίσης παρατηρώντας τον τρόπο που φέρονται και κινούνται μέσα στο ίδρυμα τα παιδιά, θεώρησα πως είναι πολύ σημαντικό να μεταφερθεί αυτή η εικόνα προς τα έξω και δεδομένου ότι πρόκειται για μια ευάλωτη κοινωνικά ομάδα, χρειάζεται τα χαρακτηριστικά που φέρουν τα παιδιά που βιώνουν τέτοιου είδους καταστάσεις, να γίνονται γνωστά προκειμένου να υπάρξει η σωστή αντιμετώπισή τους.

Έχοντας λοιπόν δημιουργήσει αυτές τις σκέψεις, συγκρότησα το θέμα αυτής της μελέτης το οποίο είναι: *Οι αντιλήψεις και η στάση των παιδιών του ορφανοτροφείου απέναντι στην εκπαίδευση.* Οι ερωτήσεις δεν αφορούν αποκλειστικά τον τομέα της εκπαίδευσης αλλά και αυτόν της κοινωνικής ζωής των παιδιών αυτών καθώς στο χώρο του σχολείου είναι έντονο και το κομμάτι της κοινωνικοποίησης.

Οι πρώτες συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν με 6 από τα παιδιά που κατοικούν στο ίδρυμα. Οι ερωτήσεις τους αφορούσαν αρχικά την άποψή τους για το σχολείο και τις επιδόσεις τους και έπειτα την κοινωνικοποίησή τους εντός και εκτός σχολείου. Επίσης δεδομένου ότι μεγάλο μέρος της έρευνας σχετίζεται με το σχολείο, τέθηκαν ερωτήσεις σε μερικούς από τους δασκάλους των παιδιών, όπου οι περισσότεροι τα γνωρίζουν από πολύ μικρή ηλικία, καθώς και στην υπεύθυνη του ορφανοτροφείου, που πολλές φορές αναλαμβάνει τη μελέτη τους. Και οι δικές τους συνεντεύξεις αφορούν κυρίως τη μαθησιακή επίδοση και την κοινωνική συμπεριφορά των παιδιών του ιδρύματος. Τέλος σημαντική βοήθεια με τη συνέντευξή του πρόσφερε και ο διευθυντής του Δημοτικού σχολείου, ο οποίος βρίσκεται σε αυτή τη θέση για 8 χρόνια.

Οι ερωτήσεις όλως των συνεντευξιαζόμενων κυμαίνονταν στο ίδιο μήκος κύματος, προσθέτοντας κάποιες ερωτήσεις σε κάποιους από αυτούς όπου είχαν τη δυνατότητα να παρέχουν και περισσότερες πληροφορίες.

Μέσω όλων αυτών των ερωτήσεων, σχεδιάστηκαν 3 ενότητες που είναι ίδιες σε όλους τους συνεντευξιαζόμενους και όπου πάνω σε αυτές βασίστηκε όλη η έρευνα. Οι ενότητες αυτές ήταν οι εξής:

1^η Ενότητα: *Ποίες είναι οι αντιλήψεις των παιδιών για την εκπαίδευση*

2^η Ενότητα: *Ποια είναι η μαθησιακή επίδοση των παιδιών του ορφανοτροφείου*

3^η Ενότητα: *Ποια είναι η σχέση των παιδιών του ορφανοτροφείου με τους συμμαθητές τους*

Πολλές φορές προστέθηκαν ή αφαιρέθηκαν ερωτήσεις κατά τη διάρκεια της συνέντευξης, διότι κάποιες μπορεί να είχαν απαντηθεί και άλλες μπορεί να προέκυπταν στην πορεία.

2. Συλλογή δεδομένων

Η συλλογή δεδομένων αυτής της μελέτης βασίστηκε στην ποιοτική μεθοδολογία με εργαλείο την ημι-δομημένη συνέντευξη. Όσον αφορά την ποιοτική μεθοδολογία, σύμφωνα με όσα παραθέτει η Willig (2001), πρόκειται για μια προσέγγιση που ενδιαφέρεται για τον τρόπο με τον οποίο οι άνθρωποι βλέπουν και αντιμετωπίζουν κάποια γεγονότα και εμπειρίες στη ζωή τους. με βάση αυτό ο Parker (1995), αναφέρει μια σύγκριση της ποσοτικής, με την ποιοτική προσέγγιση λέγοντας πως στην πρώτη περίπτωση η συλλογή δεδομένων μπορεί να πραγματοποιηθεί έχοντας προηγηθεί ορισμένες παρεμβάσεις, με αποτέλεσμα οι έρευνες να είναι πιο ελεγχόμενες. Αντίθετα αυτό δεν υφίσταται στις ποιοτικές μεθόδους, αφού τα “αντικείμενα” έρευνας λειτουργούν πιο αυθόρμητα και χωρίς καμία προετοιμασία (Parker,1995 στο Ίσαρη, Πούρκος, 2015, 13).

Οι παραπάνω λόγοι συνέλαβαν σημαντικά στο να επιλέξω την ποιοτική προσέγγιση για να πραγματοποιήσω αυτή την έρευνα. Το εργαλείο που

χρησιμοποιήθηκε ήταν η ημι- δομημένη συνέντευξη. Ήταν πολύ σημαντικό, επειδή πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις και με μια πιο ευάλωτη ομάδα, αυτή δηλαδή των παιδιών του ορφανοτροφείου, να υπάρξει μια διαπροσωπική επαφή. Με αυτόν τρόπο, αν κάποιος από τους συνεντευξιαζόμενους ερχόταν σε αμηχανία, μπορούσε να γίνει άμεσα αντιληπτό και να ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα, όπως για παράδειγμα να απαλλαχθεί από τη συγκεκριμένη ερώτηση ή ακόμα και να σταματήσει η συνέντευξη. Επιπρόσθετα η συνέντευξη δίνει τη δυνατότητα ο συνεντευξιαζόμενος να μιλήσει και να εκφραστεί για μια συγκεκριμένη εμπειρία της ζωής του και ταυτόχρονα να αμφισβητήσει οποιαδήποτε άποψη του συνεντευκτή. Υπάρχει δηλαδή μια μορφή «ανεπίσημης κουβέντας» (Willig,2015, 95). Αυτό οφείλεται στις ερωτήσεις ανοιχτού τύπου που αφήνουν το περιθώριο για ελευθερία απόψεων και κατάθεση προσωπικών βιωμάτων (Willig,2015, 94). Τέλος η ημι- δομημένη συνέντευξη είναι και μια μέθοδος να διαπιστωθεί η αξιοπιστία των λεγομένων από τους συνεντευξιαζόμενους. Αυτό θα συμβεί αν υπάρχει η ίδια ή συναφή απάντηση σε ποικίλες περιστάσεις (Willig, 2015, 82).

Υπήρξε ατομική συνέντευξη τόσο με τα παιδιά, όσο και με τους δασκάλους του σχολείου και αυτό γιατί το επιθυμητό ήταν να μην δημιουργηθούν εντάσεις κατά τη διάρκεια της συνέντευξης και ο συνεντευξιαζόμενος να αισθανθεί όσο το δυνατόν πιο άνετα. Τέλος οι ερωτήσεις ήταν ανοιχτού τύπου και είχαν διερευνητικό χαρακτήρα και όχι επεξηγηματικό.

Δεδομένου το ότι πραγματοποιήθηκε συνέντευξη με τρεις διαφορετικές ομάδες, αυτό καθόρισε και το είδος των ερωτήσεων. Πιο συγκεκριμένα για τα παιδιά και τους δασκάλους υπήρχαν από 14 ερωτήσεις και για την υπεύθυνη του ορφανοτροφείου 5.

Σύμφωνα με αυτά που ήταν επιθυμητό να εκμαιευτούν από τους συνεντευξιαζόμενους, οι ερωτήσεις αφορούσαν 3 διαφορετικές περιοχές:

- α) Τη σχέση των παιδιών του ορφανοτροφείου με την εκπαίδευση
- β) Τη σχέση των παιδιών του ορφανοτροφείου με τους συμμαθητές τους
- γ) Τη σχέση των παιδιών του ορφανοτροφείου μεταξύ τους

Φυσικά πριν ξεκινήσει η συνέντευξη, προηγήθηκε μια μικρή γνωριμία με τα παιδιά αφενός και με τους δασκάλους και την υπεύθυνη του ορφανοτροφείου αφετέρου, στους οποίους εξήγησα το σκοπό της έρευνάς μου και τους κατέστησα σαφές πως αν δεν επιθυμούν να απαντήσουν σε κάποια από τις ερωτήσεις αυτό θα είναι απολύτως σεβαστό. Ο χώρος που πραγματοποιήθηκαν οι συνεντεύξεις με τα παιδιά ήταν σε ένα σ' ένα καθιστικό μέσα στο ορφανοτροφείο. Εκ των υστέρων αντιλήφθηκα πως ο χώρος του ορφανοτροφείου ήταν ο καταλληλότερος, διότι τα παιδιά βρισκόντουσαν ουσιαστικά στο σπίτι τους και αυτό τα διευκόλυνε ψυχολογικά κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Επίσης στο γραφείο της εντός του ορφανοτροφείου, με υποδέχτηκε και η υπεύθυνη του ιδρύματος για να πραγματοποιηθεί η διαδικασία της συνέντευξης. Τέλος οι συνεντεύξεις με τους δασκάλους του Δημοτικού σχολείου που φοιτούν τα παιδιά τους ιδρύματος, έγιναν στο χώρο του σχολείου.

Ο χρόνος των συνεντεύξεων των παιδιών διήρκησε από 4' έως 9' λεπτά. Εξίσου 9' λεπτά ήταν και η συνέντευξη της υπεύθυνης του ιδρύματος. Τέλος δεδομένου ότι πραγματοποιήθηκαν συνεντεύξεις με δασκάλους που διδάσκουν μαθήματα λίγες ώρες την εβδομάδα και με δασκάλους που έχουν δική τους τάξη μέσα στην οποία υπάρχουν παιδιά από το ίδρυμα, αυτό ποίκιλε και τη διάρκεια των συνεντεύξεων. Ειδικότερα ο χρόνος των συνεντεύξεων με τους δασκάλους κυμαίνονταν από 5' έως 10' λεπτά. Η συνέντευξη με τον Διευθυντή του σχολείου διήρκησε 7' λεπτά και με την υπεύθυνη του ορφανοτροφείου 9'.

Όσον αφορά το διαδικαστικό μέρος πριν την πραγματοποίηση των συνεντεύξεων, δόθηκε στο ορφανοτροφείο του Βόλου γραπτή επιστολή στην οποία ζητούσα την άδεια για τη μαγνητοφώνηση των παιδιών, καθιστώντας σαφές ότι θα διαφυλαχθεί η ανωνυμία αυτών. Η διαδικασία των μαγνητοφωνήσεων ξεκίνησε μόλις ήρθε η συγκατάθεση από την αρμόδια επιτροπή. Επίσης, ζητήθηκε και η συγκατάθεση από τον Διευθυντή του Δημοτικού σχολείου των παιδιών, προκειμένου να υπάρξουν συνεντεύξεις και με τους ίδιους τους δασκάλους. Σε μεγάλο βαθμό βοήθησε στην έρευνα μου και η πρωτοβουλία του ίδιου του Διευθυντή να με προσκαλέσει να παρακολουθήσω τα παιδιά του ιδρύματος εντός στο χώρο του σχολείου, σε ώρες μαθημάτων και

διαλείμματος. Τέλος όσον αφορά τις συνεντεύξεις προς τους δασκάλους του σχολείου, δε χρησιμοποιήθηκε η μέθοδο της μαγνητοφώνησης καθώς κάποιου από αυτούς δε το επιθυμούσαν και σε άλλους οι συνεντεύξεις ήταν μικρής διάρκειας. Εκτός των άλλων ο χώρος του σχολείου δε βοηθούσε πάντα γιατί υπήρχε αρκετή φασαρία και αυτό καθιστούσε δύσκολη τη διαδικασία της μαγνητοφώνησης.

3.Συμμετέχοντες

Για την παρούσα έρευνα καθοριστική ήταν η συμβολή των παιδιών που διαμένουν στο ορφανοτροφείο του Βόλου. Σαφώς ο αριθμός των παιδιών δεν είναι απόλυτα ικανοποιητικός, όμως για τη συμμετοχή στην έρευνα τα παιδιά χρειαζόταν να πληρούν ορισμένα κριτήρια και μόνο αυτά τα 6 παιδιά τα πληρούσαν. Έπειτα έγινε έρευνα για συμμετοχή παιδιών από άλλο ίδρυμα στην πόλη του Βόλου αλλά ούτε αυτά πληρούσαν τις κατάλληλες προϋποθέσεις.

Πιο συγκεκριμένα αυτά τα κριτήρια ήταν τα παιδιά να είναι τυπικής εκπαίδευσης και να βρίσκονται σε ηλικίες από 8 έως 18 ετών. Φυσικά στο ίδρυμα διέμεναν και άλλα παιδιά τα οποία όμως, είτε ήταν μη τυπικής εκπαίδευσης, είτε βρισκότουσαν σε μικρότερο ηλικιακό φάσμα.

Αντιθέτως, δεν υπήρξε καμία δυσκολία στο να βρεθούν δάσκαλοι για να συμμετέχουν στην έρευνα. Παρότι κάποια παιδιά βρισκότουσαν στο Γυμνάσιο, αποφασίστηκε να δοθεί συνέντευξη, μόνο από τους δασκάλους του Δημοτικού, με απαραίτητο κριτήριο να γνωρίζουν στα πλαίσια του σχολείου όλα τα παιδιά που έλαβαν μέρος στην έρευνα. Δεδομένου ότι το ορφανοτροφείο βρίσκεται δίπλα με το Δημοτικό σχολείο, όλα τα παιδιά του ιδρύματος στέλνονταν εκεί για την πρωτοβάθμια εκπαίδευσή τους. Επομένως, όχι μόνο οι δάσκαλοι και ο Διευθυντής του σχολείου γνώριζαν καλά τα παιδιά που βρισκότουσαν στο Γυμνάσιο, αλλά μου εξομολογήθηκαν περιστατικά και με παιδιά μεγαλύτερα που φοιτούσαν παλαιότερα στο συγκεκριμένο σχολείο.

Όσον αφορά λοιπόν τα παιδιά, πρόκειται για 4 αγόρια και 2 κορίτσια. Από αυτά τα 4 είναι αδέρφια με καταγωγή Ρομά και πιο συγκεκριμένα αυτά είναι τα

3 από τα αγόρια και 1 από τα κορίτσια. Ο μικρότερος συνεντευξιαζόμενος βρισκόταν σε ηλικία βρισκόταν σε ηλικία 10 ετών και φοιτούσε στην Δ' δημοτικού και ο αδερφός του ήταν μεγαλύτερος κατά 1 χρόνο και πήγαινε στην Ε' δημοτικού. Το τελευταίο από τα παιδιά που φοιτούσε στην τελευταία τάξη του δημοτικού ήταν ένα κορίτσι 12 ετών. Τα υπόλοιπα παιδιά, δηλαδή ένα κορίτσι και δύο αγόρια βρίσκονται στην Α' γυμνασίου και στην ηλικία, κατά μέσο όρο, των 13. Επίσης το κορίτσι είναι αδερφή με το ένα από τα αγόρια του γυμνασίου.

Από την άλλη πλευρά, οι υπόλοιποι συνεντευξιαζόμενοι όπως προαναφέρθηκε είναι οι δάσκαλοι και ο Διευθυντής του Δημοτικού σχολείου των παιδιών και τέλος η υπεύθυνη του ορφανοτροφείου, η οποία τελεί και χρέη εκπαιδευτικού εδώ και πολλά χρόνια εντός του ιδρύματος. Αναφορικά με τους δασκάλους του σχολείου, πραγματοποιήθηκε συζήτηση με 4 από αυτούς. Αυτοί ήταν η δασκάλα του παιδιού στη Δ' τάξη, η εκπαιδευτικός στην Ε' δημοτικού, η δασκάλα του ολοήμερου και η καθηγήτρια των Αγγλικών. Οι δύο από αυτές έχουν συνεχή επαφή με τα αγόρια που φοιτούν στις αντίστοιχες τάξεις, ενώ οι υπόλοιπες αν και δεν έχουν πολύωρη τριβή μαζί τους, έδωσαν σημαντικές πληροφορίες για το γνωστικό και κοινωνικό πλαίσιο αυτών των μαθητών. Επίσης κάποιες από αυτές έκαναν συγκρίσεις με τα παιδιά που φοιτούν τώρα στο σχολείο, με αυτά που υπήρχαν παλαιότερα. Τέλος όσον αφορά το σχολικό περιβάλλον, ο Διευθυντής ο οποίος όπως αναφέρθηκε βρίσκεται σε αυτή τη θέση για 8 χρόνια, συνέβαλλε σημαντικά καθώς εκτός του ότι κατέχει τη γενική επίβλεψη όλων των μαθητών, διδάσκει και ορισμένα μαθήματα. Αυτό σημαίνει πως και ο ίδιος γνωρίζει εκ των έσω τα χαρακτηριστικά των συγκεκριμένων παιδιών.

Εξίσου καταλυτική ήταν και η συνέντευξη με την υπεύθυνη του ορφανοτροφείου του Βόλου, η οποία βρίσκεται σε αυτή τη θέση 17 χρόνια. Ο ρόλος της είναι πολυδιάστατος εντός του ιδρύματος, καθώς εκτός του ότι είναι σε μεγάλο βαθμό υπεύθυνη για την καλή λειτουργία του ιδρύματος, έχει αναλάβει τη διατήρηση επικοινωνίας με το σχολείο, τις εξωσχολικές δραστηριότητες των παιδιών και τη μελέτη μερικών παιδιών, κυρίως αυτών που βρίσκονται σε μικρότερες ηλικίες.

4.Ευρήματα έρευνας

Τα ευρήματα της συγκεκριμένης έρευνας, προήλθαν μέσα από τους συνεντευξιαζόμενους, οι οποίοι κλήθηκαν να απαντήσουν σε ορισμένες ερωτήσεις, οι οποίες χωρίζονται σε δύο σκέλη. Αφενός αφορούν τη μαθησιακή επίδοση των παιδιών του ορφανοτροφείου και αφετέρου την κοινωνική τους συμπεριφορά. Αυτός ο διαχωρισμός ισχύει τόσο στις συνεντεύξεις των παιδιών, όσο και των εκπαιδευτικών του σχολείου, συμπεριλαμβανομένου του διευθυντή και της υπεύθυνης του ορφανοτροφείου. Προκειμένου να διαφυλαχθεί η ανωνυμία των συνεντευξιαζόμενων, θα χρησιμοποιηθούν ψευδώνυμα κατά την ανάλυση.

Θα παρουσιαστούν αρχικά τα ευρήματα από όλες τις συνεντεύξεις που αφορούν τη μαθησιακή επίδοση των παιδιών του ιδρύματος. Η μελέτη δεν επικεντρώνεται στο ορφανοτροφείο αυτό καθ' αυτό, αλλά στη σχέση των παιδιών αυτού με την εκπαίδευση και έπειτα με τους συνομήλικους τους. Επομένως πρώτα θα αναλυθούν οι απαντήσεις που σχετίζονται με την εκπαίδευση.

ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΗΜΙ-ΔΟΜΗΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

A) ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΣΤΑ ΠΛΑΙΣΙΑ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Σαφώς η έννοια της εκπαίδευσης τις περισσότερες φορές παραπέμπει στο σχολείο. Το ίδιο λοιπόν ισχύει και εδώ. Και στα 6 παιδιά τέθηκαν ερωτήσεις που αφορούν τα συναισθήματα τους απέναντι στο σχολείο και τις απόψεις τους για αυτό.

1) Συναισθήματα απέναντι στο σχολείο:

Σε αυτή την ερώτηση οι απόψεις των παιδιών δίστανται. Τα περισσότερα εξέφρασαν θετικά συναισθήματα προς το σχολείο, όμως για διαφορετικούς λόγους το καθένα.

1.1) Θετικά συναισθήματα:

Τα 2 μικρότερα παιδιά που φοιτούν στη Δ' και Ε' Δημοτικού υποστήριξαν αυτό τους το συναίσθημα λέγοντας πως τους αρέσει διότι εκεί έχουν την ευκαιρία μέσα από το σχολείο να μάθουν καινούργια πράγματα. Επίσης αυτά τα παιδιά, φαινόταν μέσα από τις συνεντεύξεις να είναι σε μεγαλύτερο βαθμό αφοσιωμένα στα μαθήματα τους και να καταβάλλουν μεγαλύτερη προσπάθεια από τα υπόλοιπα.

Δημήτρης: «μαθαίνω πράγματα»

Νίκος: «θα μάθω καινούρια πράγματα»

Ένα αγόρι της Α' Γυμνασίου έθεσε μια διαφορετική άποψη χρησιμοποιώντας τη λέξη «συνεργασία» στα θετικά του σχολείου. Αυτό ήταν κάτι που δεν ακούστηκε από τα υπόλοιπα παιδιά καθώς τα περισσότερα δεν τρέφουν το ίδιο συναίσθημα προς το σχολείο.

Γιάννης:

Γ: «θετικό..εντάξει μάθημα, εε πολλά παιδιά»

Γ: «συνεργασία»

Όσον αφορά τα θετικά συναισθήματα των παιδιών προς το σχολείο υπήρξε μια απάντηση που ήταν κοινή από όλους, συμπεριλαμβανομένου των τριών παιδιών που αναφέρθηκαν ήδη. Όλα ανέφεραν ως θετικό το γεγονός ότι το σχολείο αποτελεί σημείο συνάντησης με τους φίλους τους. Αφενός αυτή η άποψη είναι ευχάριστη γιατί δηλώνει ότι τα παιδιά έχουν αναπτύξει το δικό τους κύκλο και είναι κοινωνικοποιημένα, αφετέρου το γεγονός ότι αυτή η άποψη τέθηκε από όλα τα παιδιά και μάλιστα σε 2 περιπτώσεις υπήρξε και ως ο μοναδικός λόγος που επιθυμούν να πηγαίνουν καθημερινά σχολείο, διαφορετικά το θεωρούν ανιαρό και «άσχημο», δείχνει ότι δεν τους ελκύει το ενδιαφέρον το “περιεχόμενο” του σχολείου.

Γιάννης: «θετικό..εντάξει μάθημα, εε πολλά παιδιά»

Ελένη: «για να παίξω μόνο»

Μαρία: «καλά εντάξει δεν είναι και ότι καλύτερο, αλλά εντάξει»

«ναι για να δω τους φίλους μου»

E: «τίποτα; Λες να περάσει η ώρα γιατί ας πούμε εε-»

Μαρία: «για να βγούμε διάλλειμα»

Χρήστος: *«το βαριέμαι»*

E: «ανυπομονείς ας πούμε να πας να δει τους φίλους σου;»

Χρήστος: «όχι γιατί τους βλέπω κάθε μέρα»

E: «και εκτός σχολείου βγαίνετε;»

Χρήστος: «ναι»

Νίκος: *«ότι περνάω καλά με τους φίλους μου»*

Όλες αυτές είναι οι πρώτες σκέψεις των παιδιών όταν ρωτήθηκαν τι συναίσθημα έχουν απέναντι στο σχολείο και γιατί. Μερικά από αυτά, σε όλη τη διάρκεια της συνέντευξης έδειχναν αδιαφορία απέναντι στο κομμάτι που αφορούσε τα μαθήματα καθώς ήταν φανερό ότι δεν τους κέντριζε καθόλου το ενδιαφέρον. Αυτό δε σημαίνει όμως πως δεν ήταν κάποιου επιπέδου μαθητές. Το επίπεδο των περισσότερων χαρακτηρίστηκε από τους δασκάλους τους μέτριο προς χαμηλό.

Επιπλέον αυτές τους οι απαντήσεις και τα συναισθήματα συμπεριλαμβάνονται και στην ερώτηση πως αισθάνονται πριν πάνε σχολείο. Τα συναισθήματα λοιπόν που παρουσίασαν ήταν θετικά και αρνητικά από τα αντίστοιχα παιδιά όπως αναφέρθηκε παραπάνω. Αυτό που ξεχώρισε ήταν όταν ο Γιάννης εξομολογήθηκε πως παρόλο που του αρέσει να πηγαίνει σχολείο, μερικές φορές το γεγονός ότι μπορεί να έχει μαλώσει με κάποιο παιδί, τον κάνει να νιώθει δυσάρεστα.

Γιάννης: *«μερικές φορές δε νιώθω και τόσο ωραία»*

E: «ναι, επειδή ας πούμε δεν έχεις όρεξη ή επειδή..»

Γιάννης: «επειδή δεν έχω όρεξη»

E: «υπάρχει κάτι που σε δυσαρεστεί;»

Γιάννης: «και μπορεί να υπάρχει κάποιο πράγμα στο σχολείο που να με..»

E: «δηλαδή; Μπορεί να έχεις μαλώσεις με κάποιον;»

Γιάννης: «ναι και να μη θέλω να μιλήσω με αυτό το παιδί»

Όσον αφορά τις απόψεις της Μαρίας και του Χρήστου, κατατάσσονται στα αρνητικά συναισθήματα που έχουν για το σχολείο. Φαίνεται από πολλές πλευρές ότι δεν υπάρχει κανένα ενδιαφέρον για αυτό και μοναδικός σκοπός είναι η συνάντηση με τους φίλους τους. Αυτό έγινε σαφές και κατά τη διάρκεια της συνέντευξης μαζί τους. Μάλιστα όσον αφορά το Χρήστο στην αρχή δεν επιθυμούσε να συμμετάσχει στη διαδικασία της συνέντευξης και οι λόγοι αργότερα έγιναν σαφής, διότι παρουσίασε στο σύνολο μια αρνητική άποψη προς το σχολείο, κυρίως μέσα από τα περιστατικά που εξομολογήθηκε τα οποία σχετίζονται με την κοινωνική του συμπεριφορά.

1.2) Απόψεις για τη χρησιμότητα του σχολείου:

Στη συνέχεια οι ερωτήσεις αφορούσαν τις απόψεις τους για την αξία του σχολείου, κατά πόσο δηλαδή βοηθάει στην μετέπειτα εξέλιξη σε κάποιο εργασιακό τομέα. Αξίζει να αναφερθεί ότι παρόλο που όλα συμφώνησαν ότι στο σχολείο «μαθαίνουμε γράμματα» και θα μας βοηθήσει να βρούμε μια δουλειά, ξανά τα 2 μικρότερα παιδιά ο Δημήτρης και ο Νίκος έδειξαν να είναι πιο συνειδητοποιημένα. Συγκεκριμένα ο Δημήτρης αναφέρθηκε στο μάθημα των Αγγλικών λέγοντας πως παρόλο που δεν του αρέσουν τα Αγγλικά, είναι χρήσιμα στη ζωή μας.

E: Ποια είναι η άποψη σου για το σχολείο, ας πούμε γιατί πιστεύεις ότι πηγαίνουμε σχολείο;

Δημήτρης: *«για να μάθουμε γράμματα, για να σπουδάσουμε»*

«το χειρότερό μου είναι [παύση] η ιστορία και Αγγλικά»

E: «δε σου αρέσουνε καθόλου;»

Δημήτρης: «αλλά χωρίς Αγγλικά δε μπορείς να πας πουθενά»

Όλες οι υπόλοιπες απαντήσεις ήταν του ίδιου περιεχομένου. Επικρατούσε η άποψη ότι εκεί μορφώνονται και είναι ένας δρόμος που μπορεί να βοηθήσει για να βρουν μια δουλειά. Παρόλα αυτά όμως αρκετά παιδιά δεν προσπαθούσαν να βελτιώσουν τις επιδόσεις τους στα μαθήματα. Αυτό το επιβεβαιώνουν και οι δάσκαλοι των παιδιών όπως θα φανεί παρακάτω.

Γιάννης: *«για να μάθουμε, να γράφουμε, να κάνουμε τόσα πράγματα»*

E: «αυτό στη ζωή σου θεωρείς θα σε βοηθήσει;»

Γιάννης: «ναι, θα με βοηθήσει ναι»

Ελένη: *«να μάθουμε γράμματα»*

Μαρία: *«να μάθουμε πράγματα»*

Χρήστος: *«για να μάθουμε κάποια πράγματα αλλά εγώ βαριέμαι»*

Νίκος: *«για να μάθουμε γράμματα»*

E: «και αυτό που θα μας βοηθήσουν;»

Νίκος: «όταν σπουδάσουμε»

2) Συμμετοχή στο μάθημα

Εφόσον έθεσαν τις δικές τους απόψεις για το σχολείο ρωτήθηκαν στη συνέχεια κατά πόσο εύκολα ή δύσκολα βρίσκουν τα μαθήματα που διδάσκονται και έπειτα κατά πόσο συμμετέχουν την ώρα της διδασκαλίας. Στην πρώτη ερώτηση, όλα τα παιδιά απάντησαν σχεδόν με τον ίδιο τρόπο, λέγοντας δηλαδή ότι υπάρχουν και εύκολα και δύσκολα μαθήματα. Όσον αφορά τη δεύτερη όμως, μερικά παιδιά με την απάντησή τους έδειξαν ότι καταβάλλουν μια υποτυπώδη προσπάθεια προκειμένου να συμμετάσχουν στο μάθημα, αλλά όμως εξέφρασαν για άλλη μια φορά την πλήρη αδιαφορία τους προς αυτό.

Γιάννης: *«εντάξει, λίγο δύσκολα είναι, αλλά τα καταφέρνω»*

«θα απαντήσω. Ότι ξέρω θα το πω»

«ναι, νιώθω ωραία το να απαντάω σωστά. Αλλά και λάθος να κάνω εντάξει»

Ελένη: *«εε δε συμμετέχω στο μάθημα»*

Νίκος: *«όταν λέω μάθημα νιώθω καλύτερος μαθητής»*

Η Μαρία που μέχρι τώρα έχει δώσει απαντήσεις που δηλώνουν αδιαφορία προς το σχολείο, αυτή της την άποψη την κάνει ξανά κατανοητή δηλώνοντας πως ναι μεν τα μαθήματα είναι εύκολα, όμως παρόλα αυτά ούτε επιδιώκει να συμμετάσχει στο μάθημα και όταν το κάνει της είναι απολύτως αδιάφορο.

3) Δάσκαλοι/ Καθηγητές

Αυτό που φάνηκε να έχει απόλυτη σχέση με τις παραπάνω απαντήσεις των παιδιών που αφορούν τη συμμετοχή τους στο μάθημα, είναι το ποιόν του δασκάλου τους. Ξανά τέθηκαν διαφορετικές απόψεις ως προς το ποιος θεωρείται καλός δάσκαλος. Κάποια υποστήριξαν πως αγαπημένος τους δάσκαλος είναι αυτός που δεν τους επιπλήττει και που δέχεται την κάθε απάντηση χωρίς χλευασμό.

Γιάννης: *«μου αρέσει σε μια καθηγήτρια η οποία είναι ευγενική μαζί μου, με συμπαθεί, ξέρει την αδερφή μου και μιλάει για μένα πολύ ωραία..εε..με συμπαθεί»*

«μερικοί επειδή μερικές φορές μπορεί να κάνω και φασαρία, λογικό να κάνω.. εε άμα κάνω άλλοι λένε πιο.. δε λένε ωραία πράγματα για μένα και αυτό δε μου αρέσει εμένα σε κάποιον καθηγητή»

Δημήτρης: *«μου αρέσει ότι είναι πολύ καλή και δε φωνάζει όταν κάνουμε λάθη, μας το λέει με ευγενικό τρόπο»*

Νίκος: *«μου αρέσει που δε φωνάζει και δε μου αρέσει που μας πάει στον διευθυντή»*

Σημαντικό λοιπόν κριτήριο για κάποια από τα παιδιά αποτελεί το στοιχείο της ευγένειας σε έναν εκπαιδευτικό και με αυτό τον τρόπο τα

βοηθάει να εκφράζονται ελεύθερα και να συμμετέχουν στο μάθημα χωρίς φόβο για τυχόν λάθος απαντήσεις.

Από την άλλη πλευρά όμως η έννοια του καλού εκπαιδευτικού έχει εντελώς διαφορετική αξία για κάποια άλλα παιδιά.

Ελένη: «μου αρέσει ένας γιατί είναι τρελός και τον κοροϊδεύουμε μπροστά στα μάτια του»

Χρήστος: «μου αρέσει γιατί έχουμε έναν καθηγητή που τον κάνουμε χουζούρι»

Και από τις προηγούμενες απαντήσεις τους αυτά τα παιδιά φάνηκαν να μην ενδιαφέρονται για τις επιδόσεις τους, οπότε ο καλός καθηγητής για αυτά είναι αυτός που δεν χρειάζεται να καταβάλλουν ιδιαίτερη προσπάθεια στο μάθημα του και τους αρκεί που μπορούν και περιγελούν μαζί του. Η Ελένη επιπλέον έδειξε δυσαρέσκεια για μια ακόμα καθηγήτρια της, που δεν της αρέσει το μάθημα της και έτσι κάνει συνεχώς φασαρία όπως είπε η ίδια.

Τέλος η Μαρία δεν διέκρινε κανένα ιδιαίτερο στοιχείο για τη δασκάλα της, ούτε θετικό είτε αρνητικό.

Μαρία: «μια απλή κυρία είναι»

Όσον αφορά τους δασκάλους, εκτός από αυτούς στο σχολείο, πηγαίνουν και κάποιοι φοιτητές συνήθως, εθελοντικά στο ορφανοτροφείο που αναλαμβάνουν να βοηθήσουν τα παιδιά στα μαθήματά τους. Δεν υπήρξε κάποιο ιδιαίτερο σχόλιο για αυτούς, απλά μια αναφορά μέσα από την οποία φάνηκε ότι υπάρχει μια καλή συνεργασία μεταξύ τους.

ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΗΜΙ-ΔΟΜΗΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

Στη συνέχεια ακολουθούν οι συνεντεύξεις των εκπαιδευτικών όπου και εδώ έχουν σχηματιστεί θεματικές με βάση τις απαντήσεις τους. Πραγματοποιήθηκε συνέντευξη με 4 δασκάλους του Δημοτικού και πιο συγκεκριμένα με τη δασκάλα της Ε΄ τάξης στην οποία φοιτά ο Δημήτρης, με τη δασκάλα της Δ΄ τάξης όπου βρίσκεται ο Νίκος, με την καθηγήτρια των Αγγλικών η οποία μίλησε για τη Μαρία και με την υπεύθυνη δασκάλα του ολοήμερου.

Προς διευκόλυνση, προκειμένου να διαφυλαχθεί και η ανωνυμία των δασκάλων θα δοθεί ένα ψευδώνυμο για την κάθε μια. Η δασκάλα της Δ΄ τάξης θα συμβολίζεται με το γράμμα «Δ», η δασκάλα της Ε΄ με το γράμμα «Ε», η καθηγήτρια των Αγγλικών με το γράμμα «Α» και τέλος η υπεύθυνη του ολοήμερου με το γράμμα «Ο».

A) ΜΑΘΗΣΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Οι συνεντεύξεις τους ξεκινάνε με ερωτήσεις που αφορούν το μαθησιακό επίπεδο των παιδιών του ορφανοτροφείου. Οι απαντήσεις όλων των δασκάλων ήταν ίδιες πράγμα που δηλώνει ότι η διαμονή των παιδιών στο ίδρυμα επηρεάζει τις σχολικές τους επιδόσεις.

1. Στάση των παιδιών απέναντι στην εκπαίδευση

Η πρώτη ερώτηση που τέθηκε στους εκπαιδευτικούς ήταν «ποια είναι η στάση των παιδιών απέναντι στην εκπαίδευση και ποια η επίδοσή τους κατά μέσο όρο;», αν δηλαδή μπορούν να διακρίνουν μέσα από διάφορες συμπεριφορές των παιδιών, τη στάση τους και τα συναισθήματά τους απέναντι στο σχολείο και στη συνέχεια ποιες είναι οι επιδόσεις τους.

Δ: *«Η στάση των παιδιών απέναντι στην εκπαίδευση κατά μέσο όρο είναι μέτρια και κάτω. Σπάνια θα είναι άνω του μετρίου»*

Ε: *«Γενικά υπάρχει μια θετική στάση, όμως κουράζεται αρκετές φορές λόγω κενών γιατί είναι πολύ χαμηλό το μαθησιακό του επίπεδο»*

Ο: «Δεν είναι άριστα παιδιά καθώς δεν έχουν κάποιο πρότυπο. Συνήθως βρίσκονται σε μέτριο επίπεδο.»

Α: «Εντάξει συνήθως συμμετέχει στα δρώμενα της τάξης της και οι βαθμοί της είναι 9 και 10.»

1.1) Συνεργασία εκπαιδευτικών - παιδιών

Όλοι αναφέρθηκαν στο ότι παρά το χαμηλό συνήθως μαθησιακό του επίπεδο, πρόκειται για παιδιά που πολλές φορές είναι πρόθυμα να βοηθηθούν και να βοηθήσουν. Αυτό προέρχεται σαφώς και μέσα από τη σχέση του δασκάλου – παιδιού. Πολλές φορές μάλιστα οι δασκάλες έρχονται σε επικοινωνία με το ορφανοτροφείο για να συζητήσουν είτε για τη μαθησιακή επίδοση των παιδιών, είτε για οποιοδήποτε άλλο θέμα προκύψει. Αυτή η προσπάθεια μερικών δασκάλων έχει αντίκτυπο καθώς “ανταμείβονται” μέσα από τις διάφορες συμπεριφορές των παιδιών. Συγκεκριμένα η δασκάλα της Δ΄ τάξης που έχει τον Δημήτρη προσπάθησε να προσεγγίσει λίγο διαφορετικά τα συγκεκριμένο παιδί λαμβάνοντας υπόψη τις ανάγκες του.

Δ: «Υπάρχει πολύ καλή συνεργασία μεταξύ μας. Προσπαθώ πιο πολύ να τα πλησιάσω σαν μητέρα δίνοντας δηλαδή αγάπη και έπειτα παίρνοντας και από αυτά. Μου έχουν δώσει και κάποια γράμματα που μπορούν να γράφουν ότι σε βλέπουμε σαν τη μαμά μας και τέτοια.»

Η σχέση λοιπόν που προσπαθεί να δημιουργήσει αυτή η δασκάλα με τους μαθητές της είναι πιο διαπροσωπική και θεωρεί πολύ βασικό να προσφέρει στα παιδιά και πόσο μάλλον σε αυτά του ορφανοτροφείου, αυτό που ίσως έχουν περισσότερο ανάγκη. Φυσικά αυτή η αγάπη δε μένει σε αυτό το επίπεδο αλλά προσπαθούν μέσω της σχέσης που έχουν δημιουργήσει να παροτρύνουν τα παιδιά να εξελιχθούν και στο μαθησιακό κομμάτι.

Ε: «Υπάρχει μια αρκετά καλή συνεργασία, όπου υπάρχει διάθεση και από τις 2 πλευρές και πράξεις φυσικά. Προφανώς υπάρχουν και διάφορες δυσκολίες όμως. Για παράδειγμα όταν δόθηκαν οι βαθμοί του τριμήνου μίλησα με την υπεύθυνη του ορφανοτροφείου επειδή ερχόταν άγραφος και χωρίς βιβλία αρκετές φορές.»

O: «Υπάρχει επικοινωνία μεταξύ μας. Είναι θετικά τα παιδιά στη σχέση μας.»

A: «Αδιαφορεί για το μάθημα και πολλές φορές δε φέρνει ούτε βιβλία.»

Η τελευταία απάντηση είναι από την καθηγήτρια των Αγγλικών που κάνει μάθημα στη ΣΤ' τάξη όπου φοιτά η Μαρία, όμως βρίσκεται εκεί για λίγες ώρες οπότε δεν υπάρχει κάποια ιδιαίτερη συνεργασία μεταξύ τους. Το γεγονός όμως ότι δεν δείχνει σχεδόν κανένα ενδιαφέρον για το μάθημα, δηλώνει ότι δεν υπάρχει και ιδιαίτερη σχέση μεταξύ αυτής της καθηγήτριας και της Μαρίας.

2) Χαμηλές μαθησιακές επιδόσεις και διαφορετική αντιμετώπιση

Μεγάλο μέρος των συνεντεύξεων με τους δασκάλους αφορούσε την επίδοση των μαθητών καθώς αυτοί είναι και οι κατάλληλοι να δώσουν τις ανάλογες πληροφορίες για αυτό το θέμα. Όπως έχει ήδη αναφερθεί το επίπεδο των παιδιών του ορφανοτροφείου είναι από Νίκο, παρατηρούνται ιδιαίτερα κενά γνώσεων τα οποία οι δασκάλες τους προσπαθούν να καλύψουν με οποιονδήποτε τρόπο. Μάλιστα δεδομένου των μαθησιακών δυσκολιών αυτών των παιδιών και οι δύο οι δασκάλες αναφέρθηκαν ότι θα ήταν πολύ χρήσιμο και πολύ πιο βοηθητικό για αυτά τα παιδιά αν υπήρχε στο σχολείο κάποιο τμήμα ένταξης, προκειμένου να προσαρμοστούν πιο εύκολα σε μερικά από τα μαθήματα. Η δασκάλα του Δημήτρη υποστήριξε πως του κάνει κάποιες φορές εξατομικευμένη διδασκαλία βοηθώντας τον με υπομονή και αυτός δέχτηκε με θετικό τρόπο αυτή της τη βοήθεια.

A: «Χρειάζεται μια διαφορετική αντιμετώπιση στο μαθησιακό και στο συναισθηματικό κομμάτι, καθώς αυτά τα παιδιά δεν έχουν την αποκλειστικότητα των γονέων.»

«Συμμετέχει στο μάθημα όμως κυρίως με δική μου παρότρυνση. Είναι διστακτικός, δεν είναι σίγουρος για τον εαυτό του.»

«Παρατηρείται βελτίωση στα μαθήματα. Προκειμένου να δεχθεί πιο εύκολα να ασχοληθεί, πολλές φορές κάποια μαθήματα τα προσαρμόζω. Για παράδειγμα στην

ιστορία δεν του ζητάω να μάθει όλο το μάθημα. Του λέω ας πούμε να μάθει ένα σημαντικό όνομα, ή μια χρονολογία ή τα πιο βασικά στοιχεία.»

Ε: «Σε κάποια μαθήματα δεν ανταποκρίνεται όπως για παράδειγμα στη γλώσσα και τα μαθηματικά, γι' αυτό κάποια τα προσαρμόζω ανάλογα με τις δυνατότητές του. Για παράδειγμα στη γλώσσα του δίνω το βιβλίο τη Β' και της Γ' τάξης. Αυτό όμως δε σημαίνει ότι δεν είναι έξυπνος, απλά έχει αρκετά κενά.»

«Θεωρώ ότι υπάρχει χαμηλό επίπεδο λόγω του ορφανοτροφείου. Φαίνονται τα κενά στα παιδιά που ζουν σε προβληματικά περιβάλλοντα.»

«Δεν πηγαίνουν συστηματικά οι εθελοντές στο ορφανοτροφείο για να τους βοηθήσουν.»

Ο: «Δεν είναι άριστοι μαθητές, είναι μέτριοι. Παίζει ρόλο το ότι δεν έχουν ένα πρότυπο.»

Μάλιστα η δασκάλα του Νίκου αναφέρει πως είχε κάνει και μια συμφωνία μαζί του η οποία ήταν σαν ένα κίνητρο για να διαβάσει.

Ε: «Από ένα σημείο και μετά είχαμε συμφωνήσει ότι όταν δεν είναι συνεπής στα μαθήματα του θα πηγαίνει πίσω στο ορφανοτροφείο.»

Ουσιαστικά φαίνεται ότι η δασκάλα χρησιμοποίησε αυτή τη συμφωνία γιατί αντιλήφθηκε ότι ο Νίκος δεν ήθελε να επιστρέψει στο ορφανοτροφείο και προτιμούσε να παραμείνει στο σχολείο.

ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΜΙ-ΔΟΜΗΜΕΝΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΥ ΒΟΛΟΥ

Οι επόμενες θεματικές έχουν δημιουργηθεί μέσα από τη συνέντευξη της υπεύθυνης του ορφανοτροφείου Βόλου η οποία δεν αναλαμβάνει μόνο καθήκοντα που αφορούν την καλή λειτουργία του ιδρύματος, αλλά ασχολείται και με διάφορες ασχολίες των παιδιών.

Υ: «Είμαι εκπαιδευτικός εδώ και δεκαεφτά χρόνια και ασχολούμαι με το διάβασμα των μικρότερων βασικά παιδιών, όπως επίσης και ότι έχει σχέση με τις

δραστηριότητες σχολικές και εξωσχολικές των παιδιών καθώς επίσης με διάφορες θεατρικές παραστάσεις, είμαι υπεύθυνη και για τα σχολεία στα οποία φοιτούν τα παιδιά και ότι έχει σχέση με αυτά.»

Φαίνεται λοιπόν πως δεν έχει μια επιφανειακή σχέση με τα παιδιά και αυτό βοήθησε ιδιαίτερα καθώς μίλησε μέσα από τη δική της οπτική τόσο για τη σχέση των παιδιών με την εκπαίδευση, όσο και για την κοινωνική τους συμπεριφορά.

A) Μαθησιακό πλαίσιο

1) Η στάση των παιδιών του ιδρύματος απέναντι στο σχολείο

Η υπεύθυνη αρχικά ρωτήθηκε για το πώς αντιμετωπίζουν τα παιδιά το σχολείο και η απάντησή της συνάδει με αυτές των ίδιων των παιδιών.

E: *«Ποια βλέπετε να είναι η στάση των παιδιών απέναντι στο σχολείο; Πως θα τη χαρακτηρίζατε; Είναι θετικά απέναντι στο σχολείο;»*

Υ: *«Δε θα το έλεγα ιδιαίτερα. Βέβαια δεν είναι μόνο τα δικά μας τα παιδιά. Από ότι βλέπουμε τώρα τα τελευταία χρόνια, όλα τα παιδιά είναι, τα περισσότερα τουλάχιστον αρνητικά απέναντι στο σχολείο, το ίδιο και τα δικά μας. Βέβαια υπάρχουν κάποιες εξαιρέσεις, αλλά αυτές είναι πολύ λίγες.»*

« γενικά βαριούνται, δε θέλουν να διαβάσουν, δε κάθονται να διαβάσουν, βέβαια υπάρχουν και οι εθελοντές που έρχονται εδώ, εε απλά ότι και να κάνουν το κάνουν ύστερα από πίεση.»

Οπότε όσον αφορά τα παιδιά του ορφανοτροφείου, λειτουργούν σε αυτόν τον τομέα όπως και τα περισσότερα παιδιά. Άλλωστε όπως φάνηκε και από τις συνεντεύξεις των παιδιών και των δασκάλων, δεν κρατούν όλα τα παιδιά την ίδια στάση. Άλλα είναι θετικά, άλλα αρνητικά και άλλα αδιάφορα απέναντι στην εκπαίδευση.

1.1) Μαθησιακό επίπεδο των παιδιών του ορφανοτροφείου

E: *«Ποιό είναι κατά μέσο όρο το μαθησιακό επίπεδο των παιδιών εδώ στο ορφανοτροφείο;»*

Υ: *«Μέτριο θα έλεγα.»*

Ε: «Βλέπετε κάποια εξέλιξη από το δημοτικό προς γυμνάσιο ή τα παιδιά του δημοτικού καθώς μεγαλώνουν έχουν εξέλιξη ή η στάση τους είναι ίδια απέναντι στην εκπαίδευση;»

Υ: «Κοιτάξτε, εντάξει κάποια παιδιά, λιγοστά βέβαια, έχουν εξέλιξη. Βέβαια πρέπει να σκεφτούμε ότι εδώ πέρα στο ορφανοτροφείο τα περισσότερα παιδιά έρχονται με μαθησιακές δυσκολίες λόγω το ότι τα περισσότερα δε φοιτούσαν κανονικά όταν ήταν στο μαθησιακό τους περιβάλλον, οπότε σίγουρα υπάρχουν προβλήματα. Υπάρχουν όμως και παιδιά που έχουν εξελιχθεί ομαλά και μπορώ να πω και καλύτερα καθώς περνάνε και αλλάζουν βαθμίδες εξελίσσονται ακόμα καλύτερα, υπάρχουν όμως και κάποια παιδιά που μένουν στάσιμα.»

Με βάση όλες τις προηγούμενες συνεντεύξεις και ειδικά αυτές των εκπαιδευτικών του σχολείου, φάνηκε ότι τα παιδιά του ιδρύματος κατά μέσο όρο έχουν ένα μέτριο προς χαμηλό πολλές φορές μαθησιακό επίπεδο. Μάλιστα, 3 εκπαιδευτικοί, υποστήριξαν ότι το γεγονός πως τα παιδιά αυτά μεγαλώνουν στο ορφανοτροφείο, κατέχει σημαντικό ρόλο διότι έχουν έλλειψη μιας μητρικής φροντίδας και γενικώς ενός προτύπου, παράγοντας που σαφώς τα επηρεάζει σε διάφορους τομείς της ζωής τους και το ότι έχουν πιθανόν μεγαλώσει σε προβληματικά περιβάλλοντα έχει δημιουργήσει αρκετά κενά στα παιδιά.

Όλα τα παραπάνω επιβεβαιώνονται και μέσα από τη συνέντευξη της υπεύθυνης του ορφανοτροφείου η οποία εκτός των άλλων αναφέρει πως υπάρχουν και παιδιά με μαθησιακές ανάγκες, επομένως και χαμηλό μορφωτικό επίπεδο. Παρόλα αυτά από κάποιους μαθητές παρατηρείται κάποιου είδους εξέλιξη ενώ υπάρχουν και άλλοι που είναι στάσιμοι.

Στη συνέχεια αναφέρθηκε στη συνεργασία της μαζί τους, λέγοντας πως υπάρχει μια καλή σχέση χωρίς προβλήματα.

Ε: «Πώς είναι η συνεργασία σας μαζί τους ως η εκπαιδευτικός εδώ πέρα στο ορφανοτροφείο, σε σχέση με τα μαθήματα;»

Υ: «Εγώ δεν τους κάνω πολλές ώρες μάθημα γιατί έχουμε τους εθελοντές, απλά εγώ επιβλέπω τους εθελοντές και όταν κάποιος από τους εθελοντές μας

ενημερώνει ότι δε μπορεί να έρθει, μόνο τότε διαβάζουν μαζί μου. Και μετά εντάξει εκτός από την επίβλεψη των εθελοντών, κάνω και έλεγχο αν έχουν διαβάσει τα μαθήματα ή όχι.»

Ε: «Η συνεργασία σας γενικότερα μαζί τους είναι ομαλή;»

Υ: «Ναι δεν έχουν δημιουργηθεί προβλήματα»

ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΜΙ-ΔΟΜΗΜΕΝΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

Σημαντική βοήθεια στην παρούσα έρευνα πρόσφερε και ο επί 8 χρόνια διευθυντής του Δημοτικού σχολείου που φοιτούν τα παιδιά που έχουν λάβει μέρος στην έρευνα, αλλά και παιδιά του ορφανοτροφείου που φοιτούσαν παλιότερα εκεί. Γι' αυτό το λόγο όπως παραθέτει και στη συνέντευξή του, έχοντας εδώ και χρόνια καθημερινή επαφή με τα παιδιά του ιδρύματος, μπορεί να έχει μια πιο σφαιρική άποψη για τα θέματα που απασχολούν αυτά τα παιδιά.

Στη συνέντευξή του πάλι γίνεται λόγος για το μαθησιακό αρχικά και έπειτα για το κοινωνικό επίπεδο των παιδιών του ορφανοτροφείου και τις σχέσεις μεταξύ τους εντός του σχολείου.

Για τη διαφύλαξη των προσωπικών στοιχείων και του διευθυντή του σχολείου κατά την ανάλυση της συνέντευξής του, θα χρησιμοποιηθούν τα αρχικά ΔΣ (Διευθυντής Σχολείου) που θα αντιπροσωπεύουν τα λεγόμενά του.

A) ΜΑΘΗΣΙΑΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1) Μαθησιακό επίπεδο:

Όπως σε όλες τις συνεντεύξεις, έτσι και εδώ, θίχτηκε αρχικά η σχέση των παιδιών του ορφανοτροφείου με την εκπαίδευση σε γνωστικό επίπεδο. Και ο διευθυντής κατέθεσε τις ίδιες απόψεις με τους εκπαιδευτικούς, προσθέτοντας

ότι αυτά τα χρόνια που βρίσκεται στο σχολείο, πολλά παιδιά από το ίδρυμα χρειάστηκαν μια πιο ειδική μεταχείριση στο κομμάτι των μαθημάτων.

ΔΣ: «Τα τελευταία 8 χρόνια που υπηρετώ ως διευθυντής στη συγκεκριμένη σχολική μονάδα η γενικότερη εικόνα εκπαιδευτικά των παιδιών είναι μέτρια ως χαμηλή. Δεν είναι τυχαίο ότι στα 14 παιδάκια τα οποία έχουν φοιτήσει συνολικά αυτά τα χρόνια στο σχολείο μας, η μεγαλύτερη πλειοψηφία έχει πιστοποιητικό από το ΚΕΔΔΥ(Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης Διάγνωσης και Υποστήριξης) , γνωμάτευση από το ΚΕΔΔΥ, που διαπιστώνει μαθησιακές ή άλλες δυσκολίες και αυτό είναι κάτι λογικό αν αναλογιστούμε ότι όλα τα παιδιά, δεν είναι τα ορφανά της τυπικής κατάστασης, ορφανά και από τους δύο γονείς, αλλά είναι παιδιά τα οποία κατά κύριο λόγο έχουν χάσει την επιμέλεια οι γονείς τους είτε για ζητήματα νομικής φύσεως, χρήστες ναρκωτικών, άλλα ζητήματα, είτε λόγω της οικονομικής κατάστασης.»

Συνεπώς όπως παραθέτεται στη συνέντευξη, πολλά από τα παιδιά του ιδρύματος αντιμετωπίζουν διάφορες δυσκολίες στο γνωστικό κομμάτι και χρήζουν ιδιαίτερης μεταχείρισης, όπως την πιο διεξοδική εξέτασή τους μέσα από ειδικούς για τη αναγνώριση των δυσκολιών που αντιμετωπίζουν.

1.1) Συμβολή του ορφανοτροφείου για την ανέλιξη των παιδιών του

Στη συνέχεια ο διευθυντής ρωτήθηκε για τον αν παρατηρείται κάποια μαθησιακή εξέλιξη από αυτά τα παιδιά κατά τη διάρκεια του σχολικού έτους ή λόγω των δυσκολιών που πιθανόν να αντιμετωπίζουν κάτι τέτοιο είναι αρκετά δύσκολο.

ΔΣ: «Είναι πιο σύνθετο το θέμα και αυτό σχετίζεται και με την κατάσταση που επικρατεί και στο ίδρυμα. Δηλαδή τον τελευταίο ενάμιση χρόνο περίπου το ίδρυμα έχει αποκτήσει μια διοικητική ηρεμία και υπάρχει και μια συνεπή προσέγγιση των θεμάτων των παιδιών. Τα προηγούμενα χρόνια τα διοικητικά προβλήματα του ιδρύματος, η ελλιπή στήριξη αυτών των παιδιών, το background αυτών των παιδιών, ήταν δυστυχώς τροχοπέδη στην εξέλιξή τους. Δεν μπορούσαμε δηλαδή να πούμε ότι μπορούμε να βοηθήσουμε ουσιαστικά, γιατί ήταν ένα βαρέλι χωρίς πάτο, ό, τι προσπάθεια και να

γινόταν, η επαφή των παιδιών στη συνέχεια σε ένα ίδρυμα το οποίο ήταν ανάστατο, ένα ίδρυμα το οποίο δεν εξασφάλιζε τις συνθήκες προφύλαξης και υγιούς ανάπτυξης αυτών των παιδιών, αλλά και η ελλιπής υποστήριξη μαθησιακά αυτών των παιδιών είχε ως αποτέλεσμα, τη μη εξέλιξη αυτών των παιδιών.»

Συνεπώς το ίδιο το ίδρυμα έχει τεράστιο αντίκτυπο στην πορεία αυτών των παιδιών στα όρια του σχολείου. Ο συνδυασμός των προβλημάτων που επικρατούν μέσα στο ίδρυμα, με τις μαθησιακές δυσκολίες που φέρουν τα ίδια τα παιδιά κατά τη σχολική τους πορεία, έχει οδηγήσει πολλές φορές ως τώρα στην εκπαιδευτική τους στασιμότητα.

ΔΣ: *«Δεν είναι τυχαίο πάλι σε αυτά τα χρόνια που παρακολουθώ την εξέλιξη αυτών των παιδιών στο γυμνάσιο και στο λύκειο, πως έχουμε παιδιά που χάνουν τις τάξεις τους, επαναλαμβάνουν τη φοίτησή τους αλλά δεν είχαμε και καμία επιτυχία από τα παιδιά που έχουν αποφοιτήσει, σε κάποιο ίδρυμα τριτοβάθμιας ανώτατης ή ανώτερης εκπαίδευσης.»*

2) Οι εθελοντές εκπαιδευτικοί του ορφανοτροφείου

Όπως αναφέρθηκε σε όλες τις παραπάνω συνεντεύξεις, τη μελέτη των παιδιών στο ορφανοτροφείο την έχουν αναλάβει κάποιοι εθελοντές εκπαιδευτικοί, οι οποίοι όπως φάνηκε ειδικά μέσα από τις συνεντεύξεις των παιδιών, διατηρούν μια καλή σχέση μαζί τους. Παρόλο που η βοήθεια τους είναι απαραίτητη, αυτό καθιερώθηκε τα τελευταία χρόνια, εξαιτίας ξανά της παλαιότερης διοικητικής αδυναμίας.

ΔΣ: *« Ήταν μια πρόταση που είχε γίνει από την πλευρά του σχολείου μας το 2013, αλλά τότε είχαμε πέσει σε έναν τοίχο αδιαφορίας. Η διοίκηση του ιδρύματος μας προέτρεψε να κάνουμε εμείς αυτές τις κινήσεις σε σχέση με το πανεπιστήμιο για να εξασφαλίσουν τη στήριξη από φοιτητές. Είναι μια ευτυχή συγκυρία ότι τα τελευταία τρία χρόνια τόσο από τη μεγαλύτερη δραστηριοποίηση των παιδαγωγικών τμημάτων δημοτικής εκπαίδευσης, προσχολικής εκπαίδευσης και*

ειδικής αγωγής, έχουμε τη συνεχή στήριξη αυτών των παιδιών και υπάρχει μια καλύτερη εικόνα τους στο χώρο του σχολείου.»

Ο ρόλος λοιπόν του ιδρύματος σε διάφορους τομείς και στη συγκεκριμένη περίπτωση, στον τομέα εκπαίδευσης των παιδιών του, είναι ο σημαντικότερος καθώς η διοίκηση του ιδρύματος κινεί τα νήματα για την οποιαδήποτε βελτίωση στο εσωτερικό του, που φυσικά αυτά θα έχει αντίκτυπο και στα παιδιά που διαμένουν σε αυτό.

Όλα τα παραπάνω λοιπόν ήταν τα ευρήματα από όλες τις συνεντεύξεις που αφορούν τη μαθησιακή επίδοση των παιδιών του ορφανοτροφείου του Βόλου. Στη συνέχεια ακολουθούν τα ευρήματα που αφορούν την κοινωνική συμπεριφορά των παιδιών αυτών στα πλαίσια του σχολείου και τη σχέση τους με τους συμμαθητές τους καθώς και μεταξύ τους.

ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΗΜΙ-ΔΟΜΗΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕ ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ

B) ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Βασικό θέμα στην παρούσα έρευνα αποτελεί η κοινωνική συμπεριφορά των παιδιών του ορφανοτροφείου στα πλαίσια του σχολείου. Το πόρισμα αυτού του ερωτήματος προήλθε σε μεγάλο βαθμό μέσα από τις συνεντεύξεις των ίδιων των παιδιών, αλλά και των δασκάλων τους, καθώς επίσης και από την “παρακολούθηση” αυτών των παιδιών, κατά τη διάρκεια του μαθήματος και του διαλείμματος στο σχολείο τους.

1.1) Κοινωνικοποίηση

Όσον αφορά τα ίδια τα παιδιά, τα περισσότερα έδειξαν να έχουν αναπτυγμένη κοινωνικότητα και να μην αντιμετωπίζουν κάποιο πρόβλημα με τους συνομήλικους τους. Υπήρχαν όμως και περιπτώσεις που παρά το ότι τα παιδιά ανέφεραν στη συνέντευξη, στα πλαίσια του σχολείου παρατηρήθηκε μια διαφορετική συμπεριφορά.

Ελένη: *«εύκολα έκανα φίλους»*

«με πλησιάζουν και αυτοί αλλά και μερικές φορές πάω και εγώ»

Νίκος: Ο συγκεκριμένος υποστήριξε πως στο σχολείο τον γνωρίζουν όλα τα παιδιά και μάλιστα τον πλησιάζουν για να κάνουν παρέα. Το ίδιο παρατηρήθηκε και κατά την επίσκεψη στο σχολείο του. Φάνηκε ότι πρόκειται για ένα παιδί πιο ήπιων τόνων από τα υπόλοιπα, το οποίο δεν προκαλεί αναταραχές, ούτε υπήρξαν παράπονα από τους συμμαθητές του προς το πρόσωπό του.

Δημήτρης: ο Δημήτρης επίσης στη συνέντευξή του είπε πως έχει καλές σχέσεις με όλα τα παιδιά του σχολείου του και πως όλοι τον γνωρίζουν. Επιπλέον φάνηκε να είναι επιλεκτικός ως προς τις παρέες του, ανάλογα με τον χαρακτήρα του κάθε παιδιού.

«έχω πολλούς φίλους, σχεδόν όλο το σχολείο»

Στην ερώτηση πως νιώθει όταν τον πλησιάζουν οι άλλοι προκειμένου να γίνουν φίλοι απάντησε ως εξής:

Δημήτρης: «νιώθω λίγο.. πρώτα λέω εε μωρέ αυτοί δε θα είναι ευγενικοί»

E: «γιατί;»

Δημήτρης: «γιατί βλέπω από τη φάτσα τους όπως ένα παιδί τις πρώτες φορές λέω άντε θα τον κάνω φίλο, αλλά να μην είναι τέτοιος όπως όλους τους άλλους και κατάντησε να είναι έτσι αλλά»

Έπειτα ρωτήθηκε αν ειπώθηκε κάτι από αυτό το παιδί που να τον πείραξε και αν αυτό έχει κάποια σχέση με το μέρος το οποίο διαμένει.

«έχει πει και διάφορα στους φίλους μου, πολλές βρισιές»

«λέει ότι είμαστε ορφανά»

Η αντίδραση του προς αυτόν το συμμαθητή του φάνηκε να είναι πολύ ώριμη και να μην προβάλλει κάποια επιθετική συμπεριφορά.

«δεν κάνω τίποτα απλά πηγαίνω στην κυρία που είναι έξω και εγώ μετά συνεχίζω να φεύγω»

Παρότι ο Δημήτρης δημιούργησε μέσα από τη συνέντευξή του, μια εικόνα ενός συγκρατημένου και ώριμου παιδιού, κατά την επίσκεψη στο σχολείο παρατηρήθηκαν κάποια συμβάντα κατά τη ώρα του διαλείμματος. Πιο συγκεκριμένα έγιναν παράπονα από δύο παιδιά προς τον διευθυντή ότι ο Δημήτρης τους ενοχλεί και στη συνέχεια άλλα δύο

παιδιά έδειξαν ξανά στον διευθυντή ένα σημείωμα που είχε στείλει ο Δημήτρης προς αυτά με υβριστικό περιεχόμενο. Εκτός αυτών των γεγονότων, μέσα από την παρατήρηση του στο διάλειμμα φάνηκε ένα παιδί αρκετά δραστήριο και ανήσυχο ταυτόχρονα, όπου είχε μεν αρκετά παιδιά γύρω του, αλλά δεν ήταν πάντα τόσο φιλικός απέναντί τους.

Όσον αφορά τη Μαρία η οποία ως τώρα έχει δείξει αδιαφορία για κάθε τι που σχετίζεται με το σχολείο, ακόμα και στο κομμάτι της κοινωνικοποίησης κρατούσε την ίδια στάση. Σαφώς είχε τις δικές της παρέες, όμως η προοπτική δημιουργίας καινούργιων φίλων δεν την ενθουσίαζε. Πιο συγκεκριμένα στην ερώτηση αν κάνει καινούργιους φίλους απάντησε πως όχι, γιατί δεν έχει τύχει. Επίσης, η Μαρία βρίσκεται σε ένα τμήμα που αποτελείται από 13 παιδιά και παρόλα αυτά επιλέγει να κάθεται μόνη της στο θρανίο. Ενώ κατά την ώρα του μαθήματος φάνηκε να αλληλεπιδρά με τους συμμαθητές της, όταν ρωτήθηκε στην τάξη αν ο τρόπος που κάθονται στα θρανία ήταν επιλογή των ίδιων των παιδιών αυτά απάντησαν θετικά. Οπότε φάνηκε ότι πρόκειται για μια δική της επιλογή και όχι γιατί δεν είναι ικανή να συνάψει πιο στενές σχέσεις με τους συμμαθητές της.

1.2) Αντιδράσεις βίας

Από την άλλη πλευρά υπάρχουν και παιδιά που εμφανίζουν επιθετικές συμπεριφορές στο χώρο του σχολείου. Ειδικότερα ο Γιάννης και ο Χρήστος όπου φοιτούν στην ίδια τάξη (Α΄ Γυμνασίου) και κάνουν πιο στενή παρέα εντός και εκτός ορφανοτροφείου, έδειξαν να είναι πιο επιλεκτικοί στις παρέες τους αλλά για διαφορετικούς λόγους, από ότι τα υπόλοιπα παιδιά.

Αρχικά ο Γιάννης είναι ένα πιο ήρεμο παιδί το οποίο έδωσε την εντύπωση ότι είναι πιο δεχτικός σε νέες παρέες. Παρόλα αυτά εξομολογήθηκε περιστατικά που εμπλόκηκε σε καβγάδες στα πλαίσια του σχολείου.

Γιάννης: «ναι ένας είναι φίλος μου και είναι μερικά παιδιά που με συμπαθούν τόσο πολύ με κάτι αγόρια αλλά όχι κορίτσια, κορίτσια δεν..δεν τα συμπαθούμε»

«εκεί πέρα όλοι με ξέρουν, όλο το σχολείο με ξέρει»

Στη συνέχεια στην ερώτηση αν έχει υπάρξει κάποιο περιστατικό που να τον έχει δυσαρεστήσει απάντησε:

Γιάννης: «πολλές φορές και σήμερα λίγο μάλωσα με ένα παιδί, εγώ- ένα παιδί από εδώ με ένα άλλο και προσπάθησα και χτύπησα και γω, με χτύπησε κατά λάθος»

« εντάξει ένιωσα καλά γιατί άρχισε να με βρίζει»

E: για ποιο λόγο;

Γιάννης: «δε ξέρω έλεγε βλακείες και μένα δε μου άρεσε αυτό»

E: «σε πρόσβαλε;»

Γιάννης: «ναι, πολύ»

E: «υπήρχε κάποιος συγκεκριμένος λόγος που σε πρόσβαλε;»

Γιάννης: «απλά επειδή ήθελα να βοηθήσω το φίλο μου να μη τον χτυπήσει τον άλλον, άρχισε να με βρίζει εμένα»

Μέσα από τα λεγόμενα του φαίνεται ότι πρόκειται για ένα παιδί που έχει αναπτύξει στενές σχέσεις με κάποιους φίλους του και θέλει να τους προστατέψει προβάλλοντας έτσι και μια πιο ευαίσθητη πλευρά του. Παρόλα αυτά είναι ένα παιδί που έχει κοινωνικοποιηθεί αρκετά στο χώρο του σχολείου του.

Αντιθέτως ο Χρήστος όπως θα γίνει αντιληπτό και μέσα από τη συνέντευξή του, είναι ένα παιδί το οποίο είναι πολύ επιλεκτικό ε τις παρέες του και το μόνο κριτήριο είναι να έχουν τον ίδιο χαρακτήρα και να μη τους προδώσει.

Χρήστος: «όλοι είναι φλώροι»

E: με ένα παιδί δηλαδή κάνεις παρέα;»

Χρήστος: «μέσα από την τάξη τρία άτομα.. τέτοια συμπαθώ»

E: «γιατί;»

Χρήστος: «γιατί τα άλλα είναι φλωράκια όλα»

E: «όλα;»

Χρήστος: «ναι»

E: «όχι για κάποιο άλλο λόγο;»

Χρήστος: «όχι»

E: «ας πούμε μαλώνετε και τέτοια;»

Χρήστος: «και να μαλώνουμε τρώνε ξύλο και φεύγουνε»

E: «όταν έρχεται ένα παιδί και θέλει να μπει στην παρέα σας θα το αφήσεις;»

Χρήστος: «άμα είναι σαν εμάς»

E: «τι εννοείς;»

Χρήστος: «έτσι ίδιο χαρακτήρα με μας και να μη πάει και ρουφιανεύει στις δασκάλες, άμα πάμε και χτυπήσουμε ένα παιδί»

Είναι αισθητή η επιθετικότητα που προβάλλει ο Χρήστος και η ηγετική συμπεριφορά. Παρότι στη συνέντευξή του υποστήριξε πως δε δυσκολεύεται α κάνει καινούργιους φίλους, φαίνεται ο ίδιος να δέχεται στην παρέα του άτομα που δε θα φοβούνται να πάνε ενάντια στους κανονισμούς του σχολείου και στους ίδιους τους καθηγητές. Σημειωτέων πως ο Γιάννης και ο Χρήστος συνυπάρχουν στην ίδια παρέα.

Σε συνέχεια της παραπάνω συζήτησης μαζί του, προέκυψε η ερώτηση αν έχει υπάρξει ποτέ κάποιο περιστατικό που να τον χλεύασαν διότι διαμένει στο ορφανοτροφείο και η αντίδρασή του έδειξε πως πρόκειται για ένα πολύ ευαίσθητο θέμα για τον ίδιο όπου ο μόνος τρόπος για να το διαχειριστεί είναι η βία.

E: «Νιώθεις ωραία δηλαδή όταν τους χτυπάς;»

X: «επειδή αυτά τα παιδιά προκαλούν και εγώ νευριάζω»

E: «για ποιο πράγμα; Σου λένε κάτι που σε προσβάλει;»

X: «πολλές βλακείες»

E: «θα σου πούνε κάτι ας πούμε εδώ για το ορφανοτροφείο ή οτιδήποτε; Σου έχουσε πει ποτέ κάτι τέτοιο;»

X: «για αυτό άμα πούνε, δε τολμάνε ούτε καν, γιατί άμα νευριάσω άμα ακούσω για αυτό εδώ μπορεί να τους σκοτώσω κιόλας»

E: «άρα δε σου έχουν πει ποτέ κάτι τέτοιο;»

X: «όχι»

E: «Τι θα σου πούνε γενικότερα;»

X: «λένε τέτοιο βλακείες, ότι άμα έχω αδέρφια, με ρωτάνε πως περνάω εδώ μέσα»

« δε τους χτυπάω μόνο εγώ, γιατί όταν νευριάζω ένα σφύριγμα να δώσω θα βγουν όλοι»

Σύμφωνα με τη Μουστάνη (2015), όπως παραθέτει στην έρευνά της που σχετίζεται με τη λειτουργία του ιδρύματος Βόλου στα χρόνια της κατοχής, αναφέρεται πως από τότε, παρόλο που στα παιδιά που διέμεναν εκεί εξασφαλιζόταν στέγη και φαγητό, τους έλειπε η αίσθηση της ελευθερίας για αυτό πολλές φορές παρατηρούταν είτε αντιδράσεις βίας, είτε ακουγόταν συχνά η φράση «Δε θέλω να μείνω εδώ μέσα». Μάλιστα επανειλημμένως, προκειμένου τα παιδιά να φύγουν από εκεί, είτε επιχειρούσαν να το σκάσουν, είτε δημιουργούσαν συνεχώς προβλήματα με απώτερο σκοπό να ενημερωθούν οι γονείς ή κηδεμόνες τους και να τους στείλει το ίδρυμα πίσω σε αυτούς (Μουστάνη, 2015)

Φαίνεται πως ακόμα και στην περίπτωση του Χρήστου, ο τρόπος άμυνας του απέναντι στο αίσθημα που μπορεί να του δημιουργεί η διαμονή του στο ορφανοτροφείο, είναι η βία. Δείχνει ότι πρόκειται για ένα πολύ ευαίσθητο θέμα για αυτόν, που του δημιουργεί εξίσου έντονα συναισθήματα.

1.3) Οι σχέσεις των παιδιών του ιδρύματος εντός του σχολείου

Δεδομένου ότι στο ίδιο Δημοτικό και Γυμνάσιο υπάρχουν παιδιά από το ορφανοτροφείο, όλα ρωτήθηκαν τι σχέσεις επικρατούν μεταξύ τους στα πλαίσια του σχολείου.

Διέφερε μόνο η απάντηση ενός παιδιού, ενώ όλες οι άλλες ήταν ίδιες. Σχεδόν όλα τα παιδιά έχουν σχέση μεταξύ τους στο σχολείο απλά αυτό

μπορεί να μη συμβαίνει σε μεγάλο βαθμό καθώς λόγω διαφορετικής ηλικίας, το καθένα έχει δημιουργήσει τις δικές του παρέες χωρίς όμως αυτό να σημαίνει πως δεν επιθυμούν ή αποφεύγουν την οποιαδήποτε επαφή μεταξύ τους.

Ελένη: «μέσα στην παρέα μου είναι ο Γιάννης που μένει εδώ (στο ορφανοτροφείο) που είναι και αυτός μαζί μας και ο Χρήστος»

Δημήτρης: «κάνω παρέα με τη Μαρία και τον Νίκο»

Σχεδόν όλα τα υπόλοιπα παιδιά απάντησαν θετικά σε αυτό το ερώτημα, απλά οι απαντήσεις τους ήταν μονολεκτικές για αυτό δεν παραθέτονται. Ωστόσο η απάντηση που ξεχώρισε ήταν του Χρήστου, ο οποίος εμφάνισε ξανά μια επιθετικότητα ως προς το ορφανοτροφείο και αυτή τη φορά προς τα παιδιά που διαμένουν σε αυτό.

Χρήστος:

E: «Στο σχολείο κάνεις παρέα με παιδιά του ορφανοτροφείου; Έχετε παιδιά;»

Χρήστος: «έχουμε αλλά δε κάνω»

E: «Γιατί; Επειδή δεν έχετε ίδιες παρέες ή επειδή δε θέλεις;»

Χρήστος: «Όχι, δε θέλω. Δε θέλω να έχω καμία επαφή με παιδιά του ιδρύματος μόνο με τα αδέρφια μου»

E: «Εδώ στο ίδρυμα όμως κάνετε παρέα;»

Χρήστος: «μόνο με τον Γιάννη»

E: «Στο σχολείο; Με τον Γιάννη;»

Χρήστος: «και με τον Γιάννη»

E: «στο σχολείο με τον Γιάννη και τα αδέρφια σου;»

Χρήστος: «ναι και με την Ελένη»

Σύμφωνα λοιπόν με τα λεγόμενα του Χρήστου, δεν επιθυμεί την οποιαδήποτε επαφή εντός και εκτός του ορφανοτροφείου με τα παιδιά που βρίσκονται σε αυτό εκτός από τον φίλο του τον Γιάννη και τα αδέρφια του. Επιπρόσθετα όπως

ήδη αναφέρθηκε απαντάει με μια επιθετικότητα δηλώνοντας με αυτόν τον τρόπο ότι θέλει να απομακρυνθεί και να μην έχει πάνω του το “στίγμα” του ιδρύματος.

Όσον αφορά λοιπόν τις συνεντεύξεις των παιδιών, οι απαντήσεις τους διαμόρφωσαν τις παραπάνω θεματικές, χωρίζοντάς τες σε δύο βασικά σκέλη, στη σχέση τους με το σχολείο και στην κοινωνική τους συμπεριφορά. Οι απαντήσεις διέφεραν μεταξύ τους καθώς το κάθε παιδί έδειχνε διαφορετικό ενδιαφέρον για το σχολείο και το καθένα ξεχώριζε ως προσωπικότητα σε κοινωνικό επίπεδο.

ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΗΜΙ-ΔΟΜΗΜΕΝΕΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥΣ

B) ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Οι δάσκαλοι του σχολείου έδωσαν μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα για την κοινωνική συμπεριφορά των παιδιών του ορφανοτροφείου, σχετικά με αυτά που υποστήριξαν τα ίδια τα παιδιά στις δικές τους συνεντεύξεις. Μπορεί το μαθησιακό τους επίπεδο να μην ήταν σε καλό επίπεδο όμως όπως παραθέτουν οι δάσκαλοι, όλα τα παιδιά του ορφανοτροφείου πάντα είχαν έντονη κοινωνικοποίηση.

Δ: «Ναι, έχει σχέση με τους συμμαθητές του. Αυτά τα παιδιά συνήθως είναι περισσότερο ατίθασα. Ο Δημήτρης δηλαδή χρησιμοποιεί άσχημο και λεξιλόγιο μερικές φορές και είναι και υπερκινητικός.»

«Ο Δημήτρης εκτός του ότι έχει χιούμορ, κάνει πολύ ωραία γράμματα και ζωγραφίζει πολύ καλά και έτσι αν κάνουμε κάποια κατασκευή ας πούμε στην τάξη που συμμετέχουν όλοι, τα παιδιά τον εμπιστεύονται για να ζωγραφίσει ή να γράψει κάτι. Αυτή είναι και η επιβράβευσή του. γενικότερα είναι ένα ωραίο τμήμα σε σύνολο, όπου υπάρχει συνεργασία μεταξύ των παιδιών. Στις αρχές όμως δεν έκανα τόσο παρέα με τα παιδιά της τάξης του.»

«Κάποιες φορές πουλάει λίγη παραπάνω μαγκιά. Είναι επηρεασμένος πιθανόν και από τον μεγαλύτερο αδερφό του. έχασα νωρίς την παιδικότητά του.»

E: *«Υπάρχει καλή σχέση με τους συμμαθητές του. Είναι πρόθυμο παιδί.»*

«Δεν είναι τόσο ατίθασο όσο μπορεί να ήταν άλλα παιδιά του ορφανοτροφείου»

«Έκανε περισσότερη παρέα με τον αδερφό του που είναι μεγαλύτερος, όμως τώρα έχει αναπτύξει καλές σχέσεις και με τους συμμαθητές του.»

O: *«Είναι κοινωνικά παιδιά.»*

«Έχουν υπάρξει γενικότερα εντάσεις που έχουν αναμειχθεί αυτά τα παιδιά και χρησιμοποιούν και βρισιές κάποιες φορές. Επίσης έχουν παρατηρηθεί και επιθετικές συμπεριφορές.»

A: *«Η Μαρία είναι κοινωνική και έχει καλή σχέση με τους συμμαθητές της. Τη δέχτηκαν αμέσως.»*

«Στην τάξη μέσα είναι ήσυχη και κάπως αποξενωμένη από τα υπόλοιπα παιδιά παρόλο που έχει καλές σχέσεις μαζί τους. Δηλαδή σε μια τάξη 13 παιδιών, έχει επιλέξει η ίδια να κάθεται μόνη της.»

Όλες λοιπόν οι δασκάλες υποστήριξαν ότι πρόκειται για κοινωνικοποιημένα παιδιά και αυτά που φοιτούν τώρα στο σχολείο και αυτά που υπήρξαν παλιότερα. Παρόλα αυτά δεν έχουν σταματήσει από κάποια παιδιά να παρατηρούνται επιθετικές συμπεριφορές και άσχημο λεξιλόγιο. Μάλιστα η δασκάλα της Δ' τάξης ανέφερε και ένα περιστατικό όπου ο Δημήτρης έδειξε ασέβεια προς το δάσκαλό του.

Δ: *«Ο Δημήτρης δε μένει στο ολοήμερο και έπρεπε να φύγει, όμως δεν ήθελε και έβαλε στην πόρτα το πόδι του και μίλησε κάπως στο δάσκαλο εκείνη τη στιγμή. Βέβαια μετά κατάλαβε το λάθος του και ζήτησε συγγνώμη.»*

Έτσι οι επιθετικές συμπεριφορές δεν παρατηρούνται μόνο απέναντι στους συμμαθητές τους αλλά και ως προς τους δασκάλους κάποιες φορές. Όπως έχει ήδη αναφερθεί, κατά την επίσκεψη στο σχολείο μέσω της πρόσκλησης του Διευθυντή για να παρατηρήσω και προσωπικά τα ίδια τα παιδιά, 2 παιδιά

παραπονέθηκαν στον Διευθυντή πως ο Δημήτρης τους έδωσε ένα σημείωμα με υβριστικό περιεχόμενο και πως του ενοχλεί.

Παρά το γεγονός ότι έχουν τις παρέες τους, παρουσιάζουν ενίοτε συμπεριφορές αντίθετες με τους κανόνες του σχολείου. Το ίδιο συμβαίνει και στην περίπτωση του Χρήστου και του Γιάννη που όπως τα ίδια κατέθεσαν, προκαλούν και συμμετέχουν σε καβγάδες στα πλαίσια του σχολείου

ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΜΙ-ΔΟΜΗΜΕΝΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΤΟΥ ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟΥ ΒΟΛΟΥ

B) ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΕΡΙΦΟΡΑ

1) Κοινωνικοποίηση παιδιών εκτός ορφανοτροφείου

Τα παιδιά του ιδρύματος μπορεί να αντιμετωπίζουν κάποιες δυσκολίες σε μαθησιακό επίπεδο, όμως σε κοινωνικό υπάρχει μια ομαλή εξέλιξη από όλα. Σε όλες τις συνεντεύξεις μέχρι τώρα έγινε σαφές ότι τα παιδιά αυτά έχουν διαμορφώσει τον κύκλο τους, έχοντας το καθένα τις δικές του παρέες. Ακόμα και αυτά τα παιδιά, που παρά το γεγονός ότι παρουσιάζουν επιθετικότητα, δε σημαίνει πως δεν έχουν φίλους.

Υ: «Γενικά τα περισσότερα παιδιά για να μη πω όλα, μπορώ να πω και όλα, είναι ανοιχτά σαν χαρακτήρες, δηλαδή δεν έχει περάσει μέχρι στιγμής πιστεύω, να ήταν δύο τρία εκείνα ας πούμε, τα οποία ήταν δύσκολο να κοινωνικοποιηθούν. Όλοι τους αυτή τη στιγμή, τουλάχιστον αυτά τα παιδιά που είναι τώρα έχουν παρέες. Εντάξει και μέσα εδώ πέρα έχουν αναπτύξει φιλίες αλλά και εκτός ιδρύματος και γενικά εντάξει και έξω να βγούνε δε δημιουργούν προβλήματα.»

1.1) Σχέσεις μεταξύ των παιδιών του ορφανοτροφείου

Σχεδόν όλα τα παιδιά συμφώνησαν στο ότι έχουν πολύ καλές σχέσεις μεταξύ τους ακόμα και εκτός ορφανοτροφείου. Φυσικά το γεγονός ότι

βρίσκονται σε διαφορετικές ηλικίες, καθιστά δύσκολο τη συνεχή παρέα μεταξύ τους, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν έχουν καθόλου επαφή. Ένα παιδί μόνο, ο Χρήστος, δήλωσε πως δεν επιθυμεί καμία επαφή με τα υπόλοιπα παιδιά του ιδρύματος παρά μόνο με τον Γιάννη και τα αδέρφια του, την Ελένη με την οποία βρίσκονται στο ίδιο σχολείο και με τον Δημήτρη και τον Νίκο που φοιτούν ακόμα στο δημοτικό.

Ε: «εδώ μέσα στο ορφανοτροφείο έχουν δεθεί τα παιδιά μεταξύ τους; Έχουν δημιουργηθεί μήπως κάποια προβλήματα μεταξύ τους πέρα από τα φυσιολογικά πλαίσια;»

Υ: «Όχι εντάξει εκτός από τα φυσιολογικά, γιατί υπάρχουν και οι διαφορετικές ηλικίες από έξι μέχρι δεκαοχτώ ως πούμε αυτή τη στιγμή, σε γενικές όμως εντάξει γραμμές αναπτύσσονται και κάποιες φιλίες μεταξύ τους βέβαια σε παιδιά που βρίσκονται πάνω κάτω στην ίδια ηλικία.»

2) Δραστηριότητες των παιδιών του ορφανοτροφείου

Εκτός από τα πλαίσια του σχολείου και τον ξεχωριστό χαρακτήρα του κάθε παιδιού, σημαντικό ρόλο στην κοινωνικοποίηση τους έχει και η καθημερινή τους απασχόληση σε εξωσχολικές δραστηριότητες. Τα παιδιά συμμετέχουν είτε σε αθλητικούς συλλόγους, είτε έχουν κάποια ενασχόληση με τη μουσική και το χορό. Είναι ιδιαίτερα θετικό που το ορφανοτροφείο του Βόλου μπορεί και προσφέρει κάτι τέτοιο στα παιδιά, προσφέροντας τους έτσι τη δυνατότητα διαφόρων ερεθισμάτων και φυσικά επαφής με άλλα παιδιά.

Υ: «Τα περισσότερα κάνουν αθλητισμό, κάποια μουσική, εντάξει δε μιλάμε για Αγγλικά και τα λοιπά φροντιστηριακά μαθήματα και κάποια μετά ασχολούνται και με το χορό.»

Υ: «Και με το κολυμβητήριο. Εντάξει μετά εκτός από αυτές τις δραστηριότητες, κάποιες άλλες δραστηριότητες ως πούμε εντάξει εκπαιδευτικές στις οποίες πάντα συμμετέχουν δεν είναι αρνητικά, οι οποίες εντάξει αυτές δεν είναι συγκεκριμένες, ανάλογα στο τι μας προσκαλούν εμείς προσπαθούμε τα παιδιά να παρακολουθούν όλα τα εκπαιδευτικά προγράμματα που υπάρχουν εδώ πέρα στο Βόλο.»

E: «Είναι θετικά τα παιδιά προς τις εξωσχολικές δραστηριότητες;»

Y: «Ναι είναι.»

Ωστόσο υπάρχουν κάποια προβλήματα που μερικές φορές δυσκολεύουν τη συμμετοχή των παιδιών στην οποιαδήποτε δραστηριότητα τους.

E: «Το ορφανοτροφείο το υποστηρίζει κάτι τέτοιο; Δηλαδή ότι μπορεί να προσφέρει στα παιδιά, θα τα στείλει οπουδήποτε ή υπάρχουν και κάποια προβλήματα ίσως οικονομικά ή οτιδήποτε που να δυσκολεύουν αυτό;»

Y: «Οικονομικά προβλήματα όσον αφορά τις δραστηριότητες δεν έχουμε γιατί όπου μας προσκαλούν σε ότι δραστηριότητα και αν είναι ή σε δραστηριότητες που συμμετέχουν είναι όλα δωρεάν λόγω το ότι τα παιδιά κατοικούν στο ορφανοτροφείο. Το μόνο πρόβλημα που κάποιες φορές αντιμετωπίζουμε είναι το ότι δεν έχουμε αρκετό προσωπικό για να γίνονται οι μετακινήσεις. Οπότε κάθε φορά ψάχνουμε για να βρούμε ποιος θα είναι αυτός ο οποίος θα κάνει τη μετακίνηση, γιατί μπορεί να είναι ένα άτομο μέσα στο ορφανοτροφείο, ένας υπάλληλος, οπότε δε μπορεί να γίνει η μετακίνηση ενός παιδιού ή πολλών παιδιών μαζί. Αλλά εντάξει σε αυτό το κομμάτι βέβαια μας βοηθάνε οι εθελοντές, αλλά εντάξει είναι ένα πρόβλημα που το αντιμετωπίζουμε χρόνια.»

3) Φαινόμενα ρατσισμού προς τα παιδιά του ορφανοτροφείου

Μερικά από τα παιδιά υποστήριξαν πως έχουν δεχθεί κάποιες φορές σχόλια από τους συμμαθητές τους εξαιτίας της διαμονής τους στο ορφανοτροφείο. Κάποια άλλα επίσης έδειξαν με σαφή τρόπο πως σε περίπτωση που ειπωθεί κάτι τέτοιο θα αντιδράσει προβάλλοντας ακραία συμπεριφορά, ίσως χρησιμοποιώντας και βία. Παρόλα αυτά υπήρχαν και παιδιά που δεν είχαν ποτέ αντιμετωπίσει κάποιο τέτοιο πρόβλημα.

E: «Γνωρίζετε ή έχετε αντιμετωπίσει εσείς η ίδια κάποιο περιστατικό ρατσισμού εναντίον των παιδιών λόγω της διαμονής τους εδώ στο ορφανοτροφείο;»

Υ: «Κάποια στιγμή στο παρελθόν, εντάξει βέβαια δεν ήταν κάτι δραματικό απλά παρουσιάστηκε ως πούμε κάποια στιγμή δίπλα στο σχολείο παλιότερα όταν θα έλεγαν περισσότερο σε αυτό συνεπλάκησαν οι γονείς, έδειχναν ως πούμε ότι ξέρω γω φρόντιζαν περισσότερο τα παιδιά του ιδρύματος οπότε, τα δικά τους παιδιά δεν χρήζουν την ίδια αντιμετώπιση, αλλά εντάξει λύθηκε. Κάτι όμως τραγικό όχι.»

Ε: «Άρα ούτε από τα παιδιά ξέρετε ότι στο σχολείο ίσως να έχουν αντιμετωπίσει κάποιο τέτοιο περιστατικό ή να τους στεναχώρησε ή να τους δημιούργησε κάτι στην ψυχολογία τους;»

Υ: «Εντάξει μικρά περιστατικά έχουν συμβεί, αλλά όχι κάτι τόσο πολύ έντονο ώστε να τους διαταράξει τη ψυχολογία.»

Οπότε τα περιστατικά που αναφέρθηκαν από τα παιδιά, μπορεί να μην ήταν τόσο μεγάλης σημασίας και να μην τα επηρέασαν σε μεγάλο βαθμό, όμως δεν παύει να υπάρχουν κάποιου είδους αντιλήψεις για τα παιδιά που κατοικούν σε ίδρυμα.

ΕΥΡΗΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΗΜΙ-ΔΟΜΗΜΕΝΗ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΔΙΕΥΘΥΝΤΗ ΤΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

B) ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ

Ο διευθυντής υποστηρίζει και στο κομμάτι της κοινωνικής συμπεριφοράς των παιδιών τη συμβολή του ορφανοτροφείου και κατά πόσο αυτό έχει καταφέρει να βοηθήσει τα παιδιά που μένουν σε αυτό, να βρουν τις εσωτερικές τους ισορροπίες καθώς βρίσκονται σε μια ευαίσθητη ηλικία και όπως φάνηκε και από τις συνεντεύξεις των παιδιών, το γεγονός ότι φιλοξενούνται στο ίδρυμα μπορεί να τους προκαλέσει επιθετικές και άλλου είδους συμπεριφορές.

- 1) Οι συμπεριφορές των παιδιών του ιδρύματος στα πλαίσια του σχολείου και ο ρόλος του ορφανοτροφείου σε αυτό

ΔΣ: «Κατά κύριο λόγο η συμπεριφορά τους μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια συμπεριφορά του συνόλου των παιδιών. Απλά υπάρχουν κάποιες διαφοροποιήσεις στην ένταση κάποιων φαινομένων γιατί δεν υπάρχει το περιβάλλον το οποίο θα υποστηρίξει τα παιδιά στο να διαφοροποιήσουν τη συμπεριφορά τους τις πιο πολλές φορές.»

2) Η στοχοποίηση των παιδιών του ιδρύματος στα πλαίσια του σχολείου

Στη συνέχεια τέθηκαν ερωτήσεις σχετικά με το αν τα παιδιά του ορφανοτροφείου έχουν δεχθεί κάποιου είδους ρατσισμό εντός του σχολείου και αν έχουν γίνει αποδεκτά από τους συμμαθητές τους.

ΔΣ: « Τώρα είναι πολύ μικρός ο αριθμός των παιδιών που φοιτάν στο σχολείο μας και περνάει ως μια αμελητέα ποσότητα. Παλιότερα που ήταν μεγαλύτερος ο αριθμός των παιδιών οποιοδήποτε πρόβλημα και να ξεκινούσε από συγκεκριμένη ομάδα γονέων, από τα ίδια τα παιδιά, είχε περάσει στερεοτυπικά η άποψη, ότι το πρόβλημα ξεκινάει από τα παιδιά του ιδρύματος και σε ένα μεγάλο βαθμό θεμάτων.»

Όσο λοιπόν μεγαλύτερος ήταν ο αριθμός των παιδιών που φοιτούσαν στο σχολείο, τόσο πιο ισχυρά στερεότυπα δημιουργούνταν προς τα πρόσωπά τους. Παρόλα αυτά η στοχοποίηση δεν ερχόταν μόνο από τα ίδια τα παιδιά, αλλά και από μερικούς γονείς, θεωρώντας πως δίνεται μεγαλύτερη προσοχή σε αυτά τα παιδιά από ότι στα υπόλοιπα.

Σύμφωνα με όσα παραθέτει παρακάτω ο διευθυντής του σχολείου, στερεότυπα διατηρούνται και από λίγους δασκάλους του σχολείου τα οποία τα βασίζουν στο χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των παιδιών του ιδρύματος.

ΔΣ: «Σε ένα πολύ μικρό ποσοστό συναδέλφων παρατηρείται αυτή η στερεοτυπική αντίληψη ότι “είναι παιδί από το ίδρυμα, δεν μπορώ να έχω απαιτήσεις ή να περιμένω κάτι καλύτερο” χωρίς να υπάρχει η ανταπόκριση ή η στήριξη αυτών των παιδιών περισσότερο όπως θα γινόταν με οποιονδήποτε μαθητή που έχουμε την υποχρέωση να κάνουμε.»

Όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι κατέθεσαν τη δική τους άποψη από την προσωπική τους οπτική. Όσον αφορά τα παιδιά, έθεσαν τις απόψεις τους με βάση αυτά που πιστεύουν για τους εαυτούς τους, ενώ αντίθετα οι εκπαιδευτικοί μπορεί να είχαν μια πολλή διαφορετική γνώμη. Όλα αυτά τα ευρήματα θα αναπτυχθούν παρακάτω με σκοπό να διεξαχθούν τα αποτελέσματα τις παρούσας έρευνας.

Κεφάλαιο 3^ο

1.ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Τα συμπεράσματα της παρούσας έρευνας θα διεξαχθούν με βάση την ανάλυση των ευρημάτων που προέκυψαν από όλους τους συνεντευξιαζόμενους και έπειτα θα ακολουθήσει η σύγκριση αυτών με τα ευρήματα των ερευνών που αναφέρθηκαν στο θεωρητικό πλαίσιο.

Με βάση τις τρεις βασικές ενότητες της μελέτης (ποιές είναι οι αντιλήψεις των παιδιών του ορφανοτροφείου για την εκπαίδευση, ποια είναι η μαθησιακή επίδοση των παιδιών του ορφανοτροφείου, ποια είναι η σχέση των παιδιών του ορφανοτροφείου με τους συμμαθητές τους), θα αναφερθούν αντίστοιχα και τα συμπεράσματα.

1^η Ενότητα: Ποίες είναι οι αντιλήψεις των παιδιών του ορφανοτροφείου για την εκπαίδευση

Όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι είχαν διαφορετικές απόψεις για το συγκεκριμένο θέμα, υποστηρίζοντάς τες όμως με αντίστοιχα επιχειρήματα. Φυσικά υπάρχουν και σημεία όπου υπήρξε ομοφωνία και δε χωράει κάποια αμφισβήτηση.

Συγκεκριμένα υποστηρίχθηκε ότι όλα τα παιδιά του ορφανοτροφείου του Βόλου λειτουργούν και αντιμετωπίζουν σε γενικά πλαίσια το σχολείο, όπως και τα υπόλοιπα παιδιά της ηλικίας τους, δηλαδή με κάποιου είδους οκνηρία και αδιαφορία. Παρόλα αυτά ήταν φανερό από όλα ότι υπάρχει πολύ χαμηλό επίπεδο μόρφωσης και ελάχιστη έως καμία θέληση βελτίωσης. Υπήρχαν παιδιά που λόγω των εκπαιδευτικών αντιμετώπιζαν πιο θετικά το σχολείο και ήταν πιο

πρόθυμα και ενεργά στα πλαίσια της τάξης. Από την άλλη πλευρά, άλλα παιδιά δήλωναν πλήρη αδιαφορία τόσο για το σχολείο, όσο και για τους εκπαιδευτικούς του.

Υπήρχαν και οι περιπτώσεις όπου τα παιδιά ενδιαφέρονταν για κάποιον καθηγητή διότι μπορούσαν να τον χειριστούν και να τον περιγελάσουν και όχι γιατί μπορούσαν να τον “εκμεταλλευτούνε” εκπαιδευτικά.

Όπως αναφέρθηκε και από τα ίδια αλλά και από τους εκπαιδευτικούς, ένα μέρος αυτών των παιδιών, παρουσιάζουν εξάψεις βίας λεκτικής αλλά και σωματικής. Αυτό παρατηρήθηκε στα αγόρια του ορφανοτροφείου όπου όλα τους παρουσίασαν ηγετικές τάσεις και ήταν αυτά όπου προκαλούν αρκετές φορές αυτές τις καταστάσεις βίας εντός του σχολείου.

Συμπερασματικά για όλα τα παιδιά του ορφανοτροφείου φάνηκε πως το σχολείο δεν είναι ένα χώρος που τον σέβονται και αυτό προέκυψε τόσο μέσα από τις εκδηλώσεις βίας, όσο και από την πλήρη αδιαφορία προς αυτό. Η έλλειψη μιας πιο προσωπικής στέγης, στερεί την ικανότητα σε αυτά τα παιδιά να σεβαστούν, κάποια από αυτά, σε μεγαλύτερο βαθμό έναν χώρο όπου μπορεί να τους προσφέρει μορφωτική και προσωπική εξέλιξη. Τέλος το γεγονός ότι δεν είχαν την αποκλειστικότητα ενός γονέα, τα οδηγεί στο να θέλουν να είναι το επίκεντρο πολλές φορές του σχολείου.

2^η Ενότητα: Ποια είναι η μαθησιακή επίδοση των παιδιών του ορφανοτροφείου

Όλα τα παιδιά του ορφανοτροφείου παρουσίασαν αρκετά χαμηλή μαθησιακή επίδοση. Παρά το γεγονός ότι δέχονται βοήθεια από εθελοντές εκπαιδευτικούς όταν επιστρέφουν στο ορφανοτροφείο, οι επιδόσεις τους εξακολουθούν βρίσκονται στο ίδιο επίπεδο, χωρίς να παρατηρείται καμία διάθεση για αλλαγή αυτής της κατάστασης. Όπως αναφέρθηκε και στη συνέντευξη με τον Διευθυντή του σχολείου, όχι μόνο αυτά τα παιδιά του ορφανοτροφείου όπου βασίστηκε η παρούσα έρευνα, αλλά και παλαιότερα, παρουσίαζαν πάντα ένα πολύ χαμηλό μαθησιακό επίπεδο εκτός από ένα μικρό ποσοστό μαθητών και ποτέ κανένα από αυτά τα παιδιά δεν κατάφερε να εισαχθεί σε κάποιο πανεπιστήμιο.

Το περιβάλλον λοιπόν διαβίωσης, όπως είναι το ορφανοτροφείο, η έλλειψη γονικής αγάπης και αφοσίωσης και επακόλουθα η έλλειψη προτύπου, συμβάλλουν στο χαμηλό μορφωτικό επίπεδο των παιδιών αυτών και στην αδιαφορία τους προς το σύστημα της εκπαίδευσης και της προσωπικής τους εξέλιξης. Χωρίς να υπάρχει η αποκλειστικότητα ενός ατόμου που προσφέρει αγάπη στο κάθε ένα από αυτά τα παιδιά, δεν μπορούν δεδομένου της ηλικίας και της προσωπικότητάς τους να βάλουν όρια στον εαυτό τους και να προσπαθήσουν για την προσωπική τους βελτίωση.

3^η Ενότητα: Ποια είναι η σχέση των παιδιών του ορφανοτροφείου με τους συμμαθητές τους

Αυτό που αναφέρθηκε μέσω των συνεντεύξεων και αυτό που παρατηρήθηκε όσον αφορά την κοινωνική συμπεριφορά των παιδιών του ορφανοτροφείου και τις σχέσεις τους με τους συμμαθητές τους, ήταν δύο βασικά πράγματα, η αδιαφορία και η βία.

Σαφώς όλα τα παιδιά είχαν διαμορφώσει τις παρέες τους και είχαν καλές σχέσεις μαζί τους, όμως από κάποια παιδιά δεν ήταν φανερή η επιθυμία για προσπάθεια μιας νέας φιλίας ή κοινωνικοποίησης. Κάποια από αυτά τα παιδιά όπως αναφέρθηκε επέλεγαν ακόμα και να κάθονται μόνα τους στην τάξη, παρόλο που θα μπορούσαν να μην το κάνουν.

Μεγάλο μέρος των παιδιών παρουσίαζαν φαινόμενα βίας λεκτικής και σωματικής όπως αναφέρθηκε και αυτό προέρχεται κυρίως από τα αγόρια του ιδρύματος. Μέσα από τις δικές τους συνεντεύξεις και μέσα από όσο δήλωσαν οι εκπαιδευτικοί, τα συγκεκριμένα παιδιά επιδίωκαν να ήταν οι αρχηγοί στις παρέες τους και σύμφωνα με τις δικές τους προτιμήσεις να κινούνται και τα υπόλοιπα μέλη που συναναστρέφονται. Είναι φανερές λοιπόν οι ηγετικές τάσεις και ο συνεχής αγώνας από μερικά παιδιά να ξεχωρίζουν με αυτή τους τη συμπεριφορά στα πλαίσια του σχολείου τους.

Δύο μάλιστα παιδιά, μέσα από τη βία που ασκούσαν στους συμμαθητές τους, φανέρωναν τη μεγάλη τους ευαισθησία προς την κατάσταση την οποία βιώνουν, τη διαμονή τους δηλαδή στο ορφανοτροφείο.

Παρά την έντονη τους κοινωνικοποίηση όπου φανερώθηκε από όλα τα παιδιά, υπάρχουν και οι εκδηλώσεις βίας. Καίριο ρόλο σε αυτό έχει ξανά η έλλειψη γονικής φιγούρας και φροντίδας, καθώς το ορφανοτροφείο δεν είναι σε θέση να προσφέρει αυτή την αποκλειστικότητα που απαιτεί κάθε παιδί και τις αρχές για σωστή συμπεριφορά, με βάση τον χαρακτήρα του κάθε παιδιού ξεχωριστά.

2.Σύγκριση των ευρημάτων της έρευνας με αυτών του θεωρητικού πλαισίου

Στην παρούσα έρευνα μελετήθηκε η στάση και οι αντιλήψεις των παιδιών που διαμένουν στο ορφανοτροφείο του Βόλου προς την εκπαίδευση και κατ' επέκταση, τις σχέσεις τους με τους συμμαθητές τους. τα συγκεκριμένο θέμα βασίστηκε πάνω σε διάφορες μελέτες που αφορούν συμπεριφορές που εμφανίζουν παιδιά και ενήλικες που βιώνουν την ίδια κατάσταση, δηλαδή τη διαμονή σε κάποιο ίδρυμα. Εκτός από τις συμπεριφορές αναφέρθηκαν και διάφορες επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει μια τέτοια εμπειρία κατά τη διάρκεια της ζωής τους. Απόλυτα συνδεδεμένο με τα παραπάνω είναι η έλλειψη γονικής και κυρίως μητρικής φροντίδας, τα πρώτα έτη της ζωής αυτών των ανθρώπων.

Σε πρώτο στάδιο θα πραγματοποιηθεί σύγκριση που αφορά το γνωστικό επίπεδο των παιδιών και κατά πόσο η διαμονή τους στο ίδρυμα τα επηρεάζει. Αυτό που συμπεράθηκε μελετώντας τα παιδιά του ορφανοτροφείου Βόλου είναι πως υπάρχει αρκετά έως πολύ χαμηλό γνωστικό επίπεδο και αυτό επιβεβαιώθηκε και από άλλους συνεντευξιαζόμενους όπως από τον Διευθυντή του σχολείου αναφέροντας ότι παρακολουθώντας τα μεγαλύτερα παιδιά του ιδρύματος στη Δευτεροβάθμια εκπαίδευση, συνεχίζουν να έχουν την ίδια πορεία σε όλη τους τη σχολική πορεία. Οπότε υπάρχει μια κοινή εικόνα αυτών των παιδιών όσον αφορά το μορφωτικό τους επίπεδο αποδεικνύοντας πως δεν πρόκειται απλά για κάποιες εξαιρέσεις παιδιών που δεν έχουν καλή σχέση με το σχολείο, αλλά ολομέλεια τους κινείται στην ίδια κοινή γραμμή.

Διάφοροι ερευνητές όπως ο Rutter (1981), ο Goldfarb (1945a, 1955), οι Tizard και Joseph (1970) κ.α., μέσα από μελέτες που πραγματοποίησαν, επιβεβαίωσαν

ότι η διαμονή σε οποιοδήποτε ίδρυμα επηρεάζει τη γνωστική ανάπτυξη των παιδιών με διάφορους τρόπους. Για παράδειγμα είτε καθυστερεί η ομιλία αυτών των παιδιών, ή υπάρχει μια καθυστερημένη γνωστική ανάπτυξη ή ακόμα έχει σημειωθεί και χαμηλή νοημοσύνη αυτών των παιδιών. Όλες οι παραπάνω επιπτώσεις συνήθως είναι αναστρέψιμες, χωρίς αυτό βέβαια να είναι σίγουρο.

Συγκρίνοντας λοιπόν το μορφωτικό επίπεδο των παιδιών αυτής της μελέτης, με τα ευρήματα μεγάλων μελετητών, είναι φανερό πως το ίδρυμα επηρεάζει τη γνωστική ανάπτυξη και έπειτα επίπεδο των παιδιών που διαμένουν σε αυτό. Η κατάσταση αυτή οφείλεται σε μεγάλο βαθμό, στην έλλειψη φροντίδας και προσοχής από κάποιο γονέα. Η ψυχολογία δηλαδή του μικρού παιδιού που βιώνει αυτόν τον αποχωρισμό- στέρηση, επηρεάζει τη γνωστική του ανάπτυξη.

Έπειτα, αντίστοιχα ευρήματα έχουν διεξαχθεί από έρευνες και για τις διάφορες συμπεριφορές των παιδιών ενός ιδρύματος. Όπως ανέφεραν τα ίδια τα παιδιά μέσα από τις συνεντεύξεις τους, αλλά και οι εκπαιδευτικοί, κάποια από τα παιδιά του ορφανοτροφείου Βόλου παρουσιάζουν επιθετικές συμπεριφορές απέναντι στους συμμαθητές τους. Πιο συγκεκριμένα όλα τα αγόρια παρουσίασαν ηγετικές στάσεις. Επιπλέον, τα μεγαλύτερα παιδιά, φάνηκε πως συμμετέχουν σε “κλίκα” εντός του σχολείου, στην οποία εισέρχονται άτομα με τον ίδιο χαρακτήρα και με βασικό κριτήριο, το κατά πόσο είναι διατεθειμένοι όλοι να συμμετέχουν ακόμα και σε ανεπιθύμητες συμπεριφορές, όπως βία και φυσικά να μην προδώσει κανείς κανέναν για αυτές τις πράξεις. Σε έρευνα του ZeanaH (2009), αναφέρεται πως τα παιδιά που είναι μεγαλωμένα σε ιδρύματα, παρουσιάζουν μεγαλύτερη ευαισθησία σε ζητήματα που αφορούν την κοινωνική τους συμπεριφορά και επακόλουθα τον ίδιο τους τον εαυτό. Πάνω σε αυτή την ευαισθησία στηρίζονται και οι επιθετικές συμπεριφορές αυτών των παιδιών, τα οποία εκδηλώνοντας βία και επιθυμώντας να κατέχουν ρόλο αρχηγού μέσα σε ένα σύνολο ατόμων, επιδιώκουν να προσελκύσουν την προσοχή των υπολοίπων. Αυτό είναι πολύ σημαντικό, αν αναλογιστεί κανείς τη στέρηση γονικού προτύπου και αγάπης που έχουν βιώσει αυτά τα παιδιά. Κανείς θα έλεγε ότι προσπαθούν να κερδίσουν την προσοχή και το ενδιαφέρον που στερήθηκαν.

Τέλος η Βορριά (2014), αναφέρει πως αυτή η ευαισθησία προς τον ίδιο τους τον εαυτό, που μπορεί να δημιουργηθεί στα άτομα που διαμένουν σε ίδρυμα, πολλές φορές έχει ως αποτέλεσμα την εσωστρέφεια τους. Στην παρούσα έρευνα καταγράφηκε τέτοιου είδους συμπεριφορά από ένα κορίτσι, το οποίο δεν παρουσίαζε κανένα ενδιαφέρον όχι μόνο προς την εκπαίδευση, αλλά και προς ότι αφορούσε την κοινωνική της συμπεριφορά. Αφενός είχε δημιουργήσει τις δικές της παρέες, αφετέρου δεν επιδίωκε την επαφή με καινούργια άτομα, ούτε καν με τους ίδιους της τους συμμαθητές, αφού από επιλογή της καθόταν μόνη της, χωρίς αυτό να σημαίνει πως δεν είχε πολύ καλή επικοινωνία και σχέση μαζί τους.

3. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΕΡΕΥΝΑΣ

Για τη διεξαγωγή της συγκεκριμένης έρευνας, η οποία διαπραγματεύεται τις αντιλήψεις και τη στάση των παιδιών του ορφανοτροφείου απέναντι στην εκπαίδευση, ήταν απαραίτητη η συλλογή πληροφοριών από παιδιά που διαμένουν σε ορφανοτροφείο. Σχετικά με αυτό υπήρξαν μερικές δυσκολίες, καθώς ένα ίδρυμα που φιλοξενεί παιδιά δεν είναι πάντα εύκολη η πρόσβαση σε αυτό, διότι κάποιος εκεί έρχεται σε επαφή με παιδιά που το καθένα κουβαλάει τη δική του ιστορία και συνεπώς ψυχολογία.

Στο ορφανοτροφείο του Βόλου, κατοικεί ένας ικανοποιητικός αριθμός παιδιών, όπου σαφώς θα μπορούσαν να εμπλουτίσουν όλα τη συγκεκριμένη μελέτη. Παρόλα αυτά υπήρχε ένας περιορισμός σε αυτή τη μελέτη όσο αφορά το δείγμα των συμμετεχόντων. Συγκεκριμένα τα παιδιά που χρειαζόνταν, έπρεπε να πληρούν κάποια κριτήρια, όπως ηλικία και το να είναι τυπικής εκπαίδευσης. Λόγω αυτών των κριτηρίων μπόρεσαν να λάβουν μέρος στην έρευνα μόνο έξι παιδιά. Πρόκειται για έναν μικρό αριθμό και συνεπώς τα αποτελέσματα αυτής της έρευνας που βασίστηκαν σε αυτά τα έξι παιδιά, δεν μπορούν να γενικευτούν και να ισχύουν για όσα άτομα βρίσκονται στην ίδια θέση.

Ένας δεύτερος περιορισμός ήταν ότι οι συνεντεύξεις με τα παιδιά πραγματοποιήθηκαν εντός του ορφανοτροφείου. Αυτό αφενός μπορεί να λειτούργησε και θετικά καθώς βρισκόντουσαν σε έναν οικείο χώρο για αυτά,

αφετέρου στο χώρο που πραγματοποιούνταν οι συνεντεύξεις τύχαινε να περνάνε και άλλα παιδιά και αυτό να αγχώνει τους συνεντευξιζόμενους. Αυτή η κατάσταση σε συνδυασμό με το νεαρό της ηλικίας των περισσότερων παιδιών, οδήγησε στο να απαντάνε μονολεκτικά πολλά από αυτά. Συνεπώς δε συγκεντρώθηκαν από όλα αρκετές πληροφορίες για τη ζωή τους εντός και εκτός σχολείου.

Τέλος παρατηρήθηκε από έναν αριθμό παιδιών, πως υπήρχε καχυποψία προς την ερευνήτρια και αυτός ήταν ακόμη ένας παράγοντας που δύσκολα μοιράζονταν γεγονότα της ζωής τους κατά τη διάρκεια της συνέντευξης. Έγινε μάλιστα αντιληπτό πως μερικά από τα παιδιά περίμεναν να τους ασκηθεί κριτική για τις πράξεις τους, γι' αυτό και δεν έλεγαν πάντα αυτό που σκεφτόταν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Bowlby, J. (n.d). *Bowlby's Attachment Theory*. Ανακτήθηκε 2017 από MacLeod, S. <https://www.simplypsychology.org/bowlby.html>

Conway, E, S. (1957). *The institutional care of children: A case history*. Unpublished doctoral dissertation, London.

Emde, R., Polak, P. & Spitz, R. (1965). ANACLITIC DEPRESSION IN AN INFANT RAISED IN AN INSTITUTION. *Child & Adolescent Psychiatric, Vol 4*, 545-553

Gates, D. (1994, December 12). History of the orphanage. *Newsweek*, 33-33.

Horst, F. & Veer, R. (2008). Loneliness in Infancy: Harry Harlow, John Bowlby and Issues of Separation. *Integrative Psychological & Behavioral Science, Vol 42*, 325-335.

Θεοδοσίου, Σ. (2018). *Η χρήση λαϊκών παραμυθιών με στόχο την καλλιέργεια της συνεργασίας: μια έρευνα δράσης σε παιδιά μέλη της «Κιβωτού του Κόσμου»*. (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή εργασία). Σχολή Καλών Τεχνών Πανεπιστήμιο, Πελοπόννησος.

Ίσαρη, Φ & Πουρκός, Μ (2015). *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας: Εφαρμογές στη ψυχολογία και την εκπαίδευση*. Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα.

Jacoby, M. (1999). The “observed” infant in psychoanalytic perspective. In R. Weathers (Eds.), *Jungian psychotherapy & contemporary infant research: Basic patterns of emotional exchange* (pp. 24-38). London: Routledge.

Κωνσταντινίδου, Μ. (2018). *Η ‘ρουτίνα’ στην πτέρυγα του Βρεφοκομείου ‘Αγ. Στυλιανός’ : Μελέτη της καθημερινής ζωής των βρεφών και των φροντιστών τους και η σημασία της για την σωστή ψυχοκοινωνική ανάπτυξη των βρεφών* (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, Θεσσαλονίκη.

Μουσούρου, Λ (1999). Κρίση της οικογένειας και κρίση αξιών. Στο Λ. Μουσούρου (Επιμ.). *Επιθεώρηση κοινωνικών ερευνών* (σ.σ 6-19). Αθήνα: Έκδοση Εθνικού Κέντρου Κοινωνικών Ερευνών.

Μουστάνη, Ν. (2015). *Η συγκρότηση των φιλανθρωπικών θεσμών στο Βόλο: Η πρόνοια για τα έκθετα και τα ορφανά παιδιά της πόλης, 1882-1940* (Αδημοσίευτη Μεταδιδακτορική Εργασία). Σχολή Ανθρωπιστικών Επιστημών, Θεσσαλία.

Maclean, K. (2003). The impact of institutionalization on child development. *Development and Psychopathology, 4*, pp 853-884. DOI: 10.1017/S0954579403000415

Mackenzie, R. (1999). *Rethinking Orphanages for the 21st Century*. London: SAGE publications.

Rutter, M. (1979). Maternal Deprivation, 1972-1978: New Findings, New Concepts, New Approaches. *Child Development, Vol 50 (No 2)*, 283-305.

Spitz, R. (n.d). An Inquiry into the Genesis of Psychiatric Conditions in Early Childhood: *Hospitalism*. (σ.σ 53-74). Ανακτήθηκε 13 Φεβρουαρίου, 2017 από <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/00797308.1945.11823126>

Talcott, P. (1951). *The social system*. England: Routledge.

Vorria, P., Ntouma, M & Rutter, M. (2014). *The behaviour of adopted adolescents who spent their infancy in residential group care: the Greek Metera study*. Adoption & Fostering. Ανακτήθηκε 20 Ιανουαρίου, 2016, από <https://www.researchgate.net/publication/285197328> The behavior of adopted adolescents who spent their infancy in residential group care The Greek Metera study

Χριστοφορίδου, Φ. (2012). *Η εμπειρία των ανδρών και των γυναικών που μεγάλωσαν σε ιδρύματα παιδικής προστασίας* (Αδημοσίευτη Μεταπτυχιακή Εργασία). Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο, Θεσσαλονίκη.

Willig, C. (2001). *Introducing qualitative research in psychology: Adventures in theory and method*. Buckingham: Open University Press.

Willig, C. (2013). *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στην ψυχολογία: Εισαγωγή*. Αθήνα: Εκδόσεις Gutenberg.

ΙΣΤΟΣΕΛΙΔΕΣ

http://thebrain.mcgill.ca/flash/capsules/histoire_bleu06.html

<https://www.scribd.com/document/381558204/Goldfarb-1945>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΜΕ ΤΟΝ ΙΕΡΕΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΑ

Βασικός συνοδοιπόρος στην πορεία του ορφανοτροφείου Βόλου, από το 1896 μέχρι σήμερα, είναι η εκκλησία του Αγίου Παντελεήμονα. Από τότε που χτίστηκε το πτωχοκομείο του Βόλου (1896), μέχρι και σήμερα 125 χρόνια αργότερα, εξακολουθεί και αποτελεί θεμέλιο και στήριγμα για το ίδρυμα.

Σήμερα το προαύλιο της εκκλησίας συνδέεται με την πίσω αυλή του ορφανοτροφείου και δεδομένου τη σχέση αλληλοβοήθειας και αλληλεπίδρασης που υπάρχει μεταξύ των δύο θεσμών, πραγματοποιήθηκε συνέντευξη με τον επί 20 χρόνια ιερέα του Αγίου Παντελεήμονα.

Σκοπός της συνέντευξης ήταν να ληφθούν πληροφορίες για τη σχέση ορφανοτροφείου - εκκλησίας και κατά πόσο αυτή βοηθάει τα παιδιά. Αυτό που επισημαίνει ο ίδιος ο ιερέας σε πρώτο στάδιο είναι, το πόσο πολύ η κοινωνία γενικότερα και αυτή της εκκλησίας ειδικότερα, στάθηκε δίπλα στο ίδρυμα και στα παιδιά του από τις αρχές λειτουργίας του.

I: *Τα πρώτα χρόνια εκείνα, του 19^{ου} αιώνα από τα τέλη, που ξεκίνησε η προσπάθεια εδώ υπάρχει πάντα ιερέας μόνιμος στο ναό του ορφανοτροφείου, ακόμα και όταν κάποιες φορές στις δεκαετίες του 50 και του 60 δεν υπήρχε ιερέας μόνιμος, εδώ ερχόταν ιερείς από άλλες ενορίες και εξυπηρετούσαν εδώ. Μαρτυρείται επίσης στην απαρχή της προσπάθειας, ο Μητροπολίτης τότε Γρηγόριος Φουρτουσιάδης, Μητροπολίτης Δημητριάδος εδώ, δώρισε το σπίτι του στην προσπάθεια τότε των φιλόνητων αυτών ανθρώπων που ξεκίνησαν την προσπάθεια αυτή. Τις δεκαετίες του '50 και του '60 γινόταν, όταν είχαμε εδώ το πανηγύρι του Αγίου Παντελεήμονα σε όλη την πόλη διενεργείται ο έρανος για το ορφανοτροφείο, σημειωτέον μιλάμε για μια εποχή τότε που το ορφανοτροφείο είχε τουλάχιστον 100- 150 παιδιά υπό την προστασία του. Επίσης μια άλλη προσπάθεια, μια έμμεση βοήθεια προς το ορφανοτροφείο, είναι και τα μνημόσυνα που γίνονται εκεί και οι άνθρωποι ότι αφήνουν το αφήνουν στην προσπάθεια του ορφανοτροφείου.*

Γίνεται αντιληπτό ότι υπήρξε ιδιαίτερη μέριμνα από την ίδια την κοινωνία του Βόλου και τους ιερείς της για την υποστήριξη αυτών των παιδιών που κατοικούσαν στο ίδρυμα. Όσον αφορά όμως τη στήριξη της εκκλησίας προς τα παιδιά τα τελευταία χρόνια, αυτή έχει διαφορετικούς στόχους. Δε δίνεται τόσο

μεγάλη βάση στην οικονομική στήριξη του ιδρύματος από πλευρά της εκκλησίας, αλλά πνευματική προκειμένου τα παιδιά όταν φύγουν από το ίδρυμα να καταφέρουν να σταθούν στα πόδια τους, όπως αναφέρει και ο ίδιος ο ιερέας.

I: Από τα πρώτα χρόνια που είμαστε εδώ προσπαθήσαμε να είμαστε ουσιαστικά κοντά στα παιδιά, μακριά από τα φώτα τέλος πάντων της δημοσιότητας, αλλά με διακριτικό και εμφανή τρόπο, προσπαθούμε έτσι να ακούμε τα παιδιά, τους προβληματισμούς τους, τις δυσκολίες τους, να τους δείξουμε έτσι κάτι άλλο από αυτό που σκέφτονται, να τους ανοίξουμε δρόμους στη ζωή τους. Δρόμους όχι επαγγελματικούς, αλλά δρόμους στάσεων ζωής όπου τα παιδιά να μπορούν να σταθούν όρθιοι στα προβλήματα που θα συναντήσουν στη ζωή και θα είναι πολλά. Γιατί σημειωτέων αυτά τα παιδιά θα φύγουν κάποια στιγμή από δω και δε θα υπάρχει ένα οικογενειακό περιβάλλον που θα τα δεχτεί, αλλά θα είναι αναγκασμένα με τις δικές τους δυνάμεις και ότι από εκεί οι άνθρωποι θα μπορέσουν να κάνουν για να σταθούν στη ζωή τους και να προχωρήσουν.

Μάλιστα, σύμφωνα ξανά με τον ίδιο, αυτή τους η προσπάθεια έχει αποφέρει καρπούς στην περίπτωση κάποιων παιδιών.

I: Κάποια παιδιά όντως, τα βλέπουμε και τα χαιρόμαστε. Έχουν βγει από δω, έχουνε φύγει, έχουνε σταθεί στη ζωή μόνα τους, παλεύουν, δουλεύουν, εργάζονται με τίμιο τρόπο. Έχουνε, επιδεικνύουν ήθος εκεί που βρίσκονται και εργάζονται και γενικά συναναστρέφονται.

Στη συνέχεια της συνέντευξης συζητήθηκε η συμβολή της εκκλησίας του Αγίου Παντελεήμονα προς τα παιδιά του ιδρύματος όσον αφορά εξωσχολικές δραστηριότητες. Εκεί που συμβάλλει λοιπόν ο συγκεκριμένος ναός έχοντας απήχηση από τα ίδια τα παιδιά του ιδρύματος, είναι στο να στέλνονται την καλοκαιρινή περίοδο σε εκκλησιαστικές κατασκηνώσεις. Αυτό συμβαίνει επί 18 χρόνια και αφορά και τα δύο φύλα.

Τέλος έγινε λόγος για την επαφή των ίδιων των παιδιών του ορφανοτροφείου με την εκκλησία. Σύμφωνα με τα λεγόμενα του ιερέα, δεν υπάρχει πολύ συχνή συμμετοχή των παιδιών στις λειτουργίες του ναού, παρόλα αυτά όμως μεταξύ τους υπάρχει μία πολύ καλή επικοινωνία.

I: Δεν έρχονται και κάθε Κυριακή στην εκκλησία τα παιδιά έτσι. Αλλά γενικά υπάρχει μια θετική στάση απέναντι στην εκκλησία ας πούμε. Όταν πάω, όλα τα παιδιά με χαιρετάνε, έτσι θα μιλήσουμε με όλους. Υπάρχει έτσι μια επικοινωνία και μια αμοιβαία έτσι αγάπη.

Όπως αναφέρεται και στην έρευνα της Μουστάνη (2015), σε αντίθεση με τη σημερινή συχνότητα επίσκεψης στην εκκλησία από τα παιδιά του ορφανοτροφείου, στις αρχές λειτουργίας του ιδρύματος, τα τότε παιδιά που διέμεναν σε αυτό, είχαν στενή σχέση με το ναό. Συγκεκριμένα το σύνολο των παιδιών εκκλησιάζονταν κάθε Κυριακή και επιπλέον συμμετείχαν στις προσευχές που πραγματοποιούνταν κάθε πρωί και απόγευμα. Κατά τη διάρκεια θρησκευτικών εορτών, τηρούσαν αυστηρά τη νηστεία και τρεφόντουσαν κυρίως με όσπρια. Υπήρχε λοιπόν μία πειθαρχία που αφορούσε τις διάφορες εκκλησιαστικές λειτουργίες και η σχέση των παιδιών με την εκκλησία ήταν πολύ πιο έντονη από ότι τώρα (Μουστάνη, Ν. 2015).

ΜΑΡΤΥΡΙΑ ΕΝΟΣ ΠΑΛΙΟΥ ΤΡΟΦΙΜΟΥ

Ήταν ιδιαίτερη η τιμή και η χαρά που πραγματοποιήθηκε συνέντευξη με ένα παλιό τρόφιμο του ιδρύματος, ο οποίος κατοικούσε εκεί στα χρόνια της κατοχής. Η συνάντηση μαζί του πραγματοποιήθηκε στο χώρο του ιδρύματος στα πλαίσια μιας δράσης η οποία ξεκίνησε από το δημοτικό σχολείου που φοιτούν εδώ και πολλά έτη τα παιδιά του ιδρύματος, με σκοπό την προώθηση των αιτημάτων του Ορφανοτροφείου Βόλου.

Πρόκειται για μια εξομολόγηση ενός άνδρα 81^{ος} ετών, ο οποίος έζησε στο ίδρυμα για 7 χρόνια, από το 1943 μέχρι το 1950. Ο ίδιος μπήκε στο ίδρυμα σε ηλικία 7 ετών, καθώς οι γονείς του σκοτώθηκαν κατά τη διάρκεια του πολέμου. Συγκλονιστικό αποτελεί το γεγονός ότι κατά τη διάρκεια της αφήγησης των βιωμάτων του σε σχέση με το ίδρυμα, το αποκαλεί «κολέγιο». Τόνιζε συνεχώς την πολύτιμη συμβολή όλων των ανθρώπων που εργάζονταν εκείνα τα χρόνια εντός του ιδρύματος και ιδιαίτερα των δασκάλων. Δίνει ιδιαίτερη σημασία επίσης στις αξίες που έμαθε από όλο το προσωπικό εκείνα τα δύσκολα χρόνια,

υποστηρίζοντας πως τον βοήθησαν να βρει μια δουλεία και να δημιουργήσει τη δική του οικογένεια.

Αναφέρει τον εαυτό του τυχερό που έμεινε μέσα σε αυτό το «κολέγιο» σε σχέση με τα υπόλοιπα παιδιά της κατοχής, διότι αυτοί μπορεί να μην είχαν οικογένεια, είχαν όμως εξασφαλισμένη τροφή και ιατρική περίθαλψη. Σπουδαίο ρόλο στο τελευταίο κατείχε και η συμφορά ενός από τους προέδρους του ιδρύματος του Φίλιππου Φιλιππάκη, ο οποίος ήταν και ιατρός.

Όσον αφορά την κοινωνική ζωή των παιδιών, υπήρχαν ιδιαίτερα καλές σχέσεις μεταξύ των τροφίμων, χωρίς αυτό να σημαίνει πως ήταν αποκομμένοι από τα υπόλοιπα παιδιά της γειτονιάς τους. Απλά εξαιτίας της καθημερινής επαφής που είχαν μέσα στο ίδρυμα, είχαν αναπτύξει δυνατές φιλίες.

Η τότε απασχόλησή τους ήταν η χορωδία που άνηκε στο Ναό του Αγίου Παντελεήμονα. Ο τρόφιμος κατά τη διάρκεια της συζήτησης, αναφέρθηκε πολλές φορές στη μεγάλη βοήθεια που πρόσφερε ο ναός στα παιδιά εκείνη την εποχή και επιβεβαιώνει όλα αυτά που παρατέθηκαν προηγουμένως σχετικά με τη σχέση που είχαν τα παιδιά του ορφανοτροφείου τα παλιότερα χρόνια με την εκκλησία του Αγίου Παντελεήμονα.

Σχετικά με την απασχόληση των παιδιών, υπήρξε ιδιαίτερη μέριμνα από την πλευρά του ορφανοτροφείου και για αυτό το θέμα. Τα αγόρια καταπιάνονταν με τη γεωργία και τα κορίτσια με τον αργαλειό. Σκοπός αυτής της απασχόλησης ήταν τα παιδιά, βγαίνοντας από το ορφανοτροφείο να έχουν τις γνώσεις να δουλέψουν κάπου ώστε να εξασφαλίσουν τα προς το ζην.

Αυτή η άριστη λειτουργία, σύμφωνα με τα λεγόμενα του τροφίμου, για τα δεδομένα εκείνης της εποχής οφείλονται σε μεγάλο βαθμό την πειθαρχία που επικρατούσε εντός του ιδρύματος. Βασική αρχή ήταν ο σεβασμός προς το χώρο που φιλοξενούνταν τα παιδιά και προς το προσωπικό αυτού. Η έρευνα της Μουστάνη (2015), αναφέρει συγκεκριμένα πως *«Η απουσία θορύβων κατά την ώρα του φαγητού, της προετοιμασίας του ύπνου και του εγερτηρίου, είχε αναχθεί σε βασικό στοιχείο πειθαρχίας»* (Μουστάνη, Ν. 2015).

(**Εικ.4** Φωτογραφία παλαιῶν τροφίμων κατὰ τὴ δεκαετία τοῦ 40)

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΕΙΣ

Μαθητής 1, Ηλικία: 13/5 , Τάξη: Α Γυμνασίου

E: Πόσο χρονών είσαι;

M1: Δεκατρία μισό.

E: Σε ποια τάξη του γυμνασίου πηγαίνεις;

M1: Στην πρώτη.

E: Θα ήθελα να μου πεις τι σου έρχεται στο μυαλό όταν ακούς τη λέξη σχολείο.

M1: Δε μου έρχεται κάτι.

E: Σου έρχεται κάτι θετικό, κάτι αρνητικό στο μυαλό σου;

M1: Θετικό. Εντάξει μάθημα, πολλά παιδιά, συνεργασία.

E: Εσένα σου αρέσει αυτό;

M1: Εντάξει ναι μου αρέσει.

E: Ωραία. Λοιπόν το πρωί όταν ξυπνάς για να πας σχολείο τι νιώθεις; Νιώθεις ευχάριστα; Νιώθεις δυσάρεστα;

M1: Μερικές φορές δε νιώθω και τόσο ωραία

E: Επειδή δεν έχεις όρεξη;

M1: Επειδή δεν έχω όρεξη.

E: Υπάρχει κάτι που σε δυσαρεστεί;

M1: Και μπορεί να υπάρχει κάποιο πράγμα στο σχολείο που να με..

E: Δηλαδή; Μπορεί να έχεις μαλώσεις με κάποιον;

M1: Ναι και να μη θέλω να μιλήσω με αυτό το παιδί.

E: Μαλώνεις έτσι χωρίς λόγο;

M1: Για κάποιο λόγο δε θα μαλώνουμε;

E: Εννοώ μαλώνεις όπως όλα τα παιδιά ή έχει γίνει κάτι άλλο πιο σοβαρό που να σε στενοχωρήσει;

M1: Όχι.

E: Ξεκινάει το μάθημα, εκεί πέρα τι σκέφτεσαι; Λες εντάξει ξεκινάει το σχολείο;

M1: Χαλαρά ναι.

E: Ωραία.

M1: Θα απαντήσω. Ότι ξέρω θα το πω.

E: Συμμετέχεις στο μάθημα;

M1: Ναι

E: Λοιπόν, η άποψη σου για το σχολείο ποια είναι;

M1: Η άποψή μου; Για ποιο λόγο μας χρειάζεται;

E: Ναι. Γιατί πιστεύεις ότι πηγαίνουμε σχολείο;

M1: Για να μάθουμε, να γράφουμε, να κάνουμε τόσα πράγματα.

E: Αυτό στη ζωή σου θα σε βοηθήσει πιστεύεις;

M1: Ναι, θα με βοηθήσει ναι.

E: Τα μαθήματα που έχεις στο σχολείο τώρα που πηγαίνεις και Γυμνάσιο, πως τα θεωρείς; Είναι εύκολα, δύσκολα;

M1: Εντάξει, λίγο δύσκολα είναι, αλλά τα καταφέρνω.

E: Έχεις κάποια βοήθεια εδώ πέρα;

M1: Ναι έχω, έρχονται και με βοηθάνε.

E: Στο σχολείο; Οι συμμαθητές;

M1: Όχι εδώ πέρα. Και στο σχολείο μερικές φορές τα κάνουμε και με τους φίλους μου.

E: Μου είπες πως συμμετέχεις στο μάθημα έτσι; Νιώθεις ευχάριστα όταν συμμετέχεις;

M1: Ναι, νιώθω ωραία το να απαντάω σωστά. Αλλά και λάθος να κάνω εντάξει.

E: Θέλω να μου πεις κάτι που σου αρέσει στους καθηγητές σου ή σε έναν καθηγητή σου ας πούμε και μετά να μου πεις κάτι που δε σου αρέσει.

M1: Μου αρέσει σε μια καθηγήτρια η οποία είναι ευγενική μαζί μου, με συμπαθεί, ξέρει την αδερφή μου και μιλάει για μένα πολύ ωραία και με συμπαθεί.

E: Μάλιστα.

M1: Αυτό μου αρέσει σε μια καθηγήτρια

E: Μπορεί να υπάρχουν δηλαδή κάποιοι που δε μιλάνε ωραία για σένα;

M1: ναι μερικοί επειδή μερικές φορές μπορεί να κάνω και φασαρία, λογικό να κάνω, άμα κάνω άλλοι δε λένε ωραία πράγματα για μένα και αυτό δε μου αρέσει εμένα σε κάποιον καθηγητή.

E: Μόνο επειδή κάνεις φασαρία;

M1: Ναι, μπορεί να πουν και κάποια άλλα πράγματα δε ξέρω όμως τι.

E: Αυτά τα λένε για όλα τα παιδιά; Δε σε ξεχωρίζουνε από αυτά τα παιδιά;

M1: Μερικές φορές.

E: Δε θα πούνε ποτέ δηλαδή ο Γιώργος ας πούμε που μπορεί να είναι από το ορφανοτροφείο ή οτιδήποτε να πουν κάτι κακό;

M1: Δε ξέρω, όχι.

E: Δε σου έχουν δείξει ποτέ κάτι τέτοιο;

M1: Όχι

E: Λοιπόν υπάρχει σίγουρα κάποια μέρα που έχεις πάει σχολείο και δεν έχεις διαβάσει έτσι;

M1: Ναι.

E: Τότε τι ακούς; Πως νιώθεις όταν σου λένε αρνητικά σχόλια;

M1: Δε με ενοχλεί, τους λέω εντάξει συγγνώμη θα τα κάνω ή εκείνη την ώρα πριν μπει η κυρία, θα προσπαθήσω να τα κάνω.

E: Εδώ όταν γυρνάς στο ορφανοτροφείο υπάρχει κάποιος που σε βοηθάει;

M1: Ναι έρχονται φοιτητές και μας διαβάζουνε.

E: Και; Πως τα βλέπεις;

M1: Εντάξει μια χαρά. Εντάξει, δυσκολεύομαι λίγο αλλά τα καταφέρνω.

E: Σου αρέσουν τα μαθήματα;

M1: Όχι και τόσο πολύ αλλά ναι, μου αρέσουνε.

E: Σε ποιο έχεις κλίση περισσότερο;

M1: Πιο πολύ Οδύσσεια μου αρέσει και λίγο τα μαθηματικά.

E: Πριν που μου είπες ότι σε βοηθάνε και λίγο οι συμμαθητές σου, είναι φίλοι σου;

M1: Ναι ένας είναι φίλος μου και είναι μερικά παιδιά που με συμπαθούν τόσο πολύ με κάτι αγόρια αλλά όχι κορίτσια, τα κορίτσια δεν τα συμπαθούμε.

E: Έκανες εύκολα φίλους;

M1: Ναι, γιατί με ήξεραν κιόλας, εκεί πέρα όλοι με ξέρουν, όλο το σχολείο με ξέρει.

E: Είσαι δηλαδή ο γνωστός του σχολείου εσύ; Και στο δεκαπενταμελές και τέτοια;

M1: Όχι δεν είμαι στο δεκαπενταμελές.

E: Λοιπόν σου αρέσει να κάνεις καινούριους φίλους;

M1: Ναι.

E: Και πως νιώθεις;

M1: Ωραία.

E: Στο σχολείο συνεχώς κοινωνικοποιείσαι, γνωρίζεις και άλλα παιδιά;

M1: Τους ξέρω όλους δε χρειάζεται.

E: Σε συμπαθούν έτσι;

M1: Έτσι πιστεύω.

E: Λένε ότι είσαι καλό παιδί;

M1: Ναι.

E: Υπάρχουν στο σχολείο παιδιά από εδώ από το ορφανοτροφείο; Κάνεις παρέα με αυτά;

M1: Ναι, αλλά αυτοί μερικοί πάνε Δευτέρα Γυμνασίου.

E: Κάνετε παρέα όπως κάνεις με τους φίλους σου τους κολλητούς;

M1: Όχι γιατί αυτοί έχουν άλλες παρέες

E: Αλλά έχετε καλή σχέση έτσι;

M1: Ναι.

E: Έχει στο σχολείο υπάρξει κάποιο άσχημο περιστατικό που να σε στεναχώρησε αρκετά με τα παιδιά;

M1: Πολλές φορές και σήμερα λίγο μάλωσα με ένα παιδί, εγώ, ένα παιδί από εδώ με ένα άλλο και προσπάθησα και χτύπησα και γω, με χτύπησε κατά λάθος.

E: Μάλιστα

M1: Εντάξει δεν ένιωσα καλά γιατί άρχισε να με βρίζει.

E: Για ποιο λόγο;

M1: Δε ξέρω έλεγε βλακείες και μένα δε μου άρεσε αυτό.

E: Σε προσέβαλε;

M1: Ναι, πολύ.

E: Υπήρχε κάποιος συγκεκριμένος λόγος που σε πρόσβαλε;

M1: Απλά επειδή ήθελα να βοηθήσω το φίλο μου να μη τον χτυπήσει τον άλλον, άρχισε να με βρίζει εμένα.

E: Ωραία σε ευχαριστώ πολύ.

Μαθήτρια 2, Ηλικία: 12, Τάξη Α Γυμνασίου

E: Πόσο χρονών είσαι;

M2: Δώδεκα

E: Και τι τάξη πας;

M2: Πρώτη Γυμνασίου

E: Λοιπόν, όταν σου λέω τη λέξη σχολείο, τι σου έρχεται στο μυαλό; Κάτι θετικό, κάτι αρνητικό; Τι σου έρχεται;

M2: Κάτι θετικό.

E: Όπως;

M2: Βιβλία.

E: Σου αρέσουν;

M2: Ναι.

E: Και το πρωί που ξυπνάς για το σχολείο τι συναίσθημα έχεις; Πως νιώθεις;

M2: Καλά.

E: Καλά ή ας πούμε κάποιες φορές δε θέλεις να πας; Υπάρχει κάποιος λόγος που δε θέλεις να πάς;

M2: Όχι, θέλω να πάω.

E: Τι είναι οι φίλοι σου εκεί;

M2: Για να παίξω μόνο.

E: Έχεις φίλους;

M2: Ναι

E: Και όταν ξεκινάει το μάθημα πως νιώθεις; Ανυπομονείς να μάθεις πράγματα; Πως νιώθεις;

M2: Καλά.

E: Λες ωραία σήμερα θα μάθω κάτι καινούριο ή και λίγο φοβάσαι ας πούμε λίγες φορές έτσι μήπως δεν έχεις διαβάσει κάποιες φορές;

M2: Ναι και αυτό.

E: Αλλά γενικότερα;

M2: Μου αρέσει.

E: Ποια είναι η άποψη σου για το σχολείο; Γιατί πιστεύεις πηγαίνουμε στο σχολείο; Πρέπει να πηγαίνουμε;

M2: Να μάθουμε γράμματα.

E: Αυτά θα μας βοηθήσουν;

M2: Θα μας χρησιμεύσουν ναι.

E: Εσύ θέλεις να μάθεις γράμματα;

M2: Ναι

E: Στα μαθήματα του σχολείου, τώρα πας και πρώτη γυμνασίου πώς τα πας; Είναι εύκολα, δύσκολα; Τα καταφέρνεις;

M2: Εύκολα.

E: Έχεις κάποια βοήθεια από κάπου; Σε βοηθάει ας πούμε η κυρία σου, η καθηγήτριά σου ή ο καθηγητής σου;

M2: Μερικές φορές.

E: Όταν έχεις κάποια απορία σε βοηθάνε; Είναι πρόθυμοι; Εδώ πέρα στο ορφανοτροφείο υπάρχει κάποιος που σε βοηθάει;

M2: Ναι έρχονται οι δασκάλες.

E: Είναι καλές μαζί σας; Σας βοηθάνε αρκετά;

M2: Ναι.

E: Όταν συμμετέχεις στο μάθημα μέσα στην τάξη, πως νιώθεις;

M2: Δε συμμετέχω.

E: Δε συμμετέχεις συχνά;

M2: Όχι.

E: Γιατί;

M2: Σηκώνω το χέρι αλλά η κυρία λέει τους άλλους όχι εμένα.

E: Γιατί συμβαίνει αυτό;

M2: Δε ξέρω.

E: Δε σε συμπαθεί ας πούμε ή απλά μπορεί να λέει τους άλλους;

M2: Δε ξέρω.

E: Πως σου φαίνονται οι καθηγητές σου; Καλοί;

M2: Ναι.

E: Υπάρχει κάτι που σου αρέσει πολύ σε κάποιον; Κάποιον καθηγητή σου ή καθηγήτριά;

M2: Ναι γιατί ένας είναι τρελός και τον κοροϊδεύουμε μπροστά στα μάτια του.

E: Αυτό σου αρέσει δηλαδή;

M2: Ναι.

E: Δεν υπάρχει κάποιος καλός ας πούμε καθηγητής που να τον συμπαθείς είτε γιατί είναι καλός, σας μεταδίδει ωραία το μάθημα, είτε γιατί γελάτε;

M2: Μια κυρία που μας κάνει κείμενα και γλώσσα.

E: Είναι καλή;

M2: Ναι.

E: Μήπως υπάρχει κάποιος καθηγητής ή καθηγήτρια που δε σου αρέσει καθόλου για κάποιο λόγο; Είτε μπορεί να μη σου φέρεται καλά, είτε μπορεί να μην είναι καλός σε αυτό που κάνει, είτε κάτι άλλο;

M2: Η κυρία των μαθηματικών.

E: Γιατί;

M2: Γιατί κάνω φασαρία στο μάθημά της.

E: Κάνεις εσύ;

M2: Ναι και τέλος πάντων και σήμερα μου είπε να βγω έξω γιατί κάνω φασαρία.

E: Γιατί κάνεις φασαρία; Δε σου αρέσει το μάθημά της; Δεν προσέχεις στα μαθηματικά;

M2: Όχι

E: Υπάρχει κάποιος καθηγητής εκεί μέσα που πιστεύεις δε σε συμπαθεί ή τίποτα τέτοιο;

M2: Ναι η κυρία των μαθηματικών.

E: Μάλιστα. Λοιπόν όταν πηγαίνεις σχολείο, σίγουρα υπάρχουνε μέρες που δεν έχεις διαβάσει έτσι; Όταν το καταλαβαίνει ο καθηγητής σου ή καθηγήτριά σου τι σου λένε;

M2: Τίποτα γιατί τα αντιγράφω από τις φίλες μου.

E: Όλα;

M2: Ναι κάθε πρωί.

E: Και δε σου λένε κάτι; Δεν το καταλαβαίνουν;

M2: Μία φορά μας κατάλαβαν και μας είπαν να μην αντιγράφουμε η μία από την άλλη αυτό.

E: Όταν γυρνάς εδώ πέρα στο ορφανοτροφείο μου είπες ότι υπάρχουνε δασκάλες.

M2: Ναι, είναι φοιτήτριες.

E: Πως είναι η σχέση σου μαζί τους;

M2: Καλά.

E: Είναι καλά μαζί τους;

M2: Ναι δεν έχει κορίτσια μόνο αγόρια έχω.

E: Και; Σε συμπαθούνε; Εσύ τους συμπαθείς;

M2: Ναι.

E: Σου έχουνε πει ποτέ κάτι που να σε στενοχωρήσει;

M2: Όχι.

E: Ωραία. Στο σχολείο έχεις φίλους;

M2: Ναι πολλούς.

E: Τους έκανες εύκολα ή δύσκολα;

M2: Εύκολα.

E: Σου αρέσει να κάνεις καινούριους φίλους συνεχώς;

M2: Ναι.

E: Πως αισθάνεσαι για αυτό;

M2: Καλά, ωραία.

E: Βλέπεις ότι τα παιδιά σε πλησιάζουν; Έρχονται εύκολα να σου μιλήσουνε ή εσύ τα πλησιάζεις συνήθως;

M2: Έρχονται και μερικές φορές πάω και εγώ.

E: Κάνετε εύκολα παρέα, δεν υπάρχει κάποιο θέμα ανάμεσα σας;

M2: Ναι

E: Στο σχολείο σου υπάρχουνε παιδιά από εδώ από το ορφανοτροφείο;

M2: Ναι

E: Κάνεις παρέα μαζί τους;

M2: Κάνω. Μέσα στην παρέα μου είναι ο (Μαθητής 1) που μένει εδώ, που είναι και αυτός μαζί μας και ο (Μαθητής 4).

E: Κάνετε παρέα δηλαδή;

M2: Ναι

E: Δεν είναι ότι δε μιλάτε, απλά κάποιος μπορεί να έχει τις δικές του παρέες ας πούμε;

M2: Ναι.

E: Στο σχολείο σου έχει υπάρξει κάποιο περιστατικό με κάποιον συμμαθητή σου, συμμαθήτριά ή φίλο σου που να σε έχει στενοχωρήσει;

M2: Όχι.

E: Να σου είπε κάτι, να σε πρόσβαλε;

P2: Όχι

E: Ωραία, σε ευχαριστώ πάρα πολύ.

Μαθήτρια 3, Ηλικία: 12, Τάξη ΣΤ' Δημοτικού

E: Σε ποια τάξη πηγαίνεις;

M3: Έκτη.

E: Και είσαι δώδεκα;

M3: Ναι.

E: Λοιπόν, όταν ακούς τη λέξη σχολείο τι σου έρχεται στο μυαλό;

M3: Το δημοτικό, το γυμνάσιο.

E: Σωστά, αλλά σου έρχεται κάτι θετικό, κάτι αρνητικό; Κάτι καλό μέσα σου νιώθεις ή όχι;

M3: Καλό. Εντάξει, δεν είναι και ότι καλύτερο αλλά καλό.

E: Γενικότερα σου αρέσει να πηγαίνεις;

M3: Ναι για να δω τους φίλους μου.

E: Δηλαδή το πρωί όταν ξυπνάς αυτό σκέφτεσαι;

M3: Ναι.

E: Μάλιστα, όταν ξεκινάει το μάθημα τι νιώθεις; Πως σου φαίνεται;

M3: Τίποτα.

E: Λες να περάσει η ώρα γιατί ας πούμε;

M3: για να βγούμε διάλειμα

E: Μόνο αυτό; Δε σου αρέσει καθόλου το μάθημα;

M3: Όχι.

E: Είσαι καλή μαθήτρια;

M3: Είμαι.

E: Λοιπόν τι πιστεύεις για το σχολείο; Γιατί πρέπει να πηγαίνουμε; Ποια είναι η άποψή σου;

M3: Να μάθουμε πράγματα.

E: Θα σου χρησιμεύσουν αυτά στη ζωή σου πιστεύεις;

M3: Ναι.

E: Προσπαθείς για αυτό;

M3: Λίγο.

E: Τα μαθήματα στο σχολείο πως τα θεωρείς; Είναι εύκολα, δύσκολα;

M3: Εύκολα.

E: Τα καταφέρνεις;

M3: Ναι.

E: Σε βοηθάει κάποιος στο σχολείο όταν δυσκολεύεσαι;

M3: Η κυρία.

E: Οι φίλες σου θα σε βοηθήσουνε;

M3: Ναι.

E: Εδώ στο ορφανοτροφείο, υπάρχει κάποιος που σε βοηθάει;

M3: Οι κυρίες μας.

E: Τι είναι φοιτήτριες;

M3: Μερικές ναι.

E: Και πως τα πας μαζί τους; Τις συμπαθείς; Είναι καλές μαζί σας;

M3: Ναι.

E: Ωραία. Συμμετέχεις στο μάθημα;

M3: Ναι.

E: Σου αρέσει αυτό;

M3: Λίγο

E: Δε νιώθεις καλύτερα; Δε νιώθεις ότι είσαι καλύτερη μαθήτρια;

M3: Όχι.

E: Έχεις δάσκαλο ή δασκάλα;

M3: Δασκάλα.

E: Τι σου αρέσει σε αυτή;

M3: Μια απλή κυρία είναι.

E: Δεν έχει κάτι καλό; Ας πούμε δεν είναι ευγενική, δεν είναι καλή μαζί σας;

M3: Είναι

E: Τίποτα που να ξεχωρίζει;

M3: Μπα.

E: Έχει κάτι που δε σου αρέσει μήπως;

M3: Όχι.

E: Έχει κάνει ποτέ κάτι που να σε πρόσβαλε ή να μη σου άρεσε;

M3: Όχι.

E: Λοιπόν σίγουρα υπάρχουν μέρες που πας σχολείο και δεν έχεις διαβάσει έτσι;

M3: Ναι.

E: Και πως νιώθεις; Τι σου λέει η δασκάλα σου;

M3: Να διαβάζω περισσότερο.

E: Μόνο αυτό; Ότι λέει σε όλα τα παιδιά δηλαδή;

M3: Ναι.

E: Μάλιστα. Στο σχολείο έχεις φίλους;

M3: Ναι.

E: Έκανες εύκολα;

M3: Ναι.

E: Κάνεις συνεχώς καινούριους φίλους;

M3: Όχι.

E: Δε σου είναι εύκολο ή δε κάνεις;

M3: Δε κάνω.

E: Δε θέλεις;

M3: Όχι.

E: Ή δεν έχει τύχει;

M3: Δεν έχει τύχει.

E: Στο σχολείο που πας υπάρχουν παιδιά εδώ από το ορφανοτροφείο;

M3: Ναι

E: Κάνεις παρέα μαζί τους;

M3: Ναι.

E: Έχετε διαφορετικές παρέες;

M3: Ναι

E: Έχει υπάρξει κάποιο άσχημο περιστατικό με κάποιο παιδί στο σχολείο που να σε έχει στενοχωρήσει;

Π3: Όχι

E: Ωραία. Σε ευχαριστώ πάρα πολύ.

Μαθητής 4, Ηλικία: 13/5, Τάξη: Α Γυμνασίου

E: Πόσο χρονών είσαι;

M4: Δεκατρία μισό.

E: Και τι τάξη πας;

M4: Πρώτη Γυμνασίου.

E: Όταν ακούς τι λέξη σχολείο τι σου έρχεται στο μυαλό;

M4: (γέλια)

E: Κάτι θετικό, κάτι αρνητικό; Ένα καλό συναίσθημα; Ένα άσχημο συναίσθημα;

M4: Άσχημο.

E: Άσχημο γιατί;

Π4: Το βαριέμαι.

E: Βαριέσαι τα μαθήματα και όλα;

M4: Και τα μαθήματα και μερικούς καθηγητές.

E: Ναι; Έχεις φίλους όμως;

M4: Έχω.

E: Ανυπομονείς ας πούμε να πας να δει τους φίλους σου;

M4: Όχι γιατί τους βλέπω κάθε μέρα.

E: Εκτός σχολείου βγαίνετε;

M4: Ναι.

E: Άρα το πρωί να φανταστώ που ξυπνάς να πας σχολείο νιώθεις έτσι μια βαρεμάρα να το πω;

M4: Ναι.

E: μάλιστα. Λοιπόν, όταν ξεκινάει το μάθημα, τι κάνεις, πως νιώθεις; Πώς είσαι; Ανυπομονείς; Να μάθεις πράγματα ή περιμένεις ας πούμε να χτυπήσει το κουδούνι να βγείτε; Πως νιώθεις;

M4: Να χτυπήσει το κουδούνι.

E: Δε σου αρέσει κάποιο μάθημα;

M4: Μόνο η βιολογία.

E: Όμως γιατί πιστεύεις ότι πηγαίνουμε σχολείο; Ποια είναι η αξία του σχολείου;

M4: Για να μάθουμε κάποια πράγματα αλλά εγώ βαριέμαι.

E: Ναι αλλά δε σκέφτεσαι ότι μέσα από το σχολείο θα μπορέσεις αύριο μεθαύριο ίσως να ασχοληθείς με κάποιο επάγγελμα ή κάτι τέτοιο; Ή σου είναι αδιάφορο, δε το σκέφτεσαι;

M4: Δε χρειάζεται

E: Τι πράγμα; Το σχολείο;

M4: Ναι. Εντάξει και διαβάζω και πάω σχολείο και μερικές φορές παρακολουθώ αλλά τώρα βαριέμαι.

E: Εντάξει κατάλαβα. Λοιπόν τα μαθήματα στο σχολείο πως τα θεωρείς; Είναι εύκολα, δύσκολα;

M4: Εύκολα και δύσκολα.

E: Ποιο είναι το αγαπημένο σου;

M4: Από όλα τα μαθήματα;

E: Αυτό που μου είπες; Η βιολογία;

M4: Το διάλειμμα.

E: (γέλια)

M4: Η βιολογία μου αρέσει γιατί έχουμε έναν καθηγητή που τον κάνουμε χουζούρι.

E: Είναι καλός μαζί σου; Σε συμπαθεί;

M4: Ναι, δε ξέρει τι του γίνεται.

E: Για αυτό του κάνετε χουζούρι, μάλιστα. Και συμμετέχεις στο μάθημα; Γενικότερα στα μαθήματα;

M4: Ναι.

E: Και σου αρέσει; Όταν ας πούμε θα πεις μια σωστή απάντηση δε νιώθεις όμορφα;

M4: Εε εντάξει.

E: Το προσπαθείς αυτό ή άμα τύχει; Εννοώ το προσπαθείς με κάποιο διάβασμα στο σπίτι ή θα ζητήσεις βοήθεια από το συμμαθητή σου;

M4: Από το συμμαθητή μου.

E: Θα σε βοηθήσει;

M4: Αυτό του κάνω μόνο.

E: Άρα ζητάς βοήθεια από τους συμμαθητές σου;

M4: Από έναν.

E: Γιατί ένας είναι ο καλός σου φίλος;

M4: Όλοι είναι φλώροι.

E: Με έναν δηλαδή κάνεις παρέα;

M4: Μέσα από την τάξη τρία άτομα. Αυτά συμπαθώ.

E: Γιατί;

M4: Γιατί τα άλλα είναι φλωράκια όλα.

E: Όλα;

M4: Ναι.

E: Όχι για κάποιο άλλο λόγο;

M4: Όχι.

E: Ας πούμε μαλώνετε και τέτοια;

M4: Και να μαλώνουμε τρώνε ξύλο και φεύγουνε.

E: Μάλιστα. Λοιπόν, πες μου κάτι που σου αρέσει σε κάποιον καθηγητή σου και μετά να μου πεις κάτι που δε σου αρέσει.

M4: Τίποτα.

E: Δεν υπάρχει κάτι που να σου αρέσει σε κάποιον; Που μπορεί να είναι ευγενικός, που μπορεί να είναι καλός σε αυτό που κάνει ή οτιδήποτε;

M4: Μόνο στη βιολογία επειδή δε μας βάζει απουσία και δε μας φωνάζει.

E: Ναι; Υπάρχουν καθηγητές που σας φωνάζουνε;

M4: Ναι.

E: Για ποιο λόγο; Λόγω μαθημάτων ή για κάτι άλλο;

M4: Φωνάζουνε γιατί οι άλλοι κάνουν φασαρία ή για τα μαθήματα.

E: Μάλιστα. Υπάρχει κάποιος που δε σου αρέσει; Έχεις να πεις κάτι κακό για κάποιον καθηγητή σου;

M4: Ναι.

E: Τι;

M4: Δε μου κάνει φέτος μάθημα αλλά θα μου κάνει του χρόνου και τη ξέρω επειδή μένει εδώ απέναντι.

E: Και γιατί δε σου αρέσει;

M4: Επειδή τέτοιο εδώ πέρα, όταν έρχεται, είναι μια χαρά.

E: Εδώ στο ορφανοτροφείο ή στο σχολείο;

M4: Εδώ πέρα και όταν έρχεται εδώ πέρα μας φέρεται μια χαρά, αλλά στο σχολείο φωνάζει.

E: Έρχεται στο ορφανοτροφείο για να σας κάνει μάθημα;

M4: Όχι επειδή έρχεται να πει όλα αυτά, τις απουσίες και όλα αυτά δε ξέρω, πάει και μιλάει στο γραφείο και εδώ πέρα τέτοιο, φέρεται μια χαρά και στο σχολείο φωνάζει σα να μην υπάρχει αύριο.

E: Μάλιστα. Όταν είσαι σχολείο ας πούμε και δεν έχεις διαβάσει, θα ακούσεις ας πούμε πιθανόν ένα αρνητικό σχόλια από κάποιον καθηγητή σου ή καθηγήτριά σου έτσι;

M4: Ναι.

E: Τι θα σου πει συνήθως;

M4: Να μη βρίζω.

E: Μέσα στο μάθημα;

M4: Ναι και να μη πειράζω τους διπλανούς μου.

E: Μάλιστα, άρα είσαι λίγο ανήσυχος μέσα στην τάξη. Επειδή βαριέσαι;

M4: Και βαριέμαι και όταν μιλάει η κυρία και μιλάνε όλοι.

E: Ναι μιλάς και εσύ; Άρα τι θα σου πει ας πούμε η καθηγήτριά σου; Τι αρνητικό θα σου πει;

M4: Να μη μιλάω.

E: Λοιπόν σχολείο έχεις φίλους μου είπες έτσι;

M4: Ναι.

E: Έχεις αρκετούς;

M4: Ναι.

E: Τους έκανες εύκολα;

M4: Ναι. Τους έχω από το δημοτικό.

E: Αλήθεια; Έχετε κρατήσει επαφές; Έκανες καινούριους στο γυμνάσιο τώρα;

M4: Ναι.

E: Ήταν εύκολα για σένα ή δυσκολεύτηκες;

M4: Εύκολο

E: Σου αρέσει, νιώθεις ωραία όταν κάνεις καινούριους φίλους;

M4: Ναι.

E: Όταν έρχεται ένα παιδί και θέλει να μπει στην παρέα σας θα το αφήσεις;

M4: Άμα είναι σαν εμάς.

E: Τι εννοείς πιο μαγκάκι ας πούμε;

M4: Έτσι ίδιο χαρακτήρα με μας και να μη πάει και ρουφιανεύει στις δασκάλες, άμα πάμε και χτυπήσουμε ένα παιδί.

E: Νιώθεις ωραία δηλαδή όταν το κάνεις;

M4: Επειδή αυτά τα παιδιά προκαλούν και εγώ νευριάζω.

E: Για ποιο πράγμα; Σου λένε κάτι που σε προσβάλει;

M4: Ναι.

E: Τι;

M4: Πολλές βλακείες.

E: Θα σου πούνε κάτι ας πούμε εδώ για το ορφανοτροφείο ή οτιδήποτε; Σου έχουν πει ποτέ κάτι τέτοιο;

M4: Για αυτό άμα πούνε, δε τολμάνε ούτε καν, γιατί άμα νευριάσω άμα ακούσω για αυτό εδώ μπορεί να τους σκοτώσω κιόλας.

E: Άρα δε σου έχουν πει ποτέ κάτι τέτοιο;

M4: Όχι.

E: Τι θα σου πούνε γενικότερα;

M4: Λένε τέτοιο βλακείες, ότι άμα έχω αδέρφια, με ρωτάνε πως περνάω εδώ μέσα.

E: Και εσύ φυσικά δε νιώθεις όμορφα.

M4: Όχι.

E: Μάλιστα.

M4: Δε τους χτυπάω μόνο εγώ, γιατί όταν νευριάζω, ένα σφύριγμα να δώσω θα βγουν όλοι.

E: Μάλιστα. Αλλά εντάξει όταν τους χτυπάς εσύ μετά πως νιώθεις; Δε νιώθεις λίγο περίεργα, λίγο πιο άσχημα;

M4: Λίγο, μερικές φορές.

E: Αλλά τι λες από τη μια ίσως εντάξει τους άξιζε γιατί μου μίλησαν έτσι και με κορόιδεψαν ή οτιδήποτε;

M4: Ναι.

E: Στο σχολείο κάνεις παρέα με παιδιά του ορφανοτροφείου; Έχετε;

M4: Έχουμε αλλά δε κάνω.

E: Γιατί; Επειδή δεν έχετε ίδιες παρέες ή επειδή δε θέλεις;

M4: Όχι, δε θέλω. Δε θέλω να έχω καμία επαφή με παιδιά του ιδρύματος μόνο με τα αδέρφια μου.

E: Εδώ στο ίδρυμα όμως κάνετε παρέα;

M4: Μόνο με τον (Μαθητή 1).

E: Και στο σχολείο;

M4: Ναι.

E: Στο σχολείο με τον (Μαθητή 1) και τα αδέρφια σου;

M4: Μόνο με τη (Μαθήτριά 2).

**E: Μάλιστα. Άμα ας πούμε, πούνε κάτι άσχημο για αυτούς θα τους προστατέψεις;
Δε θα νιώσεις αυτή την ανάγκη;**

M4: Εννοείται, δεν αφήνω κανέναν να τους πειράξει.

E: Άραγε εντάξει δεν έχεις πολλές σχέσεις με τα παιδιά από εδώ μέσα στο σχολείο;

M4: Όχι.

E: Άρα ούτε στο ορφανοτροφείο κάνετε παρέα;

M4: Όχι με πολλά παιδιά.

E: Σε ευχαριστώ πάρα πολύ.

Μαθητής 5, Ηλικία: 10, Τάξη: Δ΄ Δημοτικού

E: Πόσο χρονών είσαι;

M5: Δέκα.

E: Είσαι δέκα και τι τάξη πας;

M5: Τετάρτη.

E: Λοιπόν, θέλω να μου πεις το πρώτο πράγμα που σου έρχεται στο μυαλό όταν ακούς τη λέξη σχολείο ποιό είναι; Είναι κάτι θετικό, κάτι αρνητικό;

M5: Δε ξέρω.

E: Ας πούμε, νιώθεις ωραία;

M5: Ναι.

E: Ή λες ότι από τη μία ότι μαθαίνω πράγματα και από την άλλη ότι βαριέσαι και δε σου αρέσει;

M5: Μαθαίνω πράγματα.

E: Άρα κάθε πρωί που ξυπνάς να πας σε αυτό πως νιώθεις, πως αισθάνεσαι;

M5: Καλά.

E: Όταν ξεκινάει το μάθημα τι νιώθεις; Βαριέσαι ή νιώθεις ωραία;

M5: Ωραία λέω αρχίζει το μάθημα σήμερα, πιστεύω θα τα πάω καλά.

E: Θέλεις να τα πηγαίνεις καλά, προσπαθείς για αυτό; Διαβάζεις;

M5: Ναι.

E: Εδώ έρχεται κάποιος και σε βοηθάει στο ορφανοτροφείο με το διάβασμα;

M5: Ναι.

E: Είναι φοιτητές; Είναι δάσκαλοι;

M5: Φοιτητές, δάσκαλοι, δασκάλες.

E: Έχεις καλές σχέσεις μαζί τους; Σου φέρονται καλά;

M5: Ναι.

E: Ωραία. Ποια είναι η άποψη σου για το σχολείο, ας πούμε γιατί πιστεύεις ότι πηγαίνουμε σχολείο;

M5: Για να μάθουμε γράμματα, για να σπουδάσουμε.

E: Εσύ θέλεις να σπουδάσεις;

M5: Ναι.

E: Τι θες να γίνεις;

M5: Ποδοσφαιριστής.

E: Και θα διαβάσεις για αυτό;

M5: Ναι.

E: Πολύ ωραία. Λοιπόν τα μαθήματα στο σχολείο πως τα θεωρείς είναι εύκολα, δύσκολα; Πως τα βλέπεις;

M5: Εύκολα τα βλέπω.

E: Ποιο είναι το αγαπημένο σου;

M5: Το αγαπημένο μου είναι η φυσική αγωγή.

E: Και ας πούμε το χειρότερο; Έχεις κάποιο που να μη σου αρέσει;

M5: Το χειρότερό μου είναι η ιστορία και Αγγλικά.

E: Δε σου αρέσουνε καθόλου;

M5: Αλλά χωρίς Αγγλικά δεν μπορείς να πας πουθενά.

E: Προσπαθείς για αυτά; Διαβάζεις παρόλο που δε σου αρέσουν;

M5: Ναι.

E: Πως νιώθεις όταν συμμετέχεις στο μάθημα;

M5: Μια χαρά.

E: Νιώθεις ας πούμε ότι γίνεσαι καλύτερος μαθητής μέρα με τη μέρα;

M5: Ναι.

E: Έχεις δάσκαλο ή δασκάλα;

M5: Δασκάλα.

E: Και τι σου αρέσει σε αυτήν;

M5: Μου αρέσει ότι είναι πολύ καλή, δε φωνάζει όταν κάνουμε λάθη, μας το λέει με ευγενικό τρόπο.

E: Πολύ ωραία Και υπάρχει κάτι που δε σου αρέσει σε αυτή;

M5: Όχι.

E: Όταν πηγαίνεις στο σχολείο ας πούμε και δεν έχεις διαβάσει τι σου λέει η δασκάλα σου συνήθως; Υπάρχει κάποια μέρα που να μην έχεις διαβάσει;

M5: Μου λέει απλώς ότι ξεχνάω θέλει να τα δω για τη Δευτέρα για παράδειγμα.

E: Και εσύ τα κάνεις;

M5: Ναι.

E: Όταν γυρνάς εδώ στο ορφανοτροφείο μου είπες ότι υπάρχουν οι φοιτητές που σε βοηθάνε, εσύ διαβάζεις για αυτούς; Τους αντιμετωπίζεις σαν δασκάλους όπως στο σχολείο;

M5: Ναι, σήμερα γράψαμε ένα διαγώνισμα και τα πήγα άριστα.

E: Μπράβο σου. Στο σχολείο έχεις φίλους έτσι;

M5: Πολλούς, σχεδόν όλο το σχολείο.

E: Τους έκανες εύκολα;

M5: Ναι.

E: Σε πλησιάζουνε αυτοί ή εσύ πιο πολύ;

M5: Αυτοί.

E: Και πως νιώθεις όταν κάνεις καινούριους φίλους; Ας πούμε όταν έρχονται και σε πλησιάζουν εσύ πως νιώθεις;

M5: νιώθω λίγο.. πρώτα λέω εε μωρέ αυτοί δε θα είναι ευγενικοί.

E: Γιατί;

M5: Γιατί βλέπω από τη φάτσα τους όπως ένα παιδί τις πρώτες φορές λέω άντε θα τον κάνω φίλο, αλλά να μην είναι τέτοιος όπως όλους τους άλλους και κατάντησε να είναι έτσι αλλά..

E: Σου είπε κάτι που σε προσέβαλε ας πούμε;

M5: Πολλά έχει πει.

E: Τι έχει πει;

M5: Έχει πει και διάφορα στους φίλους μου.

E: Τους έχει πει πράγματα που δεν ισχύουνε;

M5: Πολλές βρισιές.

E: Για ποιο πράγμα; Τι αφορά αυτό; Σου έχει πει κάτι που να σε προσβάλει; Ας πούμε κάτι που έχει να κάνει εδώ με το ορφανοτροφείο μήπως; Έχει πει κάτι τέτοιο;

M5: Λέει ότι είμαστε ορφανά και τέτοια.

E: Εσύ πως αντιδράς;

M5: Τίποτα, απλά πηγαίνω στην κυρία που είναι έξω και εγώ μετά συνεχίζω να φεύγω.

E: Αυτό είναι και το καλύτερο. Λοιπόν έχει υπάρξει στο σχολείο όπως αυτό που μου είπες και κάποιο άλλο άσχημο περιστατικό;

M5: Όχι.

E: Όχι; Τα έχεις με όλους καλά;

M5: Ναι.

E: Σε έχει πειράξει κάποιος ή μήπως εσύ να έχεις πειράξει κάποιον;

M5: Όχι.

E: Ωραία. Στο σχολείο σου υπάρχουν άτομα από εδώ μέσα, από το ορφανοτροφείο;

M5: Ναι.

E: Κάνεις παρέα μαζί τους ή όχι;

M5: Η (Μαθήτρια 3) είναι, ο (Μαθητής 6) και είναι και η Β.

E: Κάνεις παρέα μαζί τους;

M5: Ναι αλλά με τη Β. όχι γιατί είναι στα νήπια, δεν μπορώ να τη βλέπω.

E: Άρα σου αρέσει να κάνεις παρέα με τα παιδιά από εδώ πέρα και στο σχολείο δεν έχεις πρόβλημα;

M5: Όχι.

E: Ωραία σε ευχαριστώ πολύ.

Μαθητής 6, Ηλικία: 11, Τάξη: Έ Δημοτικού

E: Πόσο χρονών είσαι;

M6: Έντεκα.

E: Είσαι έντεκα και τι τάξη πας;

M6: Πέμπτη.

E: Θέλω να μου πεις τι σου έρχεται στο μυαλό όταν ακούς τη λέξη σχολείο;

M6: Σχολείο;

E: Ναι, κάτι θετικό, κάτι αρνητικό;

M6: Θετικό.

E: Δηλαδή πως νιώθεις, τι σκέφτεσαι;

M6: Ότι περνάω καλά με τους φίλους μου και παίζουμε μπάλα στα διαλείμματα

E: Ωραία, περνάς όμορφα δηλαδή. Και το πρωί τι νιώθεις που ξυπνάς να πας σχολείο;

M6: Καλά.

E: Νιώθεις μόνο ωραία για τους φίλους σου ή ότι θα μάθεις και καινούργια πράγματα;

M6: Θα μάθω καινούρια πράγματα.

E: Σου αρέσει αυτό;

M6: Ναι.

E: Διαβάζεις;

M6: Ναι.

E: Και είσαι καλός στα μαθήματα του σχολείου;

M6: Ναι.

E: Ωραία. Όταν ξεκινάει το μάθημα τι αισθάνεσαι;

M6: Καλά.

E: Κάτι άλλο; Δε σκέφτεσαι ας πούμε, ότι σήμερα θα μάθω και κάτι καινούριο και ίσως γίνω καλύτερος;

M6: Ναι.

E: Ποια είναι η άποψη σου για το σχολείο, γιατί πιστεύεις ότι πρέπει να πηγαίνουμε σχολείο;

M6: Για να μάθουμε γράμματα.

E: Και αυτό που θα μας βοηθήσουν;

M6: Όταν σπουδάσουμε.

E: Θέλεις να σπουδάσεις;

M6: Ναι.

E: Έχεις αποφασίσει τι θέλεις να γίνεις;

M6: Ναι έχω, ποδοσφαιριστής.

E: Μαζί με τον αδερφό σου;

M6: Ναι.

E: Και θα διαβάζεις για αυτό;

M6: Ναι.

E: Πως θεωρείς πως είναι τα μαθήματα στο σχολείο, είναι εύκολα, δύσκολα;

M6: Εύκολα.

E: Τα καταφέρνεις μια χαρά δηλαδή;

M6: Ναι.

E: Σε βοηθάει κάποιος όταν δυσκολεύεσαι ή η δασκάλα σου ή οι φίλοι σου, σε βοηθάει κάποιος;

M6: Η δασκάλα.

E: Είναι καλή ;

M6: Ναι.

E: Όταν συμμετέχεις στα μαθήματα πως νιώθεις;

M6: Καλά.

E: Ωραία, όμορφα; Γιατί νιώθεις ότι προσπαθείς; Γιατί;

M6: Γιατί νιώθω καλύτερος μαθητής.

E: Λοιπόν θέλω να μου πεις κάτι που σου αρέσει στη δασκάλα σου στο σχολείο.

M6: Ότι δε φωνάζει.

E: Ωραία, κάτι που δε σου αρέσει σε αυτήν;

M6: Ότι μας πάει στο διευθυντή.

E: Γιατί; Κάνετε αταξίες; Για αυτό;

M6: Ναι.

E: Τι αταξίες όμως;

M6: Όχι εγώ, οι άλλοι.

E: Δεν έχεις πάει ποτέ εσύ στον διευθυντή;

M6: Όχι.

E: Ωραία. Όταν ας πούμε δεν έχεις διαβάσει μια μέρα στο σχολείο, τι θα σου πει η δασκάλα σου συνήθως;

M6: Να τα κάνω την άλλη φορά.

E: Θα στο φωνάξει ή ήρεμα θα σου πει;

M6: Ήρεμα.

E: Όταν γυρνάς εδώ πέρα στο ορφανοτροφείο, υπάρχει κάποιος που σε βοηθάει στα μαθήματα;

M6: Ναι, μια κυρία.

E: Τι είναι φοιτήτρια, είναι δασκάλα;

M6: Δασκάλα.

E: Και είναι καλή μαζί σου;

M6: Ναι.

E: Πολύ ωραία. Στο σχολείο έχεις φίλους;

M6: Ναι.

E: Έκανες εύκολα φίλους;

M6: Ναι.

E: Είστε μεγάλη παρέα;

M6: Ναι.

E: Γνωρίζεσαι με πολλά παιδιά;

M6: Με όλους.

E: Με όλους; Και πως νιώθεις για αυτό;

M6: Καλά.

E: Σε πλησιάζουνε τα παιδιά να γίνουν φίλοι μαζί σου;

M6: Ναι.

E: Εσύ θα πλησιάσεις άλλα παιδιά;

M6: Ναι.

E: Θα προσπαθήσεις να παίξεις με όλους;

M6: Με όλους παίζω.

E: Στο σχολείο σου υπάρχουνε παιδιά από εδώ πέρα;

M6: Ναι.

E: Κάνεις παρέα μαζί τους;

M6: Ναι

E: Στο σχολείο έχει υπάρξει κάποιο περιστατικό που να σε στεναχώρησε ή να ήταν άσχημο ή να σου είπε κάποιος κάτι;

M6: Όχι.

E: Σε ευχαριστώ πολύ.

Υπεύθυνη Ορφανοτροφείου

E: Κυρία Μπ. ποιος είναι ο ρόλος σας μέσα στο ορφανοτροφείο και η σχέση σας με τα παιδιά;

Υ: Είμαι εκπαιδευτικός εδώ και δεκαεφτά χρόνια και ασχολούμαι με το διάβασμα των μικρότερων βασικά παιδιών, όπως επίσης και ότι έχει σχέση με τις δραστηριότητες σχολικές και εξωσχολικές των παιδιών καθώς επίσης με διάφορες θεατρικές παραστάσεις, είμαι υπεύθυνη και για τα σχολεία στα οποία φοιτούν τα παιδιά και ότι έχει σχέση με αυτά.

E: Πολύ ωραία. Ποια βλέπετε να είναι η στάση των παιδιών απέναντι στο σχολείο; Πως θα τη χαρακτηρίζατε; Είναι θετικά απέναντι στο σχολείο;

Υ: Δε θα το έλεγα ιδιαίτερα. Βέβαια δεν είναι μόνο τα δικά μας τα παιδιά. Από ότι βλέπουμε τώρα τα τελευταία χρόνια, όλα τα παιδιά είναι, τα περισσότερα τουλάχιστον αρνητικά απέναντι στο σχολείο, το ίδιο και τα δικά μας. Βέβαια υπάρχουν κάποιες εξαιρέσεις, αλλά αυτές είναι πολύ λίγες.

E: Έχει δημιουργηθεί κάποιο πρόβλημα στο να μη θέλουνε να πάνε στο σχολείο; Έχει δημιουργηθεί κάποια τέτοια κατάσταση ποτέ;

Υ: Όχι, τέτοιο πρόβλημα δεν έχουμε, απλά εντάξει, γενικά βαριούνται, δε θέλουν να διαβάσουν, δε κάθονται να διαβάσουν, βέβαια υπάρχουν και οι εθελοντές που έρχονται εδώ, απλά ότι και να κάνουν το κάνουν ύστερα από πίεση.

E: Ναι, φυσιολογικά πλαίσια θα έλεγα.

Υ: Ναι

E: Ωραία. Ποιο είναι κατά μέσο όρο το μαθησιακό επίπεδο των παιδιών εδώ στο ορφανοτροφείο;

Υ: Μέτριο θα έλεγα.

E: Βλέπετε κάποια εξέλιξη από το δημοτικό προς γυμνάσιο ή τα παιδιά του δημοτικού καθώς μεγαλώνουνε έχουν εξέλιξη ή η στάση τους είναι ίδια απέναντι στην εκπαίδευση;

Υ: Κοιτάζετε, εντάξει κάποια παιδιά, λιγοστά βέβαια, έχουν εξέλιξη. Βέβαια πρέπει να σκεφτούμε ότι εδώ πέρα στο ορφανοτροφείο τα περισσότερα παιδιά έρχονται με μαθησιακές δυσκολίες λόγω το ότι τα περισσότερα δε φοιτούσαν κανονικά όταν ήταν στο μαθησιακό τους περιβάλλον, οπότε σίγουρα υπάρχουν προβλήματα. Υπάρχουν όμως και παιδιά που έχουν εξελιχθεί ομαλά και μπορώ να πω και καλύτερα καθώς περνάνε και αλλάζουν βαθμίδες εξελίσσονται ακόμα καλύτερα, υπάρχουν όμως και κάποια παιδιά που μένουν στάσιμα.

E: Πιστεύετε ότι μπορεί να έχει υπάρξει κάποιο περιστατικό μέσα στο σχολείο που να κάνει τα παιδιά να μη θέλουνε να πάνε;

Υ: Όχι, τέτοιο πρόβλημα δεν έχουμε αντιμετωπίσει, όσα χρόνια είμαι εγώ εδώ δεν έχουμε.

E: Ωραία. Πώς είναι η συνεργασία σας μαζί τους ως η εκπαιδευτικός εδώ πέρα στο ορφανοτροφείο, σε σχέση με τα μαθήματα;

Υ: Εγώ δεν τους κάνω πολλές ώρες μάθημα γιατί έχουμε τους εθελοντές, απλά εγώ επιβλέπω τους εθελοντές και όταν κάποιος από τους εθελοντές μας ενημερώνει ότι δε μπορεί να έρθει, μόνο τότε διαβάζουν μαζί μου. Και μετά εντάξει εκτός από την επίβλεψη των εθελοντών κάνω και έλεγχο αν έχουν διαβάσει τα μαθήματα ή όχι.

E: Η συνεργασία σας γενικότερα μαζί τους είναι ομαλή;

Υ: Ναι δεν έχουν δημιουργηθεί προβλήματα.

E: Ωραία. Πως θα χαρακτηρίζατε την κοινωνική συμπεριφορά των παιδιών μέσα και έξω από το ορφανοτροφείο; Κοινωνικοποιούνται εύκολα; Θέλουν να έχουνε παρέες;

Υ: Ναι, γενικά τα περισσότερα παιδιά για να μη πω όλα, μπορώ να πω και όλα, είναι ανοιχτά σαν χαρακτήρες, δηλαδή δεν έχει περάσει μέχρι στιγμής πιστεύω, να ήταν δύο τρία εκείνα ας πούμε, τα οποία ήταν δύσκολο να κοινωνικοποιηθούν. Όλοι τους αυτή τη στιγμή, τουλάχιστον αυτά τα παιδιά που είναι τώρα έχουν παρέες. Εντάξει και μέσα εδώ πέρα έχουν αναπτύξει φιλίες αλλά και εκτός ιδρύματος και γενικά εντάξει δε και έξω να βγούνε δε δημιουργούν προβλήματα.

E: Μάλιστα. Εδώ μέσα στο ορφανοτροφείο έχουνε δεθεί τα παιδιά μεταξύ τους; Έχουν δημιουργηθεί μήπως κάποια προβλήματα μεταξύ τους; Πέρα από τα φυσιολογικά πλαίσια.

Υ: Όχι εντάξει εκτός από τα φυσιολογικά, γιατί υπάρχουν και οι ηλικίες που είναι περίεργες, από έξι μέχρι δεκαοχτώ ας πούμε αυτή τη στιγμή. Σε γενικές όμως εντάξει γραμμές αναπτύσσονται και κάποιες φιλίες μεταξύ τους βέβαια σε παιδιά που βρίσκονται πάνω κάτω στην ίδια ηλικία

E: Μου είπατε πριν για κάποιες δραστηριότητες που έχουν τα παιδιά εκτός ορφανοτροφείου. Είναι ανοιχτά προς κάτι τέτοιο; Θέλουν να βγαίνουν έξω να γνωρίζουν καινούργια πράγματα; Με τι καταπιάνονται ας πούμε; Με αθλητισμό, μουσική;

Υ: Τα περισσότερα κάνουν αθλητισμό, κάποια μουσική. Εντάξει δε μιλάμε για Αγγλικά και τα λοιπά φροντιστηριακά μαθήματα και κάποια μετά ασχολούνται και με το χορό.

E: Ωραία

Υ: Και με το κολυμβητήριο. Εντάξει μετά εκτός από αυτές τις δραστηριότητες, κάποιες άλλες δραστηριότητες ας πούμε εντάξει εκπαιδευτικές στις οποίες πάντα συμμετέχουν δεν είναι αρνητικά, οι οποίες εντάξει αυτές δεν είναι συγκεκριμένες, ανάλογα στο τι μας προσκαλούν. Εμείς προσπαθούμε, τα παιδιά να παρακολουθούν όλα τα εκπαιδευτικά προγράμματα που υπάρχουν εδώ πέρα στο Βόλο.

E: Είναι θετικά τα παιδιά προς τις εξωσχολικές δραστηριότητες;

Υ: Ναι. Είναι, είναι.

E: Το ορφανοτροφείο το υποστηρίζει κάτι τέτοιο; Δηλαδή ότι μπορεί να προσφέρει στα παιδιά, θα τα στείλει οπουδήποτε ή υπάρχουν και κάποια προβλήματα ίσως οικονομικά ή οτιδήποτε να δυσκολεύουν αυτό;

Υ: Οικονομικά προβλήματα όσον αφορά τις δραστηριότητες δεν έχουμε γιατί όπου μας προσκαλούν σε ότι δραστηριότητα και αν είναι ή σε δραστηριότητες που συμμετέχουν είναι όλα δωρεάν λόγω το ότι τα παιδιά κατοικούν στο ορφανοτροφείο. Το μόνο πρόβλημα που κάποιες φορές έτσι αντιμετωπίζουμε είναι το ότι δεν έχουμε αρκετό προσωπικό για να γίνονται οι μετακινήσεις. Οπότε κάθε φορά ψάχνουμε για να βρούμε ποιος θα είναι αυτός ο οποίος θα κάνει τη μετακίνηση, γιατί μπορεί να είναι ένα άτομο μέσα στο ορφανοτροφείο, ένας υπάλληλος, οπότε δε μπορεί να γίνει η μετακίνηση ενός παιδιού ή πολλών παιδιών μαζί. Αλλά εντάξει σε αυτό το κομμάτι βέβαια μας βοηθάνε οι εθελοντές, αλλά εντάξει είναι ένα πρόβλημα που το αντιμετωπίζουμε χρόνια και προσπαθούμε να το ξεπεράσουμε.

Ε: Και η τελευταία ερώτηση, γνωρίζετε ή έχετε αντιμετωπίσει εσείς η ίδια κάποιο περιστατικό ρατσισμού εναντίον των παιδιών λόγω της διαμονής τους εδώ στο ορφανοτροφείο;

Υ: Κάποια στιγμή στο παρελθόν, εντάξει βέβαια δεν ήταν κάτι δραματικό απλά αυτό παρουσιάστηκε ας πούμε κάποια στιγμή δίπλα στο σχολείο παλιότερα όταν, θα έλεγαν περισσότερο σε αυτό συνεπλάκησαν οι γονείς. Έδειχναν ας πούμε ότι ξέρω γω φρόντιζαν περισσότερο τα παιδιά του ιδρύματος οπότε, τα δικά τους παιδιά δεν χρίζουν την ίδια αντιμετώπιση, αλλά εντάξει λύθηκε. Κάτι όμως τραγικό όχι.

Ε: Ωραία, άρα ούτε από τα παιδιά ξέρετε ότι στο σχολείο ίσως έχουν αντιμετωπίσει κάποιο τέτοιο περιστατικό ή να τους στεναχώρησε ή να τους δημιούργησε κάτι στην ψυχολογία τους;

Υ: Όχι. Εντάξει μικρά περιστατικά έχουν συμβεί, αλλά όχι κάτι τόσο πολύ έντονο ώστε να τους διαταράξει τη ψυχολογία.

Ε: Πολύ ωραία, σας ευχαριστώ πολύ.

Διευθυντής Δημοτικού Σχολείου

Ε: Ποια είναι η συνολική εικόνα των παιδιών του ορφανοτροφείου όσον αφορά τα μαθήματα και έπειτα την κοινωνική τους συμπεριφορά;

ΔΣ: Τα τελευταία 8 χρόνια που υπηρετώ ως διευθυντής στη συγκεκριμένη σχολική μονάδα η γενικότερη εικόνα εκπαιδευτικά των παιδιών είναι μέτρια έως χαμηλή. Δεν είναι τυχαίο ότι στα 14 παιδάκια τα οποία έχουν φοιτήσει συνολικά αυτά τα χρόνια στο σχολείο μας, η μεγάλη του πλειοψηφία έχει πιστοποιητικό από το ΚΕΔΔΥ(Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης Διάγνωσης και Υποστήριξης) , γνωμάτευση από το ΚΕΔΔΥ, που διαπιστώνει μαθησιακές ή άλλες δυσκολίες και αυτό είναι κάτι λογικό αν αναλογιστούμε ότι όλα τα παιδιά, δεν είναι τα ορφανά της τυπικής κατάστασης, ορφανά και από τους δύο γονείς, αλλά είναι παιδιά τα οποία κατά κύριο λόγο έχουν χάσει την επιμέλεια οι γονείς τους είτε για ζητήματα νομικής φύσεως, χρήστες ναρκωτικών, άλλα ζητήματα, είτε λόγω της οικονομικής κατάστασης.

Ε: Βλέπετε όμως ότι αυτά τα παιδιά μπορούν και έχουν εξέλιξη κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς ή λόγω των προβλημάτων που έχουν αντιμετωπίσει είτε μένουν στάσιμα, είτε δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν σε διάφορες άλλες δυσκολίες;

ΔΣ: Είναι πιο σύνθετο το θέμα και αυτό σχετίζεται και με την κατάσταση που επικρατεί και στο ίδρυμα. Δηλαδή τον τελευταίο ενάμιση χρόνο περίπου το ίδρυμα έχει αποκτήσει μια διοικητική ηρεμία και υπάρχει και μια συνεπή προσέγγιση των θεμάτων των παιδιών. Τα προηγούμενα χρόνια τα διοικητικά προβλήματα του ιδρύματος, η ελλιπή στήριξη αυτών των παιδιών, το background αυτών των παιδιών, ήταν δυστυχώς τροχοπέδη στην εξέλιξή τους. Δεν μπορούσαμε δηλαδή να πούμε ότι μπορούμε να βοηθήσουμε ουσιαστικά, γιατί ήταν ένα βαρέλι χωρίς πάτο, ό,τι προσπάθεια και να γινόταν, η επαφή των παιδιών στη συνέχεια σε ένα ίδρυμα το οποίο ήταν ανάστατο, ένα ίδρυμα το οποίο δεν εξασφάλιζε τις συνθήκες προφύλαξης και υγιούς ανάπτυξης αυτών των παιδιών, αλλά και η ελλιπής υποστήριξη μαθησιακά αυτών των παιδιών είχε ως αποτέλεσμα, τη μη εξέλιξη αυτών των παιδιών και δεν είναι τυχαίο πάλι σε αυτά τα χρόνια που παρακολουθώ την εξέλιξη αυτών των παιδιών στο γυμνάσιο και στο λύκειο, πως έχουμε παιδιά που χάνουν τις τάξεις τους, επαναλαμβάνουν τη φοίτησή τους αλλά δεν είχαμε και καμία επιτυχία από τα παιδιά που έχουν αποφοιτήσει, σε κάποιο ίδρυμα τριτοβάθμιας ανώτατης ή ανώτερης εκπαίδευσης.

Ε: Ναι, φέτος που πραγματοποιήθηκαν κάποιες συνεντεύξεις με τα παιδιά του ορφανοτροφείου, έμαθα ότι έχουν έρθει κάποιοι φοιτητές εθελοντικά και κάποιοι δάσκαλοι. Αυτό έχει καθιερωθεί τα τελευταία χρόνια όπου είδατε ότι υπάρχει μια εξέλιξη ή υπήρχε ήδη;

ΔΣ: Ήταν μια πρόταση που είχε γίνει από την πλευρά του σχολείου μας το 2013, αλλά τότε είχαμε πέσει σε έναν τοίχο αδιαφορίας. Η διοίκηση του ιδρύματος μας προέτρεψε να κάνουμε εμείς αυτές τις κινήσεις σε σχέση με το πανεπιστήμιο για να εξασφαλίσουν τη στήριξη από φοιτητές. Είναι μια ευτυχή συγκυρία ότι τα τελευταία τρία χρόνια τόσο από τη μεγαλύτερη δραστηριοποίηση των Παιδαγωγικών τμημάτων Δημοτικής εκπαίδευσης, Προσχολικής εκπαίδευσης και ειδικής αγωγής, έχουμε τη συνεχή στήριξη αυτών των παιδιών και υπάρχει μια καλύτερη εικόνα τους στο χώρο του σχολείου.

Ε: Ωραία. Όσον αφορά τα παιδιά του ορφανοτροφείου, έχετε αντιληφθεί ότι οποιαδήποτε αρνητική τους συμπεριφορά μπορεί να σχετίζεται και με τη διαμονή τους εκεί ή παρουσιάζουν συμπεριφορές όπως όλα τα παιδιά;

ΔΣ: Κατά κύριο λόγο η συμπεριφορά τους μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια συμπεριφορά του συνόλου των παιδιών. Απλά υπάρχουν κάποιες διαφοροποιήσεις στην ένταση κάποιων φαινομένων γιατί δεν υπάρχει το περιβάλλον το οποίο θα υποστηρίξει τα παιδιά στο να διαφοροποιήσουν τη συμπεριφορά τους τις πιο πολλές φορές.

Ε: Εγώ όταν είχα πάρει συνέντευξη κατάλαβα ότι κάποια παιδιά του ορφανοτροφείου είναι πιο ευαίσθητα σε αυτό το θέμα. Έχουν υπάρξει ποτέ κάποιες επιθέσεις ή συγκρούσεις μεταξύ των παιδιών; Ας πούμε τα παιδιά του ορφανοτροφείου έχουν στοχοποιηθεί ποτέ εξαιτίας της διαμονής τους εκεί; Τα παιδιά τα υπόλοιπα τα αποδέχονται;

ΔΣ: Τώρα είναι πολύ μικρός ο αριθμός των παιδιών που φοιτάν στο σχολείο μας και περνάει ως μια αμελητέα ποσότητα. Παλιότερα που ήταν μεγαλύτερος ο αριθμός των παιδιών οποιοδήποτε πρόβλημα και να ξεκινούσε από συγκεκριμένη ομάδα γονέων, από τα ίδια τα παιδιά, είχε περάσει στερεοτυπικά η άποψη, ότι το πρόβλημα ξεκινάει από τα παιδιά του ιδρύματος και σε ένα μεγάλο βαθμό θεμάτων.

Ε: Μάλιστα. Οι δάσκαλοι έχουνε κάποια ιδιαίτερη συμπεριφορά απέναντί τους, είτε θετική είτε αρνητική;

ΔΣ: Σε ένα πολύ μικρό ποσοστό συναδέλφων παρατηρείται αυτή η στερεοτυπική αντίληψη ότι «είναι παιδί από το ίδρυμα, δεν μπορώ να έχω απαιτήσεις ή να περιμένω κάτι καλύτερο» χωρίς να υπάρχει η ανταπόκριση ή η στήριξη αυτών των παιδιών περισσότερο όπως θα γινόταν με οποιονδήποτε μαθητή που έχουμε την υποχρέωση να κάνουμε.

E: Επιθετικές συμπεριφορές παρατηρούνται από αυτά τα παιδιά;

ΔΣ: Όχι τόσο ιδιαίτερα σε σχέση με τα άλλα παιδιά.

E: Τέλος τα παιδιά του ορφανοτροφείου που φοιτούν στο ίδιο σχολείο, μεταξύ τους βλέπετε να έχουν επικοινωνία την ώρα του σχολείου ή του διαλείμματος ή έχουν διαφορετικές παρέες;

ΔΣ: Κυρίως διαφορετικές παρέες.

E: Αλλά χωρίς να παρουσιάζουν κάποιο πρόβλημα μεταξύ τους;

ΔΣ: Όχι, Όχι, δεν υπάρχει κάτι τέτοιο.

E: Σας ευχαριστώ πολύ.

Ιερέας Αγίου Παντελεήμονα

E: Πως ξεκίνησε η συνεργασία εκκλησίας- ορφανοτροφείου;

I: Καταρχάς το ορφανοτροφείο συνυπάρχει με την εκκλησία από την πρώτη στιγμή που δημιουργήθηκε από το 1896, 125 χρόνια περίπου, που εδώ το ορφανοτροφείο ζει κινείται και παράγει έτσι, κοινωνικό έργο και συμπράσταση και είναι μια αγκαλιά για τα παιδιά. Από την αρχή υπάρχει ναός, από το 1896 μαρτυρείται ότι υπάρχει ναός στο ορφανοτροφείο, οι άνθρωποι που ξεκίνησαν την προσπάθεια του ορφανοτροφείου, ήταν άνθρωποι πιστοί, με αγάπη στο Θεό και αγάπη στο συνάνθρωπο. Τα πρώτα χρόνια εκείνα, του 19^{ου} αιώνα από τα τέλη, που ξεκίνησε η προσπάθεια εδώ υπάρχει πάντα ιερέας μόνιμος στο ναό του ορφανοτροφείου, ακόμα και όταν κάποιες φορές στις δεκαετίες του 50 και του 60 δεν υπήρχε ιερέας μόνιμος, εδώ ερχόταν ιερείς από άλλες ενορίες και εξυπηρετούσαν εδώ. Μαρτυρείται επίσης στην απαρχή της προσπάθειας, ο Μητροπολίτης τότε Γρηγόριος Φουρτουσιάδης, Μητροπολίτης Δημητριάδος εδώ, δώρισε το σπίτι του στην προσπάθεια τότε των φιλόνητων αυτών ανθρώπων που ξεκίνησαν την προσπάθεια αυτή. Τις δεκαετίες του '50 και του '60 γινόταν, όταν είχαμε εδώ το πανηγύρι του Αγίου Παντελεήμονα σε όλη την πόλη διενεργείται ο έρανος για το ορφανοτροφείο, σημειωτέον μιλάμε για μια εποχή τότε που το ορφανοτροφείο είχε τουλάχιστον 100- 150 παιδιά υπό την προστασία του.

E: Αγόρια και κορίτσια;

I: Στην αρχή αρρένων αλλά τα τελευταία χρόνια και θηλέων είναι. Τώρα έχει 22 παιδιά, τώρα τα παιδιά συμμετέχουν στις κατηχητικές έτσι προσπάθειες εδώ του ναού. Έχουμε στήσει ομάδα γυναικών εθελοντών που βοηθάει σε καθημερινές έτσι εργασίες στο ορφανοτροφείο, διακονούν εκεί. Επίσης μια άλλη προσπάθεια, μια έμμεση βοήθεια προς το ορφανοτροφείο, είναι και τα μνημόσυνα που γίνονται εκεί και οι άνθρωποι ότι αφήνουν το αφήνουν στην προσπάθεια του ορφανοτροφείου. Υπάρχει έτσι επικοινωνία με τα παιδιά και πνευματική μέριμνα. Είναι παιδιά που όπως καταλαβαίνεται έχουν έναν ιδιαίτερο σταυρό, δεν έχουν βιώσει οικογενειακό περιβάλλον υγιές, έχουν τα θέματα τους αλλά προσπαθούμε έτσι, ότι δε συνάντησαν τα πρώτα χρόνια της ζωής του να τα συναντήσουν έτσι εδώ, που φιλοξενούνται, είναι άξιοι έτσι συμπαράστασεων και συγχαρητήριων όλοι που συντελούν για την προσπάθεια αυτή, τους διοικούντες, το προσωπικό και τους εθελοντές έτσι που βοηθούν καθημερινά.

E: Ποια η συμμετοχική ανταπόκριση των παιδιών σε όλη αυτή τη συνεργασία και τη συνεισφορά που δίνεται στο ορφανοτροφείο; Ανταποκρίνονται τα παιδιά;

I: Ναι, έχουμε μια καλή συνεργασία και επικοινωνία με τα παιδιά. Από τα πρώτα χρόνια που είμαστε εδώ προσπαθήσαμε να είμαστε ουσιαστικά κοντά στα παιδιά, μακριά από τα φώτα τέλος πάντων της δημοσιότητας, αλλά με διακριτικό και εμφανή τρόπο, προσπαθούμε έτσι να ακούμε τα παιδιά, τους προβληματισμούς τους, τις δυσκολίες τους, να τους δείξουμε έτσι κάτι άλλο από αυτό που σκέφτονται, να τους ανοίξουμε δρόμους στη ζωή τους. Δρόμους όχι επαγγελματικούς, αλλά δρόμους στάσεων ζωής όπου τα παιδιά να μπορούν να σταθούν όρθιοι στα προβλήματα που θα συναντήσουν στη ζωή και θα είναι πολλά. Γιατί σημειωτέων αυτά τα παιδιά θα φύγουν κάποια στιγμή από δω και δε θα υπάρχει ένα οικογενειακό περιβάλλον που θα τα δεχτεί, αλλά θα είναι αναγκασμένα με τις δικές τους δυνάμεις και ότι από εκεί οι άνθρωποι θα μπορέσουν να κάνουν για να σταθούν στη ζωή τους και να προχωρήσουν.

E: Πως βλέπεται να έχουν πορευτεί στη ζωή τους τα παιδιά που έχουν φύγει μέσα από το ορφανοτροφείο; Βλέπετε ότι ακολουθούν το δρόμο που τους διδάξατε; Έχουνε κρατήσει δηλαδή βασικές αρχές;

I: Ναι, κάποια παιδιά όντως, τα βλέπουμε και τα χαιρόμαστε. Έχουν βγει από δω, έχουνε φύγει, έχουνε σταθεί στη ζωή μόνα τους, παλεύουν, δουλεύουν, εργάζονται με τίμιο τρόπο. Έχουνε, επιδεικνύουν ήθος εκεί που βρίσκονται και εργάζονται και γενικά

συναναστρέφονται. Σίγουρα δεν είναι όλα τα παιδιά ίδια αλλά υπάρχουν και τα παραδείγματα όμορφα έτσι που μας δίνουν έτσι κουράγιο και δύναμη.

E: Τι δυνατότητες προσφέρει η εκκλησία στα παιδιά του ορφανοτροφείου, όσον αφορά τις δραστηριότητες ή πράγματα ας πούμε εξωσχολικά. Ασχολούνται με τη μουσική, τις τέχνες; Προσφέρει κάτι τέτοιο η εκκλησία;

I: Τα παιδιά εδώ έχουν ποικίλες δραστηριότητες έτσι. Αυτές δεν είναι απόρροια της συνεργασίας της εκκλησίας με το ορφανοτροφείο. Υπάρχουνε πολλοί έτσι εθελοντές, σύλλογοι, φροντιστήρια υπάρχουνε μουσικοί έτσι, οι οποίοι αφιλοκερδώς προσφέρονται να μάθουν στα παιδιά ένα μουσικό όργανο, να τα κάνουν αθλητισμό, να τα μάθουν μια ξένη γλώσσα ή έρχονται παιδιά φοιτητές ή και πιο μεγάλοι άνθρωποι και υποστηρίζουν φροντιστηριακά τα παιδιά στο χώρο του ορφανοτροφείου, υπάρχουν και προγράμματα από το πανεπιστήμιο όπου τα παιδιά, φοιτήτριες, φοιτητές έρχονται συμπαραστέκονται στα παιδιά, τα βοηθούν. Έτσι εμείς σας είπα, αυστηρά σαν εκκλησία, δίνουμε τη δυνατότητα το καλοκαίρι να ζήσουν κάτι διαφορετικό στον Άγιο Λαυρέντιο και όλη τη χρονιά έχουμε εδώ τις κατηχητικές δραστηριότητες και όλες τις συνεπακόλουθες δραστηριότητες που έχει αυτή η συμμετοχή.

E: Ωραία, οπότε ο Άγιος Λαυρέντιος είναι μια εκκλησιαστική κατασκήνωση. Είναι χρόνια που πηγαίνουν τα παιδιά σε αυτή την κατασκήνωση;

I: Από όσο θυμάμαι εγώ, πάρα πολλά χρόνια. Εγώ είμαι εδώ 20 χρόνια, από τα 20 χρόνια που είμαι τα 18 από τα 20 τα παιδιά πηγαίνουν στον Άγιο Λαυρέντιο.

E: Τα παιδιά είναι θετικά προς αυτό; Θέλουνε να πάνε;

I: Το περιμένουν ναι, ναι.

E: Οπότε σε όλες τις δραστηριότητες και σε όλα αυτά που μπορεί να προσφέρει η εκκλησία και το ίδιο το ορφανοτροφείο τα παιδιά ανταποκρίνονται, δεν υπάρχουνε, δεν υπάρχει άρνηση από τα παιδιά;

I: Τώρα άρνηση, εντάξει δεν έρχονται και κάθε Κυριακή στην εκκλησία τα παιδιά έτσι. Αλλά γενικά υπάρχει μια θετική στάση απέναντι στην εκκλησία ας πούμε. Όταν πάω, όλα τα παιδιά με χαιρετάνε, έτσι θα μιλήσουμε με όλους. Υπάρχει έτσι μια επικοινωνία και μια αμοιβαία έτσι αγάπη.

E: Ωραία σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

